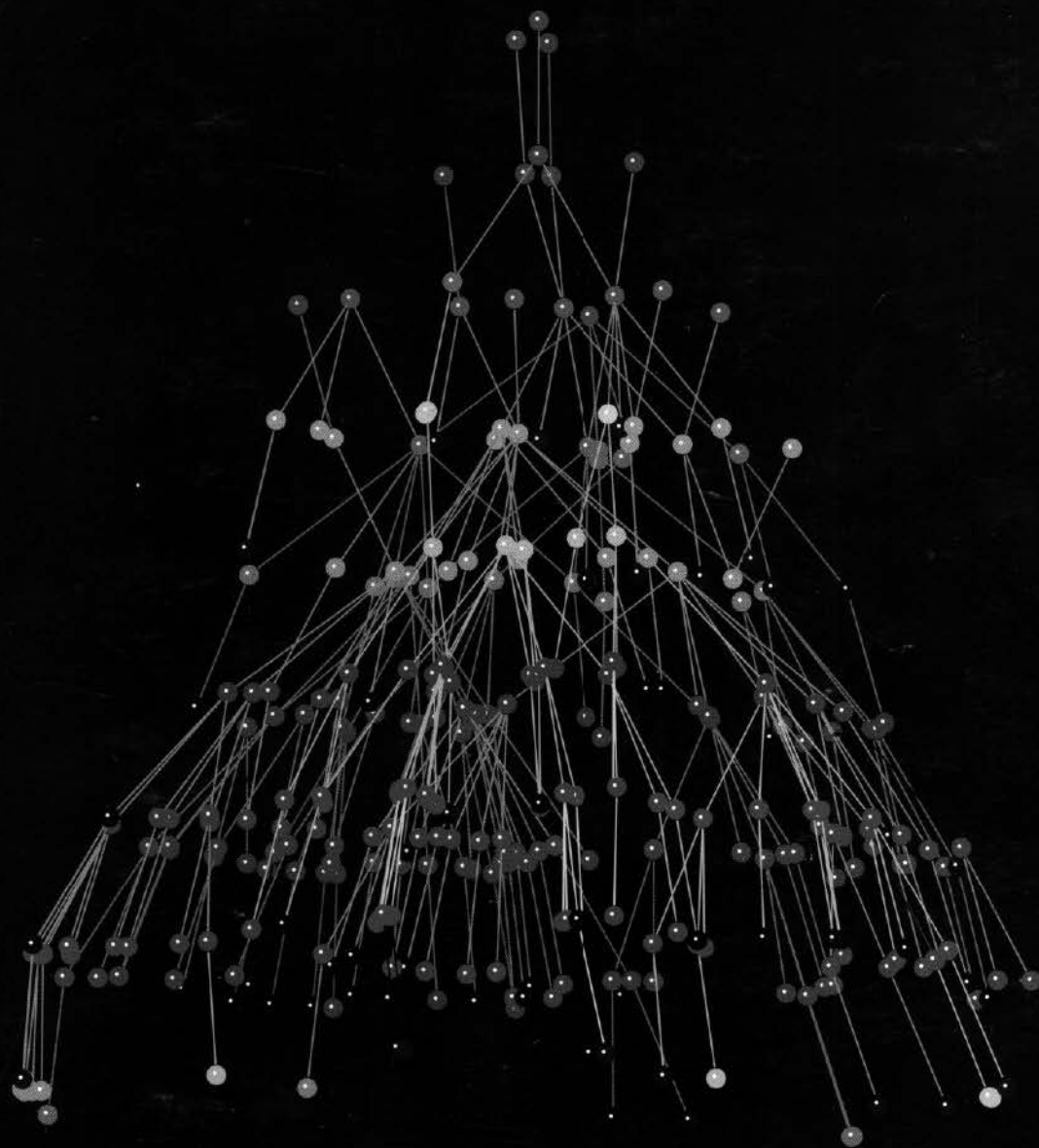

Bilten
slovenskega
rodoslovnega
društva

Letnik 6
številka 1-4
december 1999

PREVESA

Kazalo

Uvodnik	3
Polona Dremelj, dr. Andrej Mrvar, dr. Vladimir Batagelj Rodovnik dubrovniških plemiških družin med 12. in 16. stoletjem	4
mag. Franc Šmid Predniki in potomci Celjskih grofov	11
mag. Franc Šmid Ana Katarina Hofstetter in Jakob Schellenburg	14
Dimitrij Zrimšek Družinogram	17
Stane Adam Miniature iz plemiškega rodoslovja	19
Lucijan Adam Kranjci iz arhiva vicedomskega urada za Kranjsko	20
Peter Hawlina Cesarjev pečat	21
Peter Hawlina Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije	23
I.K. Rodbinski priimki iz rastlinskih imen	25
Felix Gundacker Rodoslovje v Avstriji	32
Felix Gundacker Naslovi avstrijskih arhivov	38
Johan Galjot Biti slovenske krvi, bodi Slovencu v ponos	39
Franci Rihtaršič Prebivalci mesta Kranja leta 1754	41
Albin Lotrič Največja rodoslovna zbirka je sedaj dostopna tudi na Internetu	42
Janez Toplišek Kolikšne so naše zbirke	43
Janez Toplišek Prvi slovenski priročnik za rodoslovni program Brother's Keeper	44
Knjige	45
Odmevi, Joža Miklič	46
Anton Kos, Smrt Jurija Vege	46
Razno	48
Kaj delajo Peter Hawlina, Rodoslovni vtisi iz Londona Tomaž Pisanski, Librairie de la Voûte	49 51

Kaj delamo?	
Milan Govekar	52
Danica Glavan	53
RAST - RAZiskovalski STiki	54
Poročila o delu	54
Poizvedba s pomočjo stare fotografije	54
Rodoslovni krožek na Škofijski klasični gimnaziji	55
Sodelovanje med SRD in Slovenian Genealogy Society	55
Četrta konferenca SRD	56
Ustanovitev obalne sekcije SRD	56
Poročilo o delu sekcije SRD na Vrhniki	56
Sodelovanje SRD s Svetovnim slovenskim kongresom	56
Predavanje mag. Janeza Topliška v Brežicah	57
Poročilo o projektu Zamorc s krono	57
V Nadškofijskem arhivu v Ljubljani lahko člani uporabljajo računalnik	57
Vodniki po arhivih	58
Načrtovana predavanja	58
Novi člani	58
Članske obveznosti	59
Slovenian Genealogical Society (Slovensko rodoslovno društvo - SRD)	59

DREVESA

ISSN 1318-6221

Leto 6, številka 1-4 / december 1999

Bilten Drevesa izdaja Slovensko rodoslovno društvo.

Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z uredništvom.

Urednik: Peter Hawlina

Lektortrala: Zdenka Lampič

Likovna zasnova: Janez Suhadolc

Teh. ureditev in grafična priprava: GApr design, Ljubljana

Tisk: Embalažno grafični servis, Trata-Škofja Loka

Naklada: 500 izvodov

Naslov: Lipica 7, 4220 Škofja Loka, Slovenija

e-naslov: srd1@guest.arnes.si

Uvodnik

*Letos ni in ni šlo. Gradiva praktično ni bilo. Saj bi se ga najbrž dalo nabrati, če bi malo bolj nadlegoval možne pisce. Sam sem bil dokaj zaposlen s pripravo dveh slovenskih ponovitev razstave **Zamorc s krono**, ki je bila izvedena pod okriljem našega društva. Še več časa (in stroškov) je terjala izdelava iste razstave, ki je bila prevedena v nemški jezik in je bila predstavljena v avstrijskem mestu Neuhofen.*

*Prišlo je poletje, za njim jesen, in delo na časopisu se ni bistveno premaknilo. Saj smo sicer v vseh ozirih delovali vsaj tako kot v prejšnjih letih. Le prispevkov kar ni bilo od nikoder. Z bližajočim koncem leta smo se že spogledovali z dejstvom, da letos časopisa ne bo, bomo pač v naslednjem, okroglem letu spet poskusili s starim tempom. Izpad časopisa smo morali zaradi obveščanja o spremembah v naših aktivnostih nadomestiti s tremi **Obvestili**.*

*Zdi pa se mi, da letošnje leto ni bilo nenaklonjeno samo našemu časopisu. Tudi iz tujine smo dobili veliko manj časopisov, ki si jih izmenjujemo s sorodnimi društvi. Nismo dobili nobene številke iz Nemčije, Francije, Češke, Slovaške in Finske. Videti je, da tudi njim letošnje leto 'ne gre v tisk'. Ameriških **Genealogy Computing in Ancestry** ne dobivamo več; najbrž smo zamudili plačilo naročnine.*

Nekaj gradiva pa se je počasi le nabiralo, in vse več je bilo zagovornikov, da moramo iziti vsaj z eno številko. Ta je zdaj tu. Je nekoliko zajetnejša od tistih, ki smo jih vajeni

Naše delo še vedno temelji na neplačanih prispevkih posameznikov. Isto velja za časopis. Plačujemo samo tehnično uredjanje, tisk in poštnino. Na enak način bomo poskusili delovati tudi v prihodnjih letih. Zato je prostovoljno delovanje posameznikov toliko bolj dragoceno. Naj vam ne zmanjka dobre volje in zanimivih idej. S to željo in z željo, da bi v prihodnjem letu izšle štiri številke, da bi bil vsak od nas zadovoljen z rezultati lastnega raziskovalnega dela, da bi naraščala naša izkušnost, da bi lahko poročali o novih rezultatih dela društva ... vam vsem želim vesele božične praznike in poleg vsega drugega, kar si znamo ob tej priložnosti voščiti, še veliko razburljivih odkritij.

Rodovnik dubrovniških plemiških družin med 12. in 16. stoletjem

Polona Dremelj, dr. Andrej Mrvar, dr. Vladimir Batagelj

Dubrovnik v srednjem veku

V srednjem veku je Dubrovnik v primerjavi z ostalimi mesti ob jadranski obali zasedal poseben položaj. Poti razvoja med njim in severno dalmatinskimi mesti so se začele jasno razhajati v 11. stoletju. Po prvem benečanskem zavzetju vzhodne jadranske obale leta 1000 in hitrem propadu tamkajšnje beneške navzočnosti, so se mesta za kratek čas vrnila pod bizantinsko oblast. Kasneje so severna mesta spet zamenjala vdanost in so sprejela hrvaško in kasneje madžarsko ter benečansko oblast, medtem pa je Dubrovnik ostal pod bizantinsko vladavino s kratkimi presledki vse do leta 1205. Razlike med Dubrovnikom in ostalimi dalmatinskimi mesti niso nastale le zaradi različnih političnih okoliščin, temveč tudi zaradi geografskih dejavnikov. Te razlike so vplivale med drugim tudi na razvoj lokalnih samouprav, ki jih je tvorilo plemstvo v različnih mestih. Moč plemstva je slonela predvsem na ekonomskem razvoju mesta, temu pa je bil naklonjen tudi dubrovnikov geografski položaj (Krekić, 1997:186).

Pomembno dejstvo iz tega časa je vzpon Benetk kot prevladujoče sile na vzhodni jadranski obali, ki je postala del beneškega kolonialnega imperija. Benečani so se postavili za vladarje vseh pomembnih mest, vključno Dubrovnika. Vsekakor pa je Dubrovnik medtem, ko so severno dalmatinska mesta prešla pod bolj ali manj popolno in direktno beneško oblast, zmož obdržati določeno stopnjo notranje avtonomije (Krekić, 1997:187).

Benetke so izvedle tudi omejitve pomorskega prometa, vendar pa je ravno v tem času Dubrovnik imel srečo ali pamet, da je pridobil z razvojem rudarstva, najprej v Srbiji sredi 13. stoletja in kasneje v Bosni v prvi polovici 14. stoletja. Bogastvo, ki ga je Dubrovnik dobil s trgovanjem s kovinami z notranjostjo in z Italijo, je postalo glavni vir dubrovniške blaginje in je v veliki meri pripomoglo k družbeni stratifikaciji in razvoju političnih struktur znotraj mesta (Krekić, 1997:187-188).

Dubrovniško plemstvo

Constantine Jireček je v Dubrovniku v 13. in zgodnjem 14. stoletju naštel čez petdeset plemiških rodovnih imen ali sorodstvenih skupin, vendar je smatral, da jih je petintrideset izginilo kot posledica črne kuge med leti 1347-1350. Alexander Soloviev pa je na podlagi Liber Rosso iz sredine petnajstega stoletja, ki je bila nekaka zemljiška knjiga, ocenil, da je preživelo le petindvajset rodovnih imen (Stuard, 1992:61).

Plod obširnejše nedavne raziskave Irmgard Mahnken (1960), ki je vključevala tako privatne dokumente kot zapiske Velikega sveta¹, pa so rodovniki družin *nobiles viri*². Mahnken je ocenila, da je v plemiškem krogu občasno sodelovalo osemindvajset različnih rodov. Število ljudi znotraj te skupine se je skozi stoletja dramatično spreminjalo. Odrasli moške z državljanskimi pravicami so bili pazljivo prešteti. (Stuard, 1992:62).

Plemiči primarno niso bili bogati lastniki zemlje, temveč so živeli predvsem od trgovine. Z ekonomskega vidika so bili kot

celota najmočnejši del populacije, po drugi strani pa lahko znotraj te skupine odkrijemo pomembne razlike v bogastvu. Najvišje položaje v mestu je nadzorovala le majhna skupina plemiških družin. V 14. stoletju je deset vodilnih družin zavzemalo 52,87% položajev v štirih najpomembnejših vladnih telesih: v senatu³, malem svetu⁴, sodstvu in župništvu (rektorstvu). Te družine so bile: Menčetić oz. Mence⁵, Sorkočević oz. Sorgo, Djurdjević oz. Georgio, Gundulić oz. Gondola, Gučetić oz. Gozze⁶, Bunić oz. Bona, Crijević oz. Crieva⁷, Lukarević oz. Luccari⁸, Bobaljević oz. Babalio, Budačić oz. Bodaza⁹. V 15. stoletju je deset vodilnih družin zavzemalo nič manj kot 69% položajev v zgoraj omenjenih vladnih telesih. Te pa so bile: Gučetić oz. Gozze, Gundulić oz. Gondola, Bunić oz. Bona, Djurdjević oz. Georgio, Restić oz. Resti, Sorkočević oz. Sorgo, Pucić oz. Pozza¹⁰, Crijević oz. Crieva, Menčetić oz. Mence, Zamanjić oz. Zamagna. Sedem družin, ki se nahajajo na obeh seznamih, lahko smatramo za vodstveno skupino dubrovniškega plemstva v 14. in 15. stoletju: Gučetić oz. Gozze, Gundulić oz. Gondola, Bunić oz. Bona, Sorkočević oz. Sorgo, Djurdjević oz. Georgio, Menčetić oz. Mence, Crijević oz. Crieva (Krekić, 1997:198-199).

Poročanje znotraj plemiškega kroga

Pri poročanju je odigralo pomembno vlogo 'prijateljstvo'. Pojem se nanaša na družbeno skupino, iz katere so se v zahodno balkanskem svetu izbirali poročni partnerji. Ta pojem opredeljuje čisti plemiški krog, kar se kaže v izoblikovanju lastne identitete in lastnih pravil ter kriterijev poročanja, ki so bila glede na njihov ozek krog zelo omejena. Do sredine 14. stoletja so poročne strategije plemiškega kroga vključevale izbrane osebe iz sosednjih mest in dežel, tako da je poroka omogočala nekaj zaveznistev z drugimi trgovskimi zavetji. Kot strategija je endogamija slonela na drugi, celo tretji poroki med plemičem in plemkinjo. (Stuard, 1992:62-63).

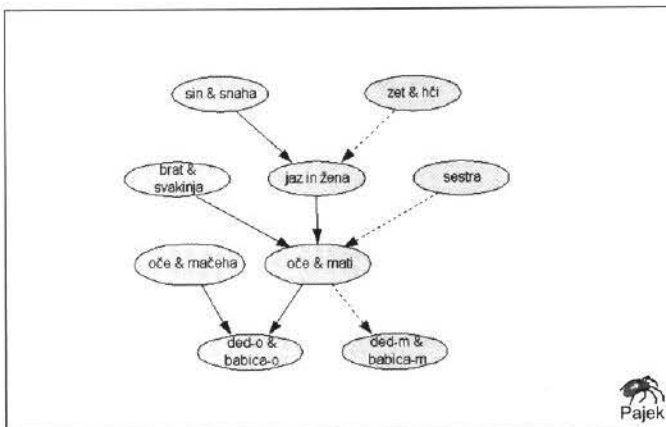
Poročna načrtovanja so bila primarno usmerjena v neprekinjenost plemiškega kroga, kateremu sta stali na poti dve grožnji: umrljivost in neplodnost. V Dubrovniku je poroka z vsemi primernimi plemiški hčerami povečevala stopnjo rodnosti, ponovna poroka za oba, tako moškega kot ženskega, pa je povečala možnosti za rodno zvezo (Stuard, 1992:66).

Zbiranje podatkov in njihova analiza

Podatki, ki smo jih uporabili za analizo, temeljijo na rodovnikih dubrovniških plemiških družin iz obdobja med 12. in 16. stoletjem. V svoji raziskavi, ki je vključevala tako privatne dokumente kot zapiske velikega sveta, jih je zbrala Irmgard Mahnken (1960). Zbrane podatke je predstavila v obliki dreves¹¹. Te rodoslovne podatke, ki obsegajo 5999 posameznikov, smo s pomočjo programa GIM¹² prenesli v računalniško obliko, kar nam je omogočilo njihovo analizo. Rodovniki so vsebovali ime in priimek posamezne osebe, njeno letnico rojstva, poroke in smrti. Pri posameznih osebah je bil podan pri letnici tudi mesec in ponekod celo kraj. V določenih primerih so bile podane tudi dodatne informacije, npr. poklic osebe, vendar je bilo teh informacij zelo malo. Posebej so bili označeni nezakonski otroci (*filius oz. filia naturalis*) in pa osebe, ki so vstopile v samostan. Največ manjkajočih podatkov se je pojavilo pri letnicah rojstva in smrti žensk, pa tudi pri letnicah prvih generacij posameznih

družin. Določeni podatki so bili tudi težko berljivi in nejasni. Vnos teh rodoslovnih podatkov je potekal nekaj več kot dva meseca, saj je bila potrebna velika zbranost, da ni prihajalo do napak, vendar pa se zavedamo, da napake niso izključene. Posebno problematični so bili imena in priimki družin, ki so bili ponekod napisani v latinskem jeziku, drugod v hrvaškem, nekeje pa celo v obeh. Pri velikih družinah so nekatere veje prevzele tudi druge priimke, ki so izvirali iz imena določenega prednika.

Dane rodovnike smo analizirali s programskim paketom Pajek (Mrvar in Batagelj, 1997). Analizirali smo jih v parni obliki (White, 1999), kjer so točke grafa posamezniki (neporočene osebe) ali pari (poročene osebe, ki so predstavljene s svojim zakoncem s skupno točko). Povezave so usmerjene in vodijo od otrok k staršem (slika 1). Z neprekinjeno črto so označene povezave, ki se nanašajo na moža (kažejo na moževe starše), s prekinjeno (pikčasto) črto pa so označene povezave, ki se nanašajo na ženo (kažejo na ženine starše).

Slika 1: Rodovnik v parni obliki. Vir: Mrvar (1999:98)

Za potrebe nadaljnje analize smo na podlagi danih rodovnikov združili poroke med posamezniki na nivo družin. Oblikovali smo kvadratno matriko z družinami v vrsticah in stolpcih. Po vrsticah so bile zbrane družine, ki so prispevale moške, po stolpcih pa družine, ki so prispevale ženske.

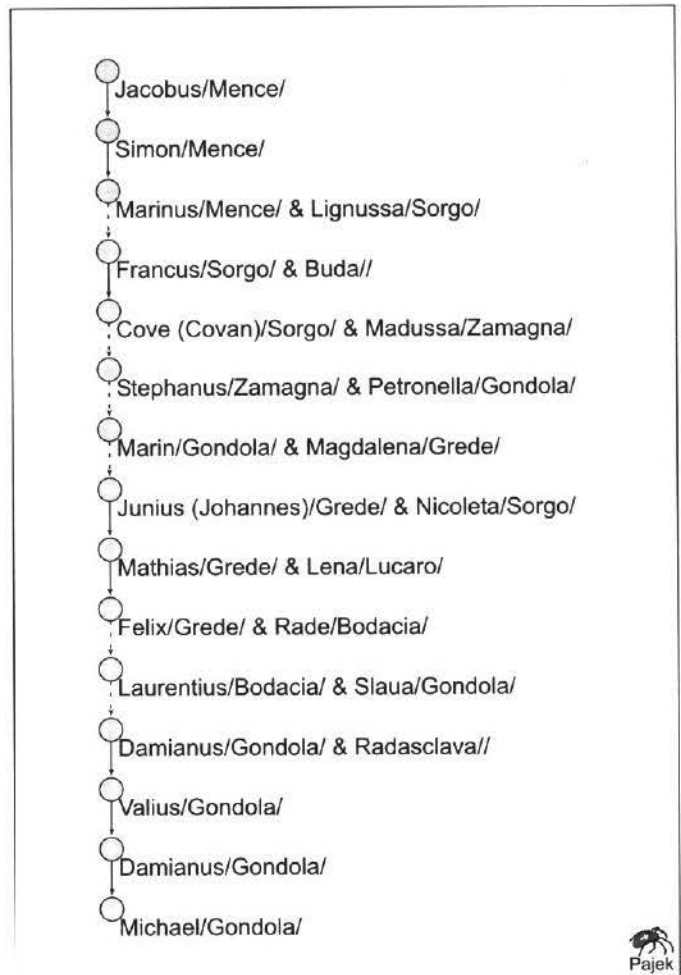
Analiza podatkov na podlagi celotnega rodovnika

Rodovnik vsebuje 5999 oseb iz 254 družin. Po številu pripadnikov je bila največja družina Goce, kateri je pripadalo 8,64% vseh oseb, kar je nekaj manj kot petsto oseb. Sledijo ji družina Mence s 6,21%, Sorgo s 5,41%, Bona s 5,28%, Georgio s 4,65%, Gondola s 4,13% in Zrieva s 3,15%. Te družine pa naj bi bile, kot navaja Bariša Krekić (1997), tudi vodstvena skupina dubrovniškega plemstva v 14. in 15. stoletju. Pripadalo jim je kar 37,5% vseh takratnih plemičev.

V obdobju med 12. in 16. stoletjem smo v rodovniku odkrili petnajst generacij, kjer najstarejši zapis izvira iz leta 1168.

Na sliki 2 je prikazanih petnajst generacij ene izmed vej družine Michaela Gondola, rojenega leta 1196. V peti generaciji te veje se izgubi ime Gondola, ker se je najprej Slaua Gondola poročila v družino Bodacia, njena hči Rade Bodacia pa kasneje v družino Grede.

Kot zanimivost smo poiskali še najdaljšo možko verigo, to je najdaljšo pot, kjer imata zakonca vedno vsaj enega moškega potomca (slika 3 na naslednji strani).

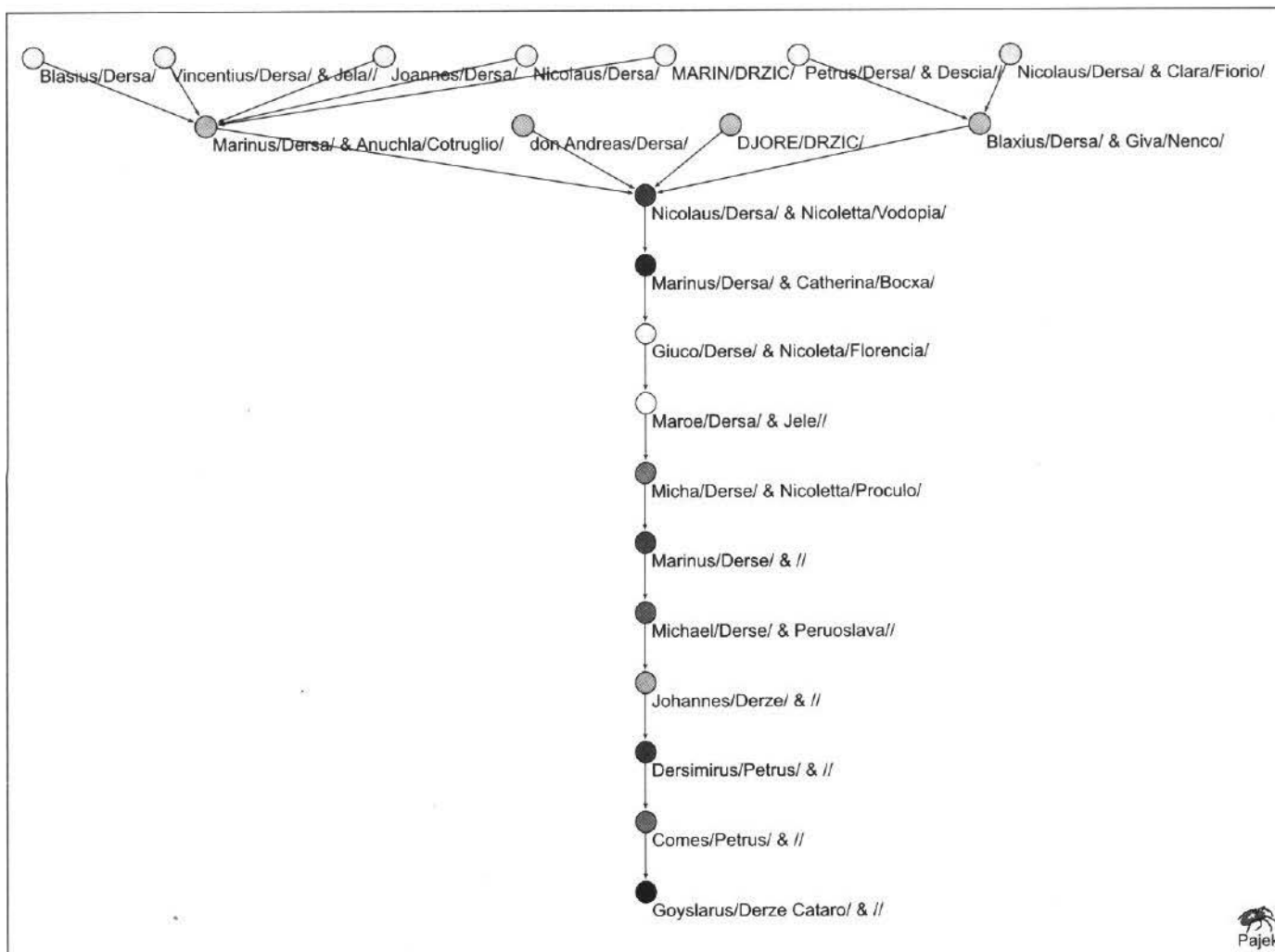
Slika 2: Generacijski prikaz družine Michaela Gondola

Najdaljša taka pot ima dolžino 13, kar pomeni, da se je v vsaki od trinajstih generacij družine Derse rodil vsaj en moški. Le-ti so pripomogli k ohranitvi družinskega imena in nenazadnje tudi družinskega premoženja. Lahko predvidevamo, da so bili moški potomci zato bolj zaželjeni.

Zanimivo pri tej veji družine Derse pa je to, da je bil Giucho Derse nezakonski otrok Maroeja Derse. Giucho je, kot kaže, lahko obdržal očetov priimek, vendar pa ni pripadal plemiške-mu stanu (*Derse de populo*). V zadnjih dveh generacijah se pojavita tudi dve znani osebi, in sicer pesnik Djore Držić in njegov nečak Marin Držić (1508-1567), ki sta po pričevanju zgodovinskih virov izhajala iz 'navadnih' družin. Slednji je bil utemeljitelj hrvaškega renesančnega gledališča v Dubrovniku in pisec renesančnih iger in komedij, med katerimi so najbolj znane 'Dundo Maroje', 'Novela od Stanca', 'Skup' in druge.

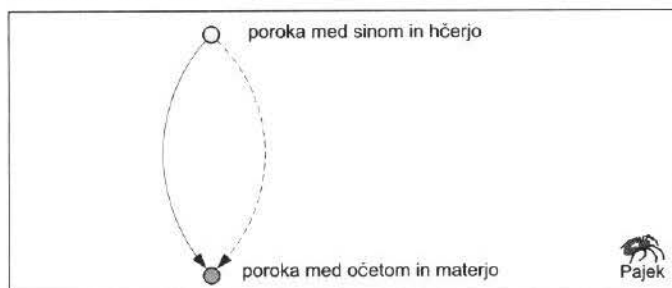
Poroke med sorodniki

S pomočjo programskega paketa Pajek smo skušali preveriti, ali so se posamezniki poročali z bližnjimi sorodniki. Segalenova navaja, da je imela skozi zgodovino najmočnejši vpliv na poroke rimskokatoliška cerkev. Leta 721 je raztegnila področje prepovedanih porok do sedmega kolena. Pred tem je rimski zakon dovoljeval poroke do četrtega kolena, vključno s porokami med bratranci in sestričnami. Kasneje je cerkev prepoved incesta raztegnila celo na tiste, ki so bili povezani v sorodstvo preko poroke (Segalen, 1986:108).

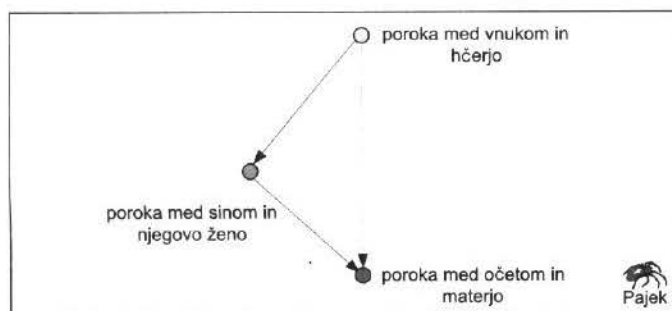

Slika 3: Generacijski prikaz družine Goyslarusa Derse

Najprej smo poskušali najti poroke med brati in sestrami (slika 4) ter poroke med strici (tetami) in njihovimi nečakinjami (nečaki) - slika 5.

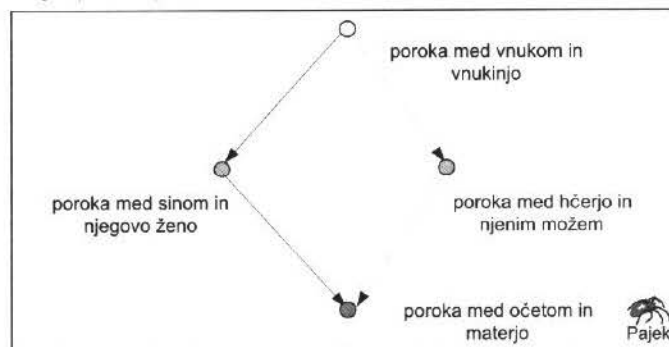
Slika 4: Poroka med sinom in hčerjo

Slika 5: Poroka med vnukom in hčerjo

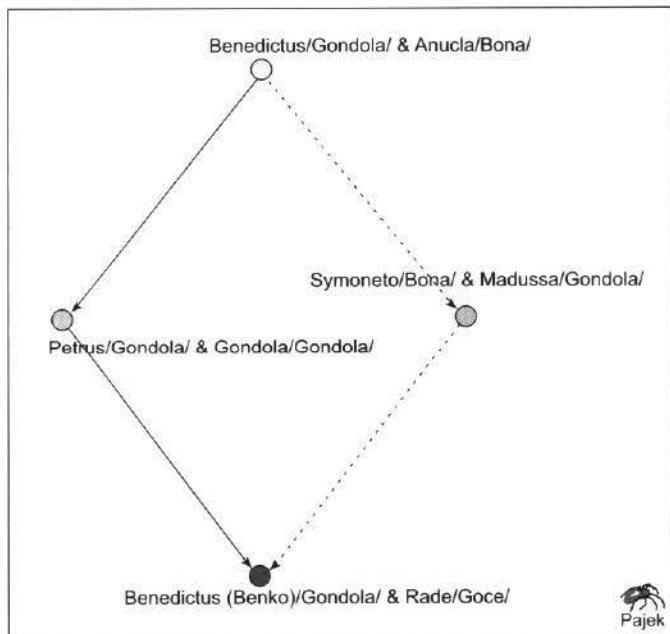
Danih vzorcev nismo našli, zato lahko sklepamo, da krvnih porok med sinovi in hčerami ter porok med vnuki (vnukinjami) in hčerami (sinovi) v plemiškem Dubrovniku ni bilo. To nam kaže na uveljavljanje cerkvenih pravil, ki so izrecno prepovedovala poroke med najbližjimi krvnimi sorodniki.

Naslednji iskani vzorec je bila poroka med vnukom in vnukinjo (slika 6).

Slika 6: Poroka med vnukom in vnukinjo

Taki vzorci se pojavijo trije, kar pomeni, da je bila med plemiškimi družinami v Dubrovniku najbližja poroka med sorodniki poroka med vnukom in vnukinjo, torej med osebam, ki imata skupne stare starše. Primer take poroke je prikazan na sliki 7.

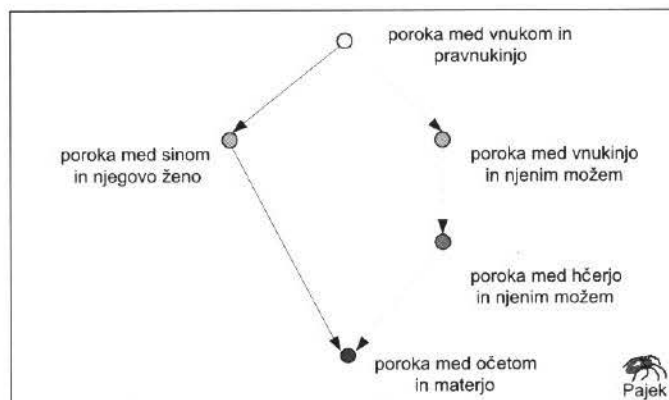

Slika 7: Poroka med vnukom (Benedictus Gondola) in vnučkinjo (Anucla Bona)

Naslednji iskani vzorec je bila poroka, kjer je prisoten generacijski preskok; tj. poroka med vnukom in pravnukinjo ali pravnukom in vnučkinjo (slika 8).

Našli smo pet takih primerov. Na sliki 9 je prikazan zanimivejši primer, kjer je prisotna še dodatna povezava med dvema vzorcema.

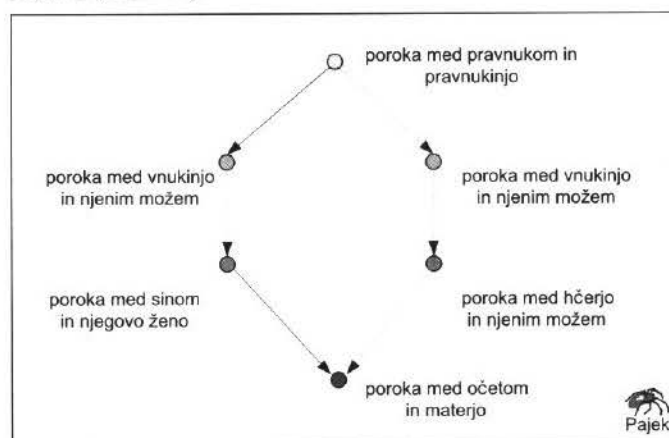
Pri večini generacijskih preskokov smo opazili, da je daljša veja po ženini strani, kar potrjuje dejstvo, da so se ženske poročale prej kot moški. V raziskavi poročnih zvez znotraj dubrovniškega plemstva med leti 1400 in 1520 je Rheubottom ugotovil, da so se v povprečju moški zaročili pri triintridesetih

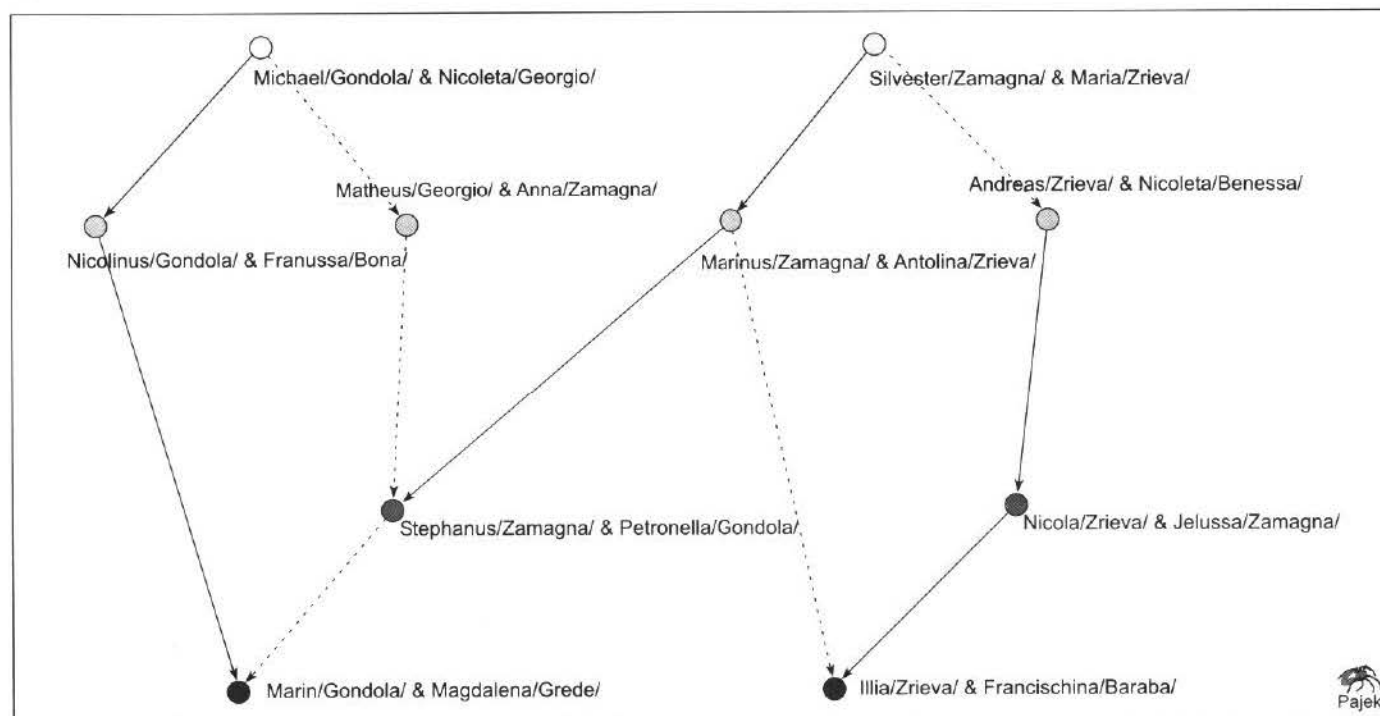
Slika 8: Poroka med vnukom in pravnukinjo

letih, njihove neveste pa pri osemnajstih. (Rheubottom, 1998:362)

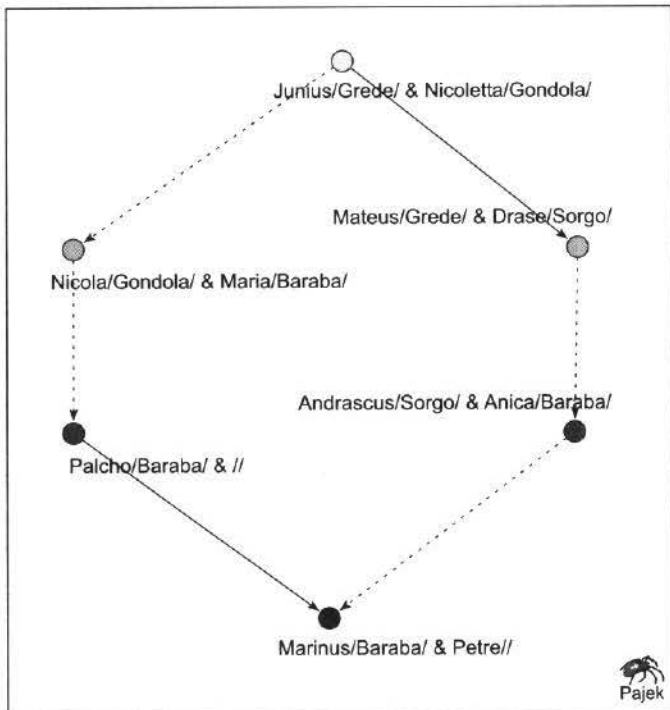
Nadalje smo pregledali še poroke med pravnuki in pravnukinjami (slika 10).

Slika 10: Poroka med pravnukom in pravnukinjo

Slika 9: Poroki med vnukom (Michael Gondola) in pravnukinjo (Nicoleta Georgio) ter med vnukom (Silvester Zamagna) in pravnukinjo (Maria Zrieva)

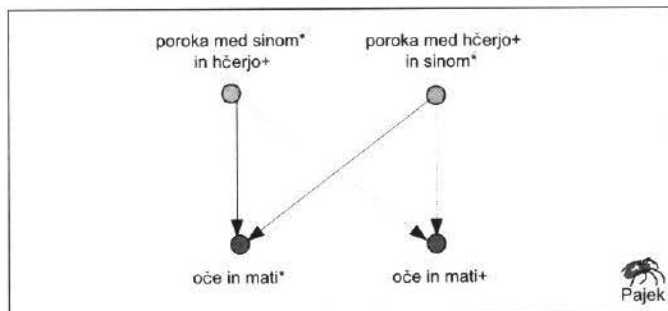
Slika 11: Poroka med pravnukom (Junius Grede) in pravnukinjo (Nicoleta Gondola)

Poroki med pravnukinjo in pravnukom sta bili samo dve (primer je prikazan na sliki 11).

Na podlagi danih porok med sorodniki lahko ugotovimo, da je bila najbližja poroka med plemiči v srednjeveškem Dubrovni-

ku poroka med bratrancem in sestrično. Takšne poroke so bile le tri, kar pomeni, da so plemiči kar dosledno upoštevali cerkveni zakon, ki je jasno prepovedoval predvsem krvne poroke. Pojavljale so se tudi poroke med vnuki in pravnukinjami. Zanimivo je to, da gre predvsem za poroke med vnuki in pravnukinjami in ne obratno, med vnukinjami in pravnuki. Razlog za take poroke, kjer je prisoten generacijski preskok, lahko najdemo v tem, da je bila razlika v starosti ob prvi poroki med ženskami in moškimi kar velika. Odkrili pa smo tudi dve poroki, kjer sta se poročila posameznika s skupnimi prastarimi starši.

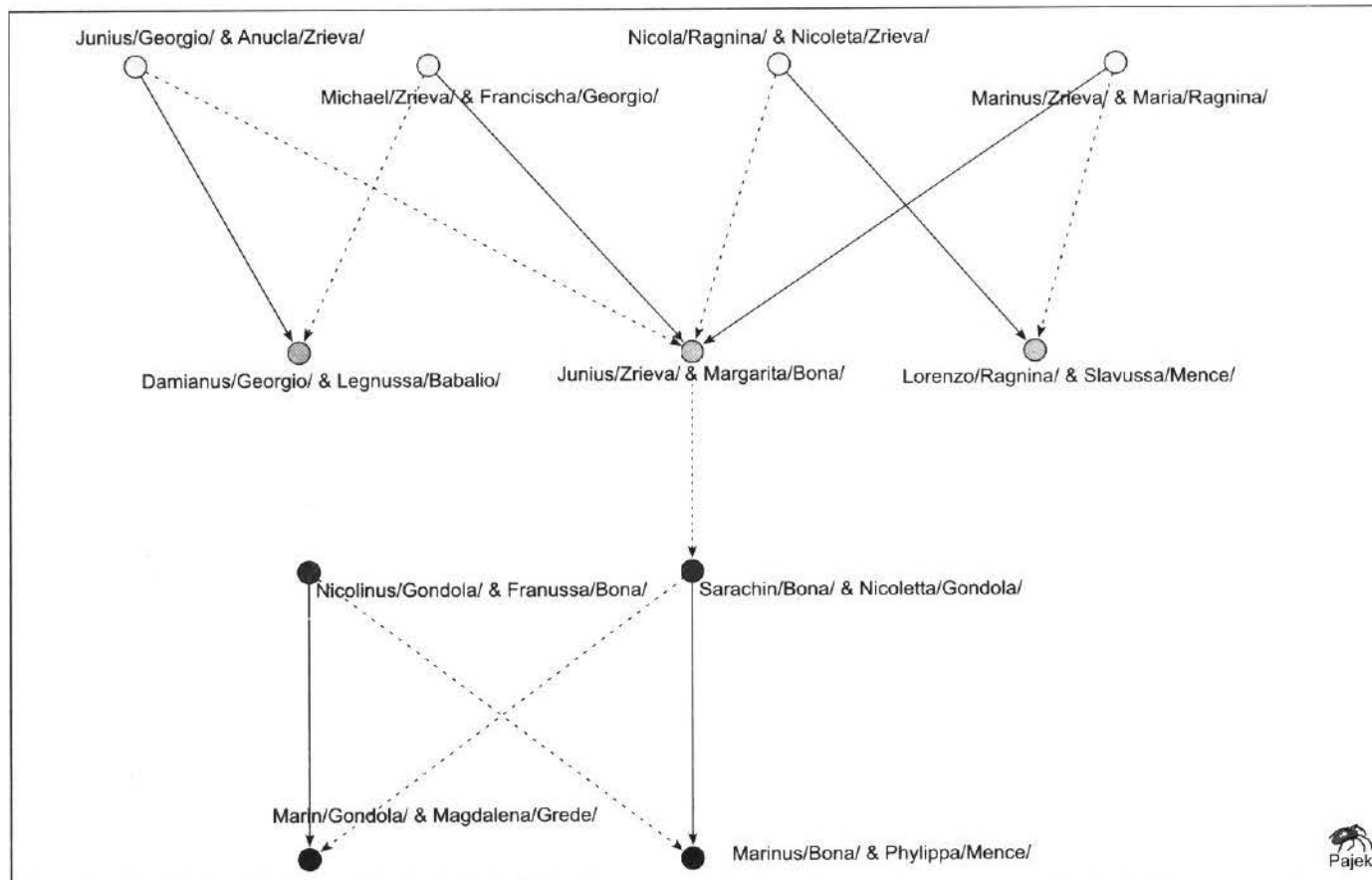
Nadalje smo poiskali poroke med pari bratov in sester iz različnih družin, to je dovoljene poroke, kjer ne pride do krvoskrunstva (slika 12).

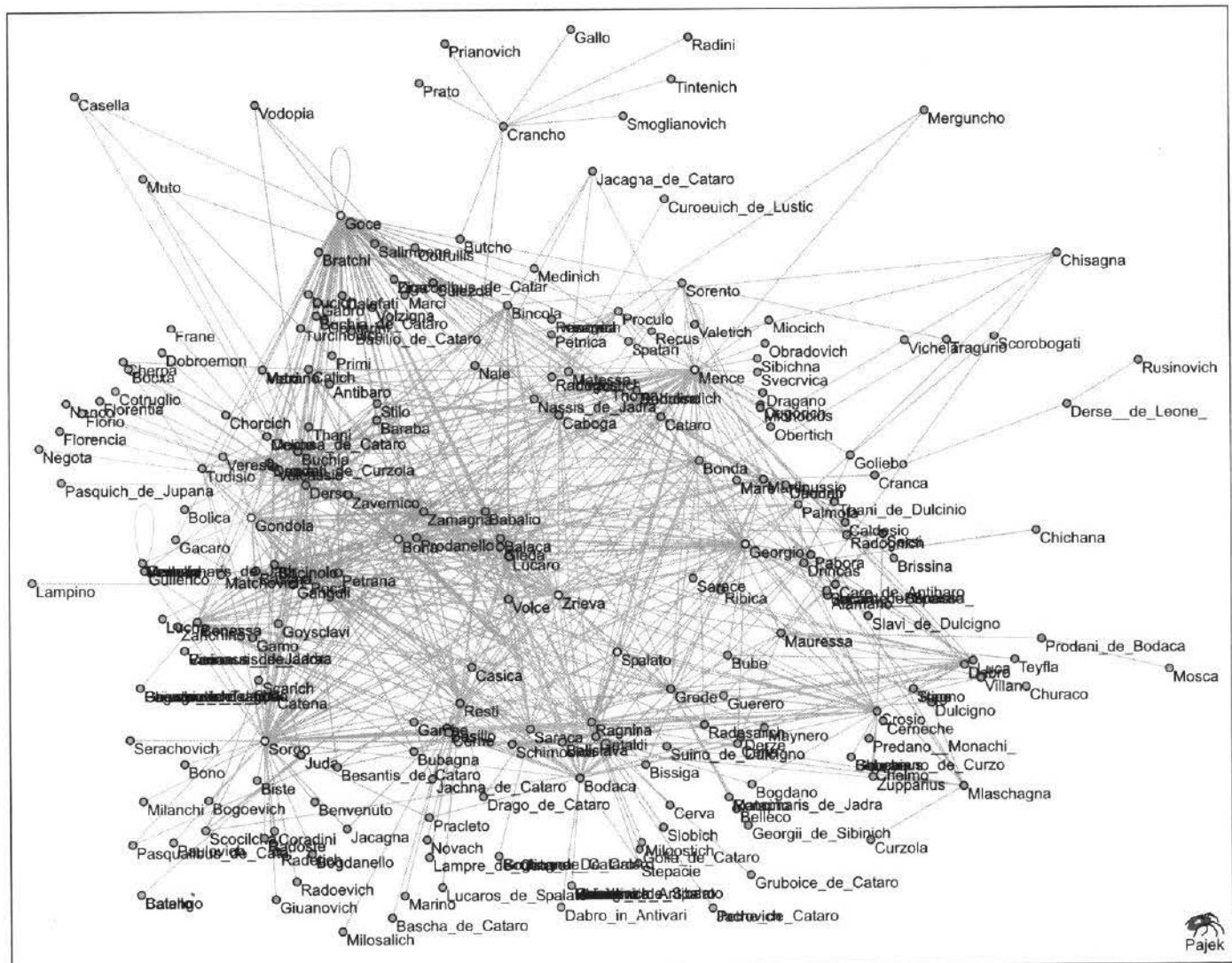
Slika 12: Poroka med parom bratov (*) in parom sester (+)

Takih porok je bilo med plemiči v srednjeveškem Dubrovniku kar precej, in sicer 21 (trije primeri, ki so med seboj povezani, so prikazani na sliki 13).

Številne poroke med brati in sestrami različnih družin v srednjeveškem plemiškem Dubrovniku so bile lahko posledica

Slika 13: Poroka med brati in sestrami različnih družin

Slika 14: Graf porok med družinami

poročnih pogajanj med družinami, ki so vodila v ohranitev ali kopičenje lastnine, kapitala in nenazadnje tudi moči. Veliko teh porok se je res zgodilo znotraj večjih družin in družin, ki so zasedale visoke položaje v takratnem Dubrovniku (glej Krekić, 1997). Tako najdemo poroke med brati in sestrami med družinami Sorgo in Goce, Georgio in Zrieva, Zrieva in Bona, Goce in Bona, Lucaro in Bona, Georgio in Mence, Goce in Gondola, Zrieva in Georgio, Goce in Sorgo ter Bono in Georgio. Lahko rečemo, da so bile poroke med brati in sestrami različnih družin kar pogoste in verjetno tudi pomembne.

Analiza podatkov na podlagi matrik

Nadalje smo na podlagi agregiranih podatkov skušali ugotoviti, ali so se plemiči najmočnejših in največjih družin poročali znotraj lastnega kroga. Zanimajo nas torej poroke med vsemi 254 družinami in ne več poroke med posamezniki. V ta namen smo na podlagi simetrizirane matrike v programskem paketu Pajek poiskali jedra.

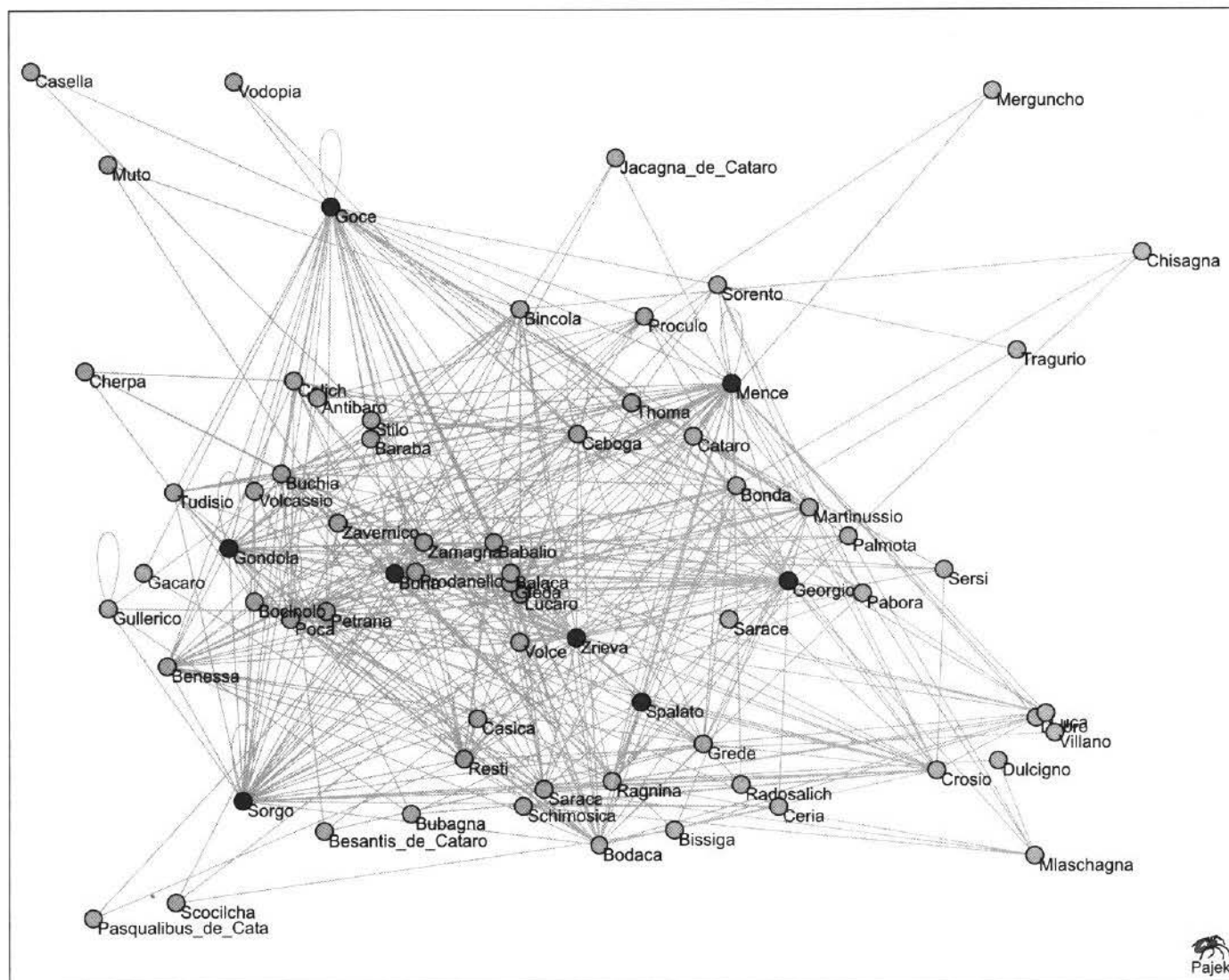
Jedra so posplošitev pojma klike. Klika je največji povezan podgraf, kjer je vsaka točka povezana z vsemi ostalimi točkami v podgrafu. V primeru velikih omrežij je računanje klik časovno prezahtevna operacija. Če pogoj "vsaka točka povezana z vsemi ostalimi" omilimo v "vsaka točka povezana vsaj s k

ostalimi točkami znotraj skupine", dobimo definicijo k-jedra. Pri računanju jeder lahko upoštevamo tudi vrednosti na povezavah: k-vrednostno jedro imenujemo skupino točk, za katero je vsota vrednosti povezav do točk znotraj skupine vsaj k (Mrvar, 1999).

V našem primeru je največje jedro vrednosti 50, in sicer se v njem nahajajo družine Bona, Georgio, Zrieva, Gondola, Goce, Sorgo in Mence. 50-jedro pomeni, da je imela vsaka družina iz jedra vsaj 50 porok z ostalimi družinami iz tega jedra. Te družine se nahajajo na sredini slike 14, ki je prikazana povečano še na sliki 15.

Navedene družine so bile po številu pripadnikov največje plemiške družine v srednjeveškem Dubrovniku. Navaja jih tudi Bariša Krekić (1997), ki ugotavlja, da so bile to hkrati tudi politično najmočnejše družine. Na podlagi tega lahko rečemo, da so se velike in pomembne družine v veliki meri poročale med seboj, poročanje z ostalimi manj pomembnimi in manjšimi družinami pa je bilo manjše. Iz dane slike je razvidno tudi to, da ima precej družin odnos tudi z družino Spalato, kjer Spalato pomeni, da je ta plemiška družina izviralca iz Splita. To nam kaže na zavezništva, ki so jih Dubrovčani ustvarjali z drugimi trgovskimi mesti.

Če sklenemo zgornje ugotovitve, lahko rečemo, da je v srednjeveškem Dubrovniku obstajala težnja po poročanju med ekonomsko in socialno podobnimi.

Slika 15: Jedro družin višjega reda

Literatura

- Batagelj, Vladimir.** 1996. Ragusan families marriage networks. *Developments in Data Analysis, Metodološki zvezki*. 12, 217-228. Ljubljana, FDV.
- Diversis, Philippus de.** 1983. *Opis Dubrovnika*. Dubrovnik: časopis 'Dubrovnik'.
- Everett, Martin.** 1999. *Social Network Analysis*. Essex Summer School in SSDA, University of Essex.
- Goody, Jack.** 1990. *The Development of Family and Marriage in Europe*. Cambridge, New York, Cambridge University Press.
- Krekić, Bariša.** 1972. *Dubrovnik in the 14th and 15th Centuries: A City Between East and West*. Norman, University of Oklahoma Press.
- Krekić, Bariša.** 1997. *Dubrovnik: a Mediterranean Urban Society, 1300-1600*. Variorum.
- Krivošić, S.** 1990. *Stanovništvo Dubrovnika i demografske promjene u prošlosti*. Zavod za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku, Dubrovnik.
- Lučić, Josip.** 1990. *Iz prošlosti dubrovačkog kraja u doba republike*. Dubrovnik.
- Mahnken, Irmgard.** 1960. *Dubrovački patricijat u XIV veku*. Beograd, Naučno delo.
- Mrvar, A., Batagelj, V.** 1997. Pajek-program za analizo obsežnih omrežij. Uporaba v rodoslovju. *Drevesa*. Bilten slovenskega rodoslovnega društva. Letnik 4, številka 12, december 1997, 4-6.
- Mrvar, Andrej.** 1999. *Analiza in prikaz velikih omrežij*. Doktorska disertacija. Ljubljana, Fakulteta za računalništvo in informatiko.
- Rheubottom, David.** 1988. 'Sisters first': Betrothal Order and Age at Marriage in the 15th Century Ragusa. *Journal of Family History*. 13(4). 359-376.
- Segalen, Martine.** 1986. *Historical Anthropology of the Family*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Stuard, Mosher, Susan.** 1992. *A State of Deference: Ragusa/Dubrovnik in the Medieval Centuries*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
- Wasserman, Stanley in Faust, Katherine.** 1994. *Structural Analysis in the Social Sciences 8, Social Network Analysis, Methods and Applications*. Cambridge, Cambridge University Press.
- White, D. R., Batagelj, V. in Mrvar, A.** 1999. Analyzing Large Kinship and Marriage Networks with Pgraph and Pajek. *Social Science Computer Review*, 17(3), 245-274.

White, D. R. in Jorion, P. 1996. Kinship networks and discrete structure theory: applications and implications. *Social Networks* 18, 267-314.

White, D. R., Jorion, P. 1992. Representing and Computing Kinship: A New Approach. *Current Anthropology*, 33, 454-462.

White. Parni grafi:

<http://eclectic.ss.uci.edu/~drwhite/pgraph/p-graphs.html>

Primeri rodovnikov:

<http://vlado.fmf.uni-lj.si/pub/networks/pajek/data/geds.htm>

Programski paket Pajek:

<http://vlado.fmf.uni-lj.si/pub/networks/pajek/>

Standard GEDCOM:

<http://www.gendex.com/gedcom55/55gcint.htm>

Opombe

- 1 Veliki svet, *Consilium Matus*, so sestavljali vsi moški starejši od 20 let, kasneje od 18 let. Izvajal je najpomembnejše odločitve v političnem življenju Dubrovnika (Krekić, 1972:38-39).
- 2 Člani velikega sveta so sami sebe poimenovali *nobiles viri* (Stuard, 1992:61).
- 3 Senat je imel vodilno vlogo v oblikovanju in kontroli izvajanja političnih odločitev. Sestavljalo ga je od 30 do 40 pomembnih plemičev in je bil glede notranje politike najpomembnejše politično telo (Krekić, 1972:38-39).
- 4 Mali svet, *Consilium Minus*, je imel vlogo izvršilnega telesa. Sestavljalo ga je deset svetovalcev in glava države, do leta 1358 grof, *comes*, kasneje pa rektor (Krekić, 1972:38-39).
- 5 Prvo ime je navedeno v hrvaškem, drugo pa v latinskem jeziku.
- 6 V rodovnikih je uporabljeno ime Goce
- 7 V rodovnikih je uporabljeno ime Zrieva
- 8 V rodovnikih je uporabljeno ime Lucaro
- 9 V rodovnikih je uporabljeno ime Bodaca
- 10 V rodovnikih je uporabljeno ime Poca
- 11 Primeri izbranih originalnih podatkov se nahajajo v prilogi.
- 12 GIM (Genealogical Information Manager by D. Blaine Wasden and Brian C. Masden), <http://www.mindspring.com/~dblaine/gimhome.html>

Predniki in potomci Celjskih grofov

(Ob razstavi Celjski grofje)

mag. Franc Šmid

Neposredni predniki celjskih grofov so bili žovneški svobodniki, ki jih pričenjamo šteti z Gebhardom I. Ta je bil prvič omenjen leta 1130 in drugič 1144 kot nobilis de Soune (Savinjski). Za njim se pojavi Liutpold de Saunia 1146, ki je sin ali brat Gebharda. Po letu 1173 se do 1237 v listinah zopet pojavlja Gebhard, sedaj vpisan kot nobilis de Sonegge, Suneck ali Seuneg in ga upravičeno lahko štejemo kot lastnika žovneškega gradu, ki je bil v tem času že zgrajen. Občasno se imenuje tudi Lemberški (de Lengenburch), kar pomeni, da so Žovneški pridobili tudi krški fevd Lemberg med Poljčanami in Šmarjem. Bili so tudi odvetniki velikega in bogatega gornjegrajskega samostana.

Gebhard je imel dva sinova: Konrada I. in Liutpolda (Leopolda) II. Konrad je bil med takratnimi vitezi znan kot viteški pesnik 'Minnesänger'. Ohranjene so tri njegove pesmi, ki so v prevodu iz srednje nemščine izšle leta 1993 v zbirki 'Veter davnih vrtnic' (glej prilogo str. 13). Poročen je bil z Zofijo,

hčerjo grofa Ulrika Pfannberškega. Od njegovih

štirih sinov je ostal Konrad II. neporočen,

Gebhard III. se je poročil z Elizabeto

Ortenburško, Leopold III. z Mar-

jeto Vovbrško, Ulrik I. pa z

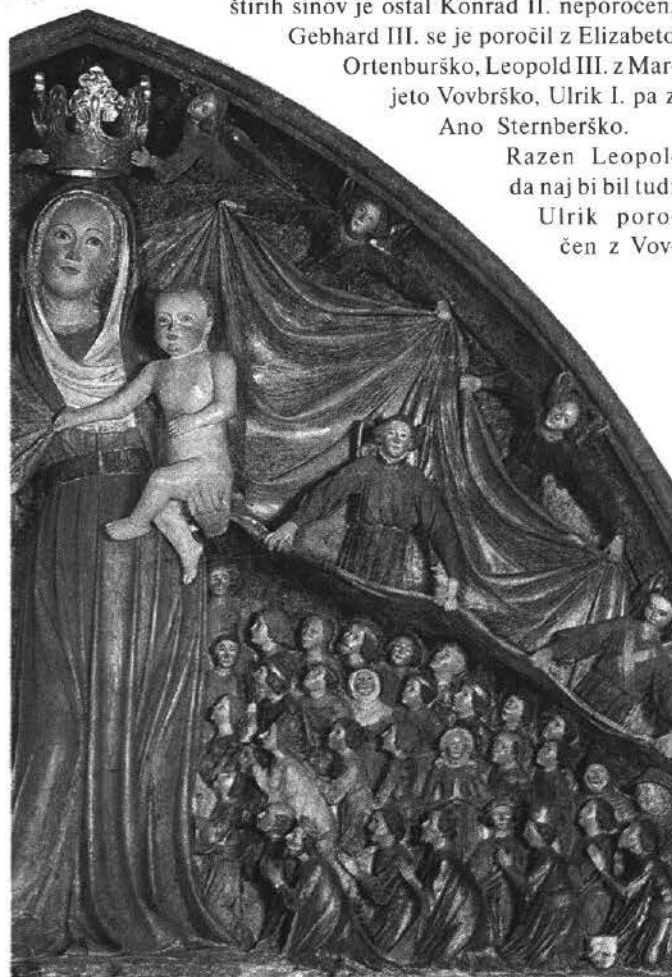
Ano Sternberško.

Razen Leopolda

na naj bi bil tudi

Ulrik poro-

čen z Vov-

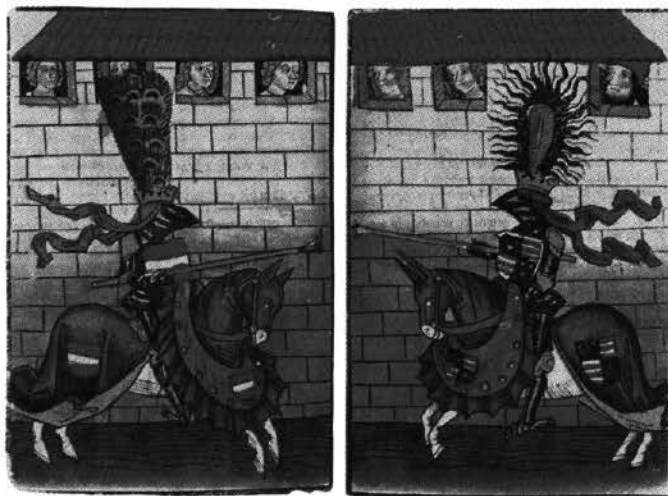
Del oltarnega reliefa na Ptujski gori. Delo neznanega avtorja okrog 1410.

Prihod kralja Sigismunda na cerkveni koncil v Konstanci 25.12.1414 (gornji del slike), tretji na kraljevi desni strani je Herman II. z vladarskim jabolkom, na spodnjem delu slike je kraljica Barbara Celjska. (Kronika konstanškega koncila, Ulrich von Richenthal). Nar. knjižnica v Pragi.

brško. To bi morala biti druga žena in živeti bi moral izredno dolgo. Zato je prof. Pirchegger iz Gradca uvedel še Ulrika II. Žovneškega, ki se je poročil z najmlajšo Vovbržanko Katarino. Šele sin Ulrika II. Žovneškega naj bi bil znameniti Friderik I., ki je podedoval ogromno posest izumrlih Vovbrških grofov, v katero je spadalo tudi Celje in dobil naslov Celjskih grofov. V dediščino je spadal tudi vovbrški grb s tremi zvezdami. Žovneški so imeli grb z vodoravnimi črtami. Zvezde v slovenskem državnem grbu so torej dediščina koroških Vovbržanov.

Vovbre so naselje severno od Velikovca in smo ga še nedavno šteli za slovensko. Ime izhaja od Obrov, na zemljevidu ga najdemo pod nemškim imenom Heunburg. V starih listinah v latinščini je vpisan kot Hunnenburc, ker so kot Hune

Herman II. Celjski in vojvoda Friderik na turniju v Konstanci 1415 (Chronik des Konstanzer Konzil von Ulrich Richenthal, 1483). Österreichische Nationalbibliothek Wien.²

imenovali tudi Avare ali Obre in kasneje tudi Madžare. Sternberg (Strmi breg ali Strmec) pa je grad med Beljakom in Vrbskim jezerom.

Vovbrški, Sternberški, Savinjski in Žovneški izhajajo skupaj s Pfannberškimi in Višnjegorskimi iz Selško-Breških, od katerih je najbolj znana rodbina sv. Heme. Najstarejši skupni prednik naj bi bil Waltun, katerega nekateri predstavljajo kot Valhuna, Volkuna, Vladuna in podobno. O sv. Hemi vemo skoraj samo legende, jasno pa je, da je imela izredno veliko premoženje, morda tudi po svojem umrlem možu Viljemu. Zato se upravičeno lahko domneva, da je bil eden od njiju v krvnem sorodstvu s Karolingi.

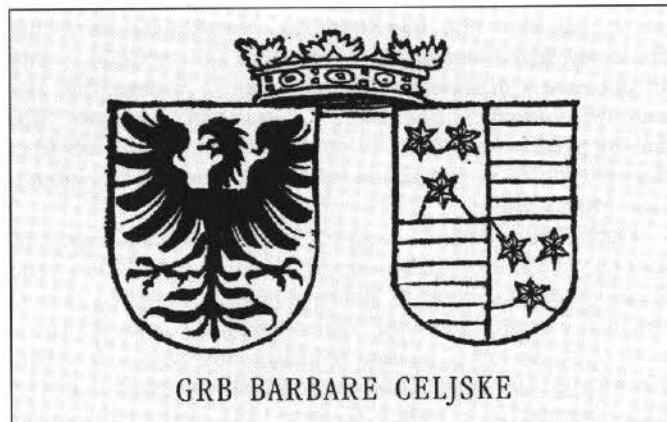
Friderik je postal lastnik ogromnega premoženja; Žovneški niso podedovali samo vovbrškega imetja na Celjskem, temveč tudi del imetja izumrlih koroških Ortenburžanov. To imetje so Celjski še nenehno povečevali. Izgleda, da so največ denarja ustvarjali z vojnimi pohodi, s porokami in z dedovanjskimi pogodbami. Vojaških pohodov se je udeleževal tudi Herman II., ki je v bitki pri Nikopolju pomagal ogrskemu¹ kralju Sigismundu, da ni padel v turško ujetništvo. Zaradi te pomoči je Sigismund povzdignil celjske grofe v deželne kneze. Ko je Sigismundu umrla prva žena, ki je bila po bosanskih Kotromaničih s Celjskimi v sorodu, mu je Herman takoj predlagal svojo, takrat devetletno hčer Barbaro za ženo. Posebna značilnost celjskih grofov je bila njihova usmerjenost na Balkan. Herman I. se je poročil z Katarino, hčerjo bosanskega bana Stjepana II. Kotromaniča, ki je bila potomka ne samo bosanskih banov, temveč tudi srbskih kraljev do Štefana Prvovenčanega, Friderik II. z Elizabeto Frankopansko, hčerjo hrvaškega kneza Stjepana I. in Katarine Carrara iz Padove. Ulrik II. se je poročil s hčerjo srbskega despota Jurija Brankovića in je bil svak turškega sultana Murata II. Ulrik je postal ban Slavonije in se je začel vtikati tudi v ogrsko nasledstvo. Zaradi tega so ga ogrski velikaši v Beogradu ubili in rod Celjskih grofov je s tem po moški nasledstveni liniji izumrl.

Ulrikova vdova si je uspela zagotoviti nekaj premoženja, odšla v Makedonijo k sestri Mari, vdovi po turškem sultanu in tam v visoki starosti umrla.

Vse Celjane je preživela Marjeta, ki je bila poročena z grofom Montfortskim. Najbolj znana pa je bila Barbara, hči Hermana II., ki se je leta 1405 poročila na celjskem posestvu v Krapini s kraljem in kasnejšim cesarjem Sigismundom, s katerim je imela samo hčerko Elizabeto Luksemburško. Ta se je leta 1422 poročila z avstrijskim vojvodom Albrehtom, ki je nasledil kralja Sigismunda, vendar je umrl še pred rojstvom svojega sina Ladislava (Posmrtnika), rojenega leta 1440 v Komarnu. Ta je umrl kot sedemnajstletnik in z njim je ugasnila albertinska veja Habsburžanov. Kljub temu so rod nadaljevali potomci Ladislavove sestre Elizabete Avstrijske, poročene s poljskim kraljem Kazimirjem, ki je prednik mnogim znanim Habsburžanom in njihovim sorodnikom, kot npr. cesarju Francu Jožefu, zadnjemu avstrijskemu cesarju Karlu, njegovemu sinu Otu Habsburškemu, angleški kraljici Elizabeti in celo zadnjemu jugoslovanskemu kralju Petru II. Znana švedska kraljica Kristina iz 17. stoletja je npr. sedma Hermanova pravnukinja. Kaže pa, da se je ohranila tudi dosledno ženska linija celjskih potomcev, ki utegne biti še posebno zanimiva.

Povezava Celjskih grofov z angleško kraljico Elizabeto II. je razvidna iz spodnje razpredelnice, ki nam prikazuje samo eno od obstoječih povezav:

Herman II., grof Celjski
Barbara Celjska
Elizabeta Luksemburška
Elizabeta Avstrijska

Barbara Poljska
Kristina Saška
Kristina Hessenska
Zofija Schleswig-Holstein-Gottorpska
Adolf Friderik I., vojvoda Mecklenburg-Schwerinski
Adolf Friderik II., vojvoda Mecklenburg-Streliški
Karel I., vojvoda Mecklenburg-Streliški
Zofija Šarlota, princesa Mecklenburg-Streliška
Edvard Avgust, vojvoda Kentski
Viktorija, kraljica Velike Britanije in Irske
Edvard VII., kralj Velike Britanije in Irske
Jurij V., kralj Velike Britanije in Irske
Jurij VI., kralj Velike Britanije in Irske
Elizabeta II., kraljica Velike Britanije in Irske

Precej potomcev je imela tudi Barbarina najstarejša sestra Elizabeta. Poročila se je z goriškim grofom Henrikom V.(VI.)

Barbarina nečakinja Marjeta, hčerka Hermana III. in Elizabete Abensberške, ki se je poročila z grofom Montfortskim, je tudi imela precej potomcev. Vendar pri obeh po nekaj generacijah izgubimo nadaljnje sledi. Do sedanjega časa so zanesljivo ostali samo Barbarini potomci.

Domnevno naj bi bili sorodniki grofa Hermana II. upodobljeni na oltarnem reliefu v cerkvi na Ptujski gori. Mnogi ljudje raznovrstnih poklicev pod Marijinem plaščem so po legendi politični prijatelji takratnega ogrskega in nemškega kralja in kasnejšega cesarja Sigismunda in sorodniki Hermana II. Obe kronani glavi na desni Marijini strani predstavljata Sigismunda Luksemburškega in njegovo ženo Barbaro Celjsko. Med njima je Herman II., za njim pa njegovi otroci Elizabeta in Ana, Friderik II. Celjski, Katarina Frankopanska, roj. Carrara iz Padove in njen mož, njuna hči Elizabeta Frankopanska, žena Friderika II. Celjskega, Ludvik, sin Hermana II., ki je bil Ortenburški posvojenec. Iz te podobe lahko sklepamo, da je Hermanova nezakonška hči tudi žena Bernarda III. Ptujске

Priloga

Konrad I. von Sanneck:

Ich het disen lieben summer
manger fröiden mir gedaht,
des mich wendet sender kummer,
den mir hat diu liebe braht.
Der wil al min dienst versmahen;
da von wont truren nahen,
nust ze sorgen mir gedaht.

Swenne ich denke an loslich lachen
das mir in min herze brach,
sol mir daz niht fröide machen
do ich die guoten lachen sach
lieblich? Daz wart mir verkeret;
merker, daz si sin generet!
von der lide ich ungemach.

Frouwe, ich wil genade suochen,
tout an mir genade schin;
des sol iuwer tugent ruochen,
machtet fro daz herze min.
laet min frouwe ir friunt verderben?
ich mouz in ir dienst ersterben,
si enwende senden pin.

Anton Janko & Nikolaus Henkel
Nemški liriki s slovenskih tal, 1993

Konrad I. Žovneš

Sem obetal si poleti,
da bom venomer vesel,
zdaj začenja me skrbeti
kaj v ljubezni sem sprejel;
službo mi bo vso razgnala,
v moj dom žalost priklica
komaj bom skrbem ušel.

Ko se smeh v spomin prikrade,
ki mi polnil je srce,
naj se kar znebim naslade,
ko smejočo gledam te,
ljuba? Vse se v nič obrača,
čast sovraštva ne poplača,
sam prenašal bom gorje!

Prosim milosti Gospa Te,
sam ponujam se v dokaz
Tvoje čednosti bogate,
naj od nje bom srečen jaz.
Mar bi rada dovolila,
da ljubezen me bo ubila,
reši me, dokler je čas!

Tone Pretnar: Veter davnih vrtnic,
prevod skupaj z Antonom Jankom,
Ljubljana 1997

ga, ki naj bi ji bilo ime Valpurga. Nezakonski sin je tudi freisinški škof Herman, ki je umrl leta 1421 v Celju, vendar ni pokopan v družinski grobnici Celjanov. Vidimo tudi Hermanove bosanske sorodnike z orientalskimi pokrivali. Slika naj bi prikazovala ljudi, ki so se udeležili slavja ob krstu Sigismundove in Barbarine hčere Elizabete Luksembuške leta 1409 v Budi.

Glavni vir podatkov o celjskih grofih je kronika neznanega avtorja, verjetno celjskega minorita, morda tudi nekega pisarja, ki je celjske razmere dobro poznal. Ohranjena je v 17 prepisih v srednji nemščini. Večina rokopisov je na Dunaju in v Gradcu, en izvod pa tudi v arhivu Slovenije v Ljubljani. Kroniko je v prejšnjem stoletju prevedel v sodobno nemščino Franz Krones in je izšla v Gradcu 1883. pod naslovom *Die Freien von Saneck und ihre Chronik als Grafen von Cilli*. V slovenščino jo je prevedel Golia leta 1972. Oltarni relief na Ptujski gori je razložil Avguštin Stegenšek in ga je po njegovi smrti objavil Kovačič v Časopisu za zgodovino in narodopisje leta 1922. O tem oltarju je pisal tudi umetnostni zgodovinar France Stele v knjigi *Ptujska gora*, ki je izšla v Ljubljani 1966.

Opombe:

- 1 Sigismund je bil od leta 1385 ogrski kralj, od leta 1410 nemški kralj in od leta 1433 do 1437 cesar.
- 2 Cerkevni koncil v Konstanci leta 1414 je moral sklicati kralj Sigismund zaradi urejevanja važnih cerkvenih zadev. Vladali so namreč trije papeži: v Rimu Gregor XII. v Avignonu Benedikt XIII. in v Pizi Janez XXIII. Na Češkem je profesor in rektor praške univerze zavzel nekaj stališč, ki večini v katoliški Cerkvi niso bila sprejemljiva. Zaradi tega so na koncilu Jana Husa obsodili in ga 6. julija 1415 zažgali na grmadi. Čehi so kralju Sigismundu zelo zamerili, da se ni bolj zavzel za človeka, ki je pridigal v češkem jeziku, prevedel v češčino svetopisemske knjige in mu tudi zagotovil varen prihod na koncil. Sigismund pa je Husa prepustil zaščitniku koncila Pfalzgraf-u Ludviku. Jan Hus je bil Wiclifov učenec in se je tako kot Wiclif boril za svoje ideje z narodnim jezikom. Koncil je njegove knjige prepovedal, ne da bi jih prebrali. Sicer jih pa tudi nihče in tistih, ki so ga sodili, ne bi razumel, saj so bile pisane v češčini. Sežgali so knjige in Jana Husa, njegov pepel pa vrgli v Ren, da ne bi za njim ostala nobena sled. Sežgali so ga z vsem, kar je imel, z bogato obleko, s pasom, na katerem je bilo pozlačeno srebro in v mošnji denar. Vse je moralo zgoreti. Ko je Jan Hus zagledal grmado, na kateri naj bi ga sežgali, je rekel: "Jezus Kristus, sin živega Boga, ki si za nas trpel, usmili se me". Krvniki so ga postavili na grmado, roke so mu privezali nazaj na kol z mokrimi vrvmi, okrog vratu pa z močno verigo. Njegov obraz so obrnili proti sončnemu zahodu. Do vratu so ga obložili z drvni. Medtem je uspel ljudem nekaj povedati v nemškem jeziku, zakaj mora vse to trpeti. Kronist poroča, da je bil na goreči grmadi pri zavesti toliko časa, da bi lahko zmolil tri očenaše. Potem se je v dimu zadušil. Na koncil je prišel tudi papež Janez XXIII. V prepričanju, da se bodo stvari zanj dobro iztekle, je izjavil, da je pripravljen odstopiti, če bodo to od njega zahtevali. Ko je videl, da bi to moral v resnici storiti, je na slabem konju preoblečen ušel iz Konstanc. Kljub temu so ga kmalu ujeli in prisilili, da je podpisal odstopno izjavo.

Vira:

- Zgodovina Katoliške Cerkve, Mohorjeva založba, Ljubljana 1999
 Dr. Günter Stemberger: 2000 Jahre Christentum, Verlagsgesellschaft mbH, Herrsching 1983

Ana Katarina Hofstetter in Jakob Schellenburg

mag. Franc Šmid

Iz družine kroparskega fužinarja Štefana Mazolla ml. se je hčerka Magdalena, še ne 18 let stara, poročila s Francem Friderikom Hofstetterjem, pravnikom obojega prava in advokatom kranjske dežele. Poroka je bila 13. 5. 1660 v Kropi. Imela sta 11 (do sedaj ugotovljenih) otrok: 3 sinove in 8 hčera. Od otrok sta znana dva duhovnika. Starejši Filip Jakob, rojen 21. aprila 1671, je 1783 vstopil k jezuitom¹, mlajši Mihael Jožef, rojen 20. septembra 1679 pa je postal frančiškan z imenom p. Jakob². Od hčera je najbolj znana Ana Katarina, ki je bila rojena 6. 11. 1662 v Ljubljani in se je poročila 22. 10. 1685 z Jakobom Schellom, uspešnim ljubljanskim trgovcem. Jakob Schell je bil rojen 24. 7. 1652 v Sterzingu na Tirolskem. Kraj se imenuje sedaj Vipiteno in leži blizu brenerskega prelaza v Italiji. Njegov oče, tudi Jakob Schell, in mati Justina, r. Atzwanger sta bila v tem kraju domačina. Razen Jakoba sta imela še sina Tomaža, ki je bil duhovnik in tri hčere: Ano, Suzano in Marijo. Znano je, da je imela družina Schell v Sterzingu že v 16. stoletju hišo in sedlarsko obrt.

Kje si je Jakob Schell pridobil splošno in trgovsko izobrazbo, nam ni znano. V Ljubljani se je pojavil kmalu zatem, ko je cesar Leopold I. leta 1668 določil, naj bo v njej glavno skladišče 'vzhodnoindijskega', t. j. ameriškega blaga za vse habsburške dedne dežele. To leto je bil Jakob Schell že v poslovni zvezi z ljubljanskim trgovcem Codellijem in kmalu zatem je že trgoval z danskimi žrebci, prodajal kranjske izdelke, kot platno, med, olje, žito in žeblje. Leta 1697 mu je cesar dal diplomu menjalničarja za Ljubljano in notranjo Avstrijo. Obogatel je tudi s finančnimi posli. Ti so mu tako uspevali, da je kranjskim deželnim stanovom lahko kmalu pomagal z ogromnimi posojili. Koroški deželni stanovi so mu prepustili dobavo blaga za karlovško Vojno krajino, kranjski stanovi so mu zastavljali davščine, kot na primer vinski dac in to je bilo zanj vir novih dohodkov.

Leta 1695 je bil kamniški frančiškanski samostan v ruševinah. Ustanovljen je bil leta 1493, ko je cesar Friderik III. dovolil njegovo gradnjo pri kapeli sv. Jakoba. V njej sicer ni bilo rednega bogoslužja, frančiškanom pa je taka zgradba popolnoma zadostovala za njihove potrebe. V času reformacije je število frančiškanov zelo upadlo, nazadnje sta v samostanu ostala samo še dva brata. Cesar je zato 16. novembra 1538 samostan razpustil. Leta 1627 so samostan obnovili zaradi iz Bosne pobeglih frančiškanov, vendar sta bila cerkev in samostanska zgradba v obupnem stanju. 13. aprila 1695 so začeli na stroške Jakoba Schella zidati novo frančiškansko cerkev v Kamniku in zraven tudi nov samostan. Cerkev so takrat preorientirali, tako da so vhodno fasado obrnili proti glavnemu trgu.

Za kamniško cerkev je Jakob Schell plačal 16 tisoč gld. Zato so mu frančiškani morali priznati uradni naslov ustanovitelj, kar je pomenilo določene privilegije, katere je podelil sveti sedež v takih primerih. Tako so se frančiškani obvezali, da bodo zanj in njegovo ženo Ano Katarino vsak dan brali mašo, na dan sv. Jakoba in sv. Katarine pa naj bi bila slovesna peta maša.

Isto leto, t. j. leta 1695, je Jakob Schell dal prizidati stari frančiškanski cerkvi v Ljubljani kapelo sv. Križa in dal pri kamnoseku Mihaelu Cussu za 900 gld izdelati marmorni oltar

in do leta 1703 prenoviti in olepšati vso cerkev. Pri obeh cerkvah, v Kamniku in v Ljubljani, je gotovo vplival na Jakoba Schella njegov svak, frančiškan p. Jakob Hofsteter.

Zaradi takih zaslug je cesar Leopold I. Jakoba Schella 22. maja 1796 povzdignil v viteški stan in mu podelil naziv pl. Schellenburg. To leto je s Petrom Antonom Codellijem in Francem, pl. Geilbergom ustanovil trgovsko družbo, v katero je vsak partner vložil 30.000 gld.

Kranjskim stanovom je leta 1698 posodil preko 80.000 gld, zato so mu podelili deželanstvo z diplomom, ki je veljala tudi za njegove potomce in njegovega brata duhovnika na Tirolskem. 1713 so mu podelili deželanstvo tudi koroški deželni stanovi. 1703. leta je plačal stroške za obnovo loretske kapele v cerkvi Marijinega oznanenja v Ljubljani, ki so jo takrat imeli avgustinci. Za jezuitsko cerkev sv. Jakoba pa je plačal bron za nove zvonove. Ljubljanski stolnici je podaril 1.000 gld in ji kupil marmorni lavabo in dragocene svečnike. Prispeval je tudi večje zneske za cerkev sv. Roka v Dravljah in za frančiškansko cerkev v Trstu.

Najbolj pa je svojo radodarnost Jakob Schellenburg dokazal z ustanovitvijo uršulinskega samostana v Ljubljani.

Leta 1698 je plemiška družina Strobelhof ponudila 10.000 gld za izgradnjo uršulinskega samostana. Njihova hčerka Eva Franciska je namreč odšla k uršulinkam v Gorico. Takratni ljubljanski knezoškof grof Herberstein je nasprotoval taki ponudbi; bil je mnenja, da ta znesek ne bo zadoščal. Ker je Strobelhof medtem dobil moškega potomca, je od ponudbe odstopil, pač pa je Schellenburg ponudil 20.000 gld pod pogojem, da bosta on in njegova žena veljala za ustanovitelja samostana. Poslal je svojo varovanko in svakinjo Marijo Hofsteter na oskrbo in vzgojo v goriški uršulinski samostan.

Rim je takrat praznoval sveto leto in Schellenburg se je odločil za romanje. To je bilo takrat precej tvegano početje, in vsak romar je prej sestavil oporoko. Schellenburg je v njej določil 20.000 gld za ustanovitev uršulinskega samostana, pod pogojem da poprej pl. Strobelhof umakne svojo ponudbo in da bo Schellenburg veljal za ustanovitelja. Po vrnitvi iz Rima se je oglašil v Gorici pri prednici samostana in jo vprašal, ali bi se strinjala, da bi bil on kot človek neplemiškega porekla lahko ustanovitelj samostana v Ljubljani. Po pritrdilnem odgovoru je odpotoval domov.

Po vseh potrebnih soglasjih so v Gorici izbrali štiri uršulinke, ki so pod vodstvom prednice Margarete Eleonore odpotovale v Ljubljano. Te redovnice so bile: Marija Rozalija grofica Lanthieri, Odilija pl. Erhard, Elizabeta Rosetti in Magdalena Simonet. Na pot so odšle 19. aprila 1702 s spremstvom gospe Felicitas pl. Orzon, roj. grofica Lanthieri in dveh duhovnikov. Zvečer so prenočile na posestvu grofa Lanthieri v Vipavi in naslednji dan odpotovale naprej. 22. aprila so prišle na Vrhniko, kjer jih je čakala ladja, s katero so odplule proti Ljubljani. Uro pred Ljubljano se jim je naproti z ladjo pripeljal Schellenburg in jim izrekel prisrčno dobrodošlico. Ko so prispele v Ljubljano, jih je na bregu Ljubljanice pozdravila kneginja Ana Marija Auersperg, roj. grofica Herberstein, grof Lanthieri in generalni vikar Dolničar.

Za uršulinke še ni bilo določeno stanovanje. Schellenburg jim je ponudil svojo hišo, v kateri so zgornje nadstropje pregradili tako, da je odgovarjalo samostanskim predpisom. Zaradi bolezni, ki so se pojavile med redovnicami, pa so 14. septembra 1702 po posredovanju vikarja Dolničarja odšle v Mekinje pri Kamniku, kjer je bil samostan klaris. Vrnile so se že čez dva dni in izvedele, da jim je cesar medtem že dovolil odpreti javno šolo.

Spomladi 1703 so se uršulinke preselile v Ederjevo hišo (kasnejša Glavna pošta) in jo preuredile za dekliško šolo. S poukom so pričele 2. julija 1703.

Število redovnic je naglo naraščalo in potrebno bi bilo zgraditi večji samostan. Schellenburg je takoj priskočil na pomoč in odkupil leta 1707 vrtove kneza Auersperga za 12.000 gld in od kneza Eggenberga za 7.000 gld. Za 12 deklet brez premoženja, ki bi hotele v samostan, je namenil 24.000 gld.

Z gradnjo novega samostana so pričeli maja 1713. Na temeljnem kamnu je bilo napisano ime takratnega papeža Klementa XII., ljubljanskega knezoškofa Franca Karla grofa Kaunitza, takratne prednice Marije Rozalije, deželnega glavarja Eggenberga, Jakoba Schellenburga in njegove žene Ane Katarine.

V začetku leta 1715 se je Jakoba Schellenburga lotila nevarna bolezen. Zopet je napisal oporoko, ki je bila tokrat resnično njegova poslednja volja. V tej oporoki je napisal željo, da bi bil pokopan v novi uršulinski cerkvi. V ta namen je predvidel 3.000 gld.

Jakob Schellenburg je umrl v sedemnajstem dnevu svoje bolezni, v noči med 1. in 2. februarjem 1715. Pogrebne slovesnosti so se začele 3. februarja. Navzoče so bile vse cerkvene bratovščine, duhovščina, celotni stolni kapitelj, vsi verniki so spremljali krsto z gorečimi svečami. V uršulinsko kapelo, ki so jo leta 1710 zgradili na Schellenburgove stroške, so položili truplo, kjer je ostalo preko noči.

Naslednji dan so Jakoba v prisotnosti njegove vdove in prijateljev položili v grobnico pred glavnim oltarjem. 18. februarja se je začela pogrebna slovesnost. Razobesili so pokojnikove grbe na vse tri oltarje v kapeli in jih osvetlili. Pred glavnim oltarjem je bil mrtvaški oder in istočasno je gorelo 300 sveč. To je trajalo tri dni in v tem času so se od 5. do 11. ure nepretrgoma brale maše, ker je Schellenburg zahteval v svoji oporoki, naj se po njegovi smrti bere 4.000 maš. Dva duhovnika sta v teh treh dneh ves čas beračem delila miloščino.

V svoji oporoki je za gradnjo samostana zapustil uršulinkam še po 1.000 gld letno, za čas 10 let, za svojo grobnico 3.000 gld, za jezuitski vzgojni zavod, za katerega je že prej predvidel 21.000 gld je dodal še 5.000 gld, frančiškanom v Ljubljani 6.000 gld, frančiškanom v Kamniku 2.000 gld, beračem za miloščino 300 gld, cerkvi sv. Roka v Dravljah 100 gld, dvema cerkvenima bratovščinama po 150 gld, frančiškanom v Novem mestu 50 gld, kapucinom v Novem mestu, Ljubljani in Kranju po 50 gld, frančiškanom v Trstu 100 gld, avguštincem v Ljubljani 100 gld, beneficiju pri uršulinkah 10.000 gld, svojemu bratu Tomažu, župniku v Sterzingu na Tirolskem je že poprej dal 10.000 gld, v oporoki pa mu je zapustil še 25.000 gld s pripombo, naj jih po svojem preudarku razdeli med tirolske sorodnike. Svoji ženi je zapustil, razen tega, kar ji je pripadalo po prej sklenjeni pogodbi, še 4.000 gld in jo pooblastil, da razpolaga z vsem njegovim preostalim premoženjem, predvsem pa naj ga uporabi za dobrodelne ustanove. Pri tem pa naj sodelujejo zlasti kranjski deželni stanovi, saj je predvsem z njihovo pomočjo prišel do svojega velikega premoženja. Svojih otrok Schellenburga nista imela.

Leta 1717 je Ana Katarina poslala v Gorico dve kroni iz čistega zlata, težki 8 unč, ki sta bili okrašeni s 30 biseri in 13 diamanti. Z njima so 6. junija na trgu Travnik v Gorici kronali Marijo in Jezusa za znano sliko na Sveti gori pri Gorici. Do takrat je bilo na svetu samo 12 cerkva s sliko kronane Marije. Obiskovalci takih cerkva so imeli v njih enake pravice, kot bi obiskali cerkev sv. Petra v Rimu.

Deloma s Schellenburgovim denarjem so začeli leta 1718 graditi novo uršulinsko cerkev. Zopet so na temeljni kamen napisali ime Jakoba Schellenburga in Ane Katarine. 1722 so zgradili zidove in streho in začeli z notranjimi deli, naslednje leto so zgradili kupolo in štiri oboke. 1725 je bila cerkev gradbeno dokončana, samo stroški štukature so znašali 450 gld. Stolp je bil pokrit z bakrom, katerega je plačala Ana Katarina. Plačala je tudi tri zvonove, četrtega so uporabili od stare cerkve. 18. oktobra 1726 je cerkev blagoslovil generalni vikar Jakob Schilling, 10. decembra pa so vanjo prenesli truplo Jakoba Schellenburga iz stare grobnice v navzočnosti vdove Ane Katarine, njenih dveh bratov in dveh sester.

V novi cerkvi je še manjkal glavni oltar. Zanj je plačala Ana Katarina 6.000 gld. Oltar je začel delati najboljši baročni umetnik tistega časa v Ljubljani, Francesco Robba, ki je izdelal tudi vodnjak kranjskih rek pred ljubljanskim magistratom. Ana Katarina ni dočkala njegove izdelave, ker je 26. junija 1732 umrla. Oltar je bil popolnoma dokončan šele leta 1748 in predstavlja vrhunec baročne umetnosti v Ljubljani. Na levi strani oltarja je kip sv. Ane in na desni strani kip sv. Katarine in tako predstavlja tudi nekakšen nagrobni spomenik. Oba Schellenburga sta v grobnici pred oltarjem. Na nagrobni plošči je bil narejen sledeč napis:

D. M.
HIC JACET
D. JACOB DE SCHELLENBURG
NOB. CARN. PATR.,
QUI OBIIT AN. 1715 DIE 1. MEN. FEB.
ET
CATHARINA EIUS CONJUX.
QUAE FATIS CESSIT AN. 1732 DIE 26. MEN. JUN.
FUNDATORES
MONAST. SOCIET. S. URSULAE
RELIGIONE, PIETATE, NOBILITATE CLARI
QUORUM
FIT IN PACE MEMORIA

Sedaj je točno nad to ploščo nov oltar 'versum populo', narejen po 2. vaticanskem koncilu, kjer je duhovnik obrnjen proti ljudem in plošče ni več mogoče videti.

V uršulinskem samostanu imajo tudi dva para slik Jakoba in Ane Katarine. Original je iz leta 1704. Na sliki Ane Katarine je napis:

ANNA CATHARINA SCHELLENBURG NATA
HOFSTETTERIANA
ANO Xti 1704
CONVENTUS CAMNICENSIS RR. PP. ESC. et
MONASTERI SOCIETATIS. S. URSULAE. FUND.

Na Jakobovi sliki je podoben napis:

JACOBUS A. SCHELLENBURG
ANO Xti 1704
PROVINC. CARNIOLAE SVAE S. 3. CONVENTUS
CAMNICENSIS RR. PP. FRANCISCANORUM ET
SOCIETATIS S. URSULAE FUNDATOR

Drugi par slik je iz kasnejšega časa, ker ga je naslikala redovnica uršulinskega samostana Jozefa Strus, ki je umrla 3. januarja 1880 kot prednica.

Tudi ljubljanski frančiškani imajo sliki Jakoba in Ane Katarine, vendar nimata nikakršnega napisu.

V kamniškem frančiškanskem samostanu pa sta sliki, na katerih je daljši napis pod slikama. Z njim so počastili Jakoba

s častnim nazivom roditelj, ki ga upravičeno častita Frančišek in Uršula. Na levi strani Jakobove slike je napisano:
 NOBILIS ECCE PARENS ANIMI DESTRAEQUE
 BEATAE

QUEM CLARUM NATU NUNC QUOQUE
 GESTA DOCENT: SI NON IGNORAT
 MENS NOBILIS ESSE BENIGNA
 NOBILIOR JACOB VIXERIT
 ULLA TUA

Na desni strani spodaj:
 TE MERITO CELEBRANT FRANCISCUS ET URSULA
 PATREM DUM FUNDAS AEDES TEMPLAQUE
 SACRA STRUIS ERGO CUM DARE,
 QUAM CAPERE ESSE BEATIUS INQUIS
 QUO MAGE PRAE NOBIS QUAESO
 BEANDUS ERIS

Na sliki Ane Katarine pa je napis:
 QUAE TIBI QUAM CERNIS PRAEFIGITUR AT QUO
 FOENORE AIS: PRO UNO CENTENO
 EXTIMA NOBIS INTIMA FUNDATRIX PREHENDES SIC
 INOPES DITO UT
 REDDITUR ATQUE PARENS DITIOR INDE LITEM:
 PERGE INOPUM
 FRANCISCUS CLAUSTRUM PER TE ESSE PARENS ET
 TUNC DIFFIDITO
 VIRGO URSULA SEDEM POSSIDET SORTI CUM
 DOMINI DEXTRAE MAX
 UNDE TUAS NACTA REPONIS OPES IMA DEFUERIT

Da bi izpolnila Jakobovo oporoko, je Ana Katarina leta 1720 nakazala takratnemu cesarju Karlu VI. 100.000 gld za gradnjo vojaške bolnice v Ljubljani. Ostanek premoženja naj bi podedovala njena sestra Elizabeta, ki je bila uršulinka v Ljubljani. Po sestrični smrti bi moralo vse pripasti uršulinskemu samostanu. Na to so se pritožili kranjski deželni stanovi. Tožba je trajala še dolgo po smrti Ane Katarine, in sicer do leta 1751, ko so dosegli poravnavo. Namesto vojaške bolnice so zgradili v Ptuju dom za vojne invalide, iz ostalega Schellenburgovega premoženja, ki je obsegalo tudi njegovo hišo na Mestnem trgu v Ljubljani, so ustanovili več dobroteljskih ustanov in sicer:

1. Ustanova za vzgojo in šolanje 2 plemiških deklet
2. Ustanova za 100 vojaških invalidov
3. Ustanova za 8 plemiških sinov v vojaški šoli Marije Terezije na Dunaju
4. Ustanova za 24 oficirskih otrok varaždinskega in karlovskega generalata
5. Ustanova za 12 oficirskih vdov kranjskega rodu
6. Ustanova za 12 študentov

Te ustanove so polagoma propadale, nekatere zaradi ukinitve plemstva, zaradi ukinitve Vojne krajine in nazadnje zaradi razpada Avstro-Ogrske. Najbolj zanimiva je bila zadnja ustanova, ki je bila namenjena pretežno Schellenburgovim sorodnikom, kar je večinoma pomenilo sorodnikom Ane Katarine na Gorenjskem. Ostali pa so pomembni kulturni spomeniki, ki so bili zgrajeni z njegovim denarjem, ki ga je znal pridobiti iz celotne takratne države in od drugod.

Ko so v Ljubljani leta 1877 uvedli ulični sistem so, imenovali ulico od takratne Glavne pošte (nasproti Name) do Gradišča po Schellenburgu. To ime se je obdržalo do približno leta 1951. Sedaj je to del Slovenske ceste.

Življenje in delo obeh dobrotnikov sem predstavil še posebej

zaradi štipendije, ki je bila namenjena sorodnikom. Za pridobitev štipendije je bilo potrebno predložiti dokazilo o sorodstvu. Vsi upravičenci so zato vse do ukinitve štipendijskega sklada skrbno hranili dokaze o sorodstvu in s tem ohranili precej dobro dokumentiranih rodovnikov.

Viri

- Kreizberg (anonimno): Jakob Schell von u. zu Schellenburg und seine Stiftungen, Tiskarna Blasnik, Ljubljana 1843
 Steska: Dvestoletnica uršulinskega samostana, Dom in svet, Ljubljana 1902
 Andrejka: Trgovska zgodovina Schellenburgove ulice v Ljubljani, Trgovski tovariš, Ljubljana 1937
 Emilijan Cevc: Umetnostnozgodovinska pričevalnost frančiškanskega samostana v Kamniku in okolici, Zbornik ob petstoletnici samostana
 Maks Miklavčič: Schell pl. Schellenburg, Biografski leksikon

Opombe

1. Jezuit Filip Hofsteter, krščen 22. 4. 1671 v župniji sv. Nikolaja v Ljubljani, je bil sprejet v red 1683, u. v Ljubljani 3. 3. 1720. Napisal: Lobrede auf den heiligen Augustinus, Passau 1707
2. Frančiškan Jakob Hofsteter, krščen 20. 9. 1679 v župniji sv. Nikolaja v Ljubljani, 1726-9 provincial frančiškanske pokrajine je v Ljubljani leta 1713 izdal knjigo v latinskem jeziku: Liber IV decretalium Gregorii Papae IX., s posvetilom grofu Auerspergu. V biografskem leksikonu je napačno napisano posvetilo Jakobu Schellenburgu. Izdal je tudi V. del papeških dekretalij. Obe knjigi sta v frančiškanskem samostanu v Kamniku, kjer je p. Jakob umrl 1737. leta.

Družinogram

Dimitrij Zrimšek

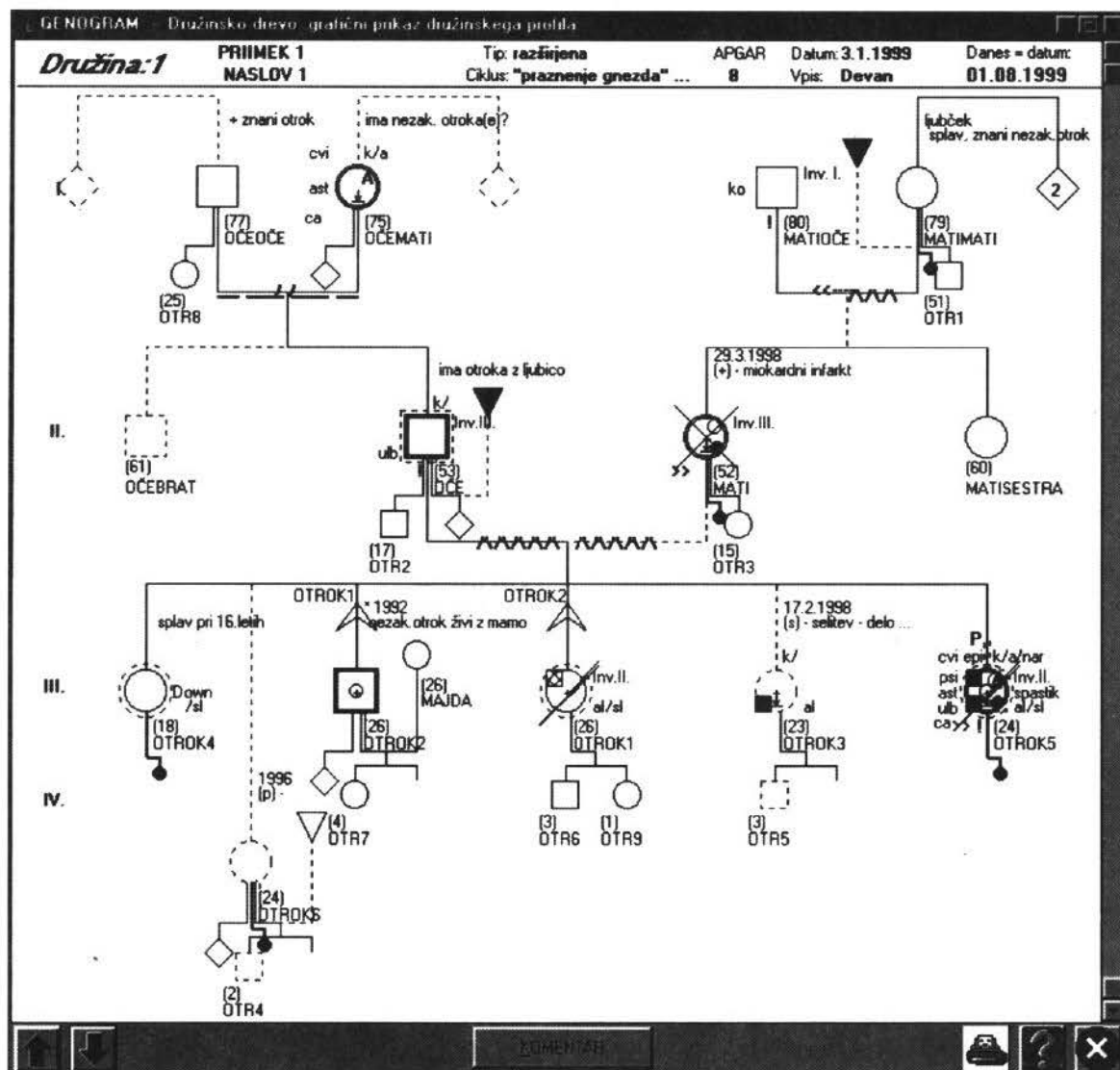
V prvi izdaji zbirke šestdesetih družinskih profilov 'DRUŽINSKI PROFILI' (leta 1995), ki je bila namenjena mentorjem in študentom šestega letnika medicine, ki so prvič opravljali sedemtedenski cikel družinske / splošne medicine, smo obljubili računalniško grafično podporo za risanje družinskega drevesa.

V drugi izdaji, leta 1998, smo, skupaj z zbirko petdestih družinskih profilov, to obljubo tudi uresničili. DRUŽINOGRAM-99 je kot programska oprema - računalniško gledano - amaterska, avtor je zdravnik.

DRUŽINOGRAM je integralna predstavitev celotne družine in njene življenjske/zdravstvene problematike. Družinogram združuje: elemente *družinskega profila* (na osnovi *družinskega pogovora*) in *družinsko drevo* (genogram kot grafični dodatek celotne predstavitve pacientove družine).

DRUŽINOGRAM je *biopsihosocialno orodje*, ki nazorno prikaže obdobje, fazo družinskega ciklusa - življenjskega razvoja. Prikaže:

- družinsko strukturo in funkcijo (funkcionalnost)
- družinsko demografsko informacijo
- družinske življenjske dogodke
- družinsko socialno in zdravstveno problematiko

Primer družinograma.

V Uvodu so na kratko opisani posamezni pojmi, ki so potrebni za boljše razumevanje namena in pomena družinograma (družina, družinski tipi, družinski življenjski - razvojni ciklusi, družinski APGAR, elementi družinskega profila).

Vsaka družina ima dodan komentar, kakor naj bi študent prikazal družino na vajah / na zagovoru. Komentar povzema dejstva, ki so razvidna iz družinskega drevesa: "Družinsko drevo prikaže: ...". Ker naj bi bil komentar avtorsko obarvan, sme vsebovati osebna sklepanja, predvidevanja in zaključke: "Družina potrebuje: ...". Poseben poudarek naj bo posvečen preventivnemu povzetku: "Družinsko preventivno svetovanje ...". Komentar je možno izpisati na grafičnem listu družinskega drevesa: do 15 vrstic na prvi strani in do skupno 75 vrstic (+ 60 na drugi strani - 1/A). Komentar mora biti jedrnat, sicer izgubi svoj namen hitre predstavitve.

Šele združena predstavitev družinskega profila in grafičnega družinskega drevesa podata pravo sliko družinskega življenja, medsebojnih odnosov, življenjske in zdravstvene problematike v družini. Družina zaživi v času, sklepamo lahko na življenjski ciklus (predšolski, šolski otroci, pubertetni, starost staršev itd.).

Vsaka družina ima svoj priimek, telefonsko številko in naslov; vpisan ima tip, razvojni ciklus, APGAR, število družinskih

članov (vseh vpisanih in samo 'aktivnih'), datum vpisa družine in podpis vpisovalca, registratorja družine.

Posamezni družinski član ima vpisano ime, rojstni datum s starostjo, spol in mesto - položaj v družini. Najbližje dostopnost imajo dodatni vpisi dejavnikov tveganja, kroničnih bolezni, dodatne osebne problematike in vzroka odhoda iz družine.

Vse spremembe se sproti izrišejo v malem grafičnem oknu desno. Sledijo možnosti vpisa medsebojnih povezav med posameznimi družinskimi člani.

Ta 'besedni' vnos podatkov preko menijev lahko delno nadomestimo z grafičnim načinom po standardu: 'klikni - prenesi - spusti': na osnovnem zaslonu je desno gumb-ikona s sliko slikarske palete. Po pritisku se odpre grafično okno s 'skladiščem' štiridesetih (40) objektov (dejavniki tveganja, kronične bolezni, individualne - osebne značilnosti družinskega člana), ki jih neposredno prenašamo na/v grafični znak posameznega družinskega člana. Na podoben način lahko že vnesene osebne karakteristike tudi brišemo.

Za popolni opis družinskega profila so na voljo dodatni vpisi za družinsko enoto, družinsko anamnezo, družinsko okolje, ekonomsko stanje in odnos do zdravja, ter za vsakega družinskega člana posebej njegov individualni opis.

V glavi osnovnega zaslona, levo od gumbov za opis družinskega profila, je gumb-ikona s sliko. Na pritisk bo izpisan celotni družinski profil - vseh pet področij - z družinskimi člani in njihovimi opisi, kakor ste jih vpisali v okno po pritisku na gumb 'DRUŽINSKI ČLAN'. Skupna dolžina izpisa je omejena na pet strani po 60 vrstic. Opisi naj bodo jedrnat in vsebinski. 300 vrstic družinskega izpisa in še 75 vrstic za komentar mora zadoščati za popolen opis, mnenje, zaključke in predloge nadaljnje ukrepanja.

Po pritisku na gumb-ikono s sliko tiskalnika (tokrat na grafičnem zaslonu) bo družinsko drevo s komentarjem (ali brez njega) izrisano na list papirja (stran 1 in stran 1A celotnega zapisa družinograma).

Vse delo z in za družino je dosegljivo iz enega osnovnega zaslonskega zapisa. Drugi zaslon je grafični, v celoti izriše družinsko drevo, kakor smo ga pisno, opisno in/ali grafično zastavili v okolju osnovnega zaslonskega zapisa. Grafični zaslon z družinskim drevesom izziva in sprošča proces sklepanja in predvidevanja. Zaključke zapišemo v komentar. Vrnili smo se na začetek. Grafični list s komentarjem prikaže na zgoščen, pregleden in nazoren način bistvo 'ZGODBE' o družini in z avtorskim zaključkom tudi trenutno najbolj potrebne ukrepe družinskega zdravnika. 'ZGODBA' (komentar) o družini je najpomembnejši pa tudi najbolj privlačen povzitek družinskega profila in družinskega drevesa: **družinograma**.

Na Katedri za družinsko medicino Medicinske fakultete v Ljubljani (Poljanski nasip 58, 1000 Ljubljana) je **DRUŽINOGRAM** vsebinsko sprejet v redni učni program. Vsak študent šestega letnika medicine mora opisati vsaj eno družino, ki mu jo dodeli zdravnik-mentor na terenu. **DRUŽINOGRAM-99** je kot programska oprema za opisno in grafično kreiranje družinskega profila, glede na individualno računalniško opremljenost vsakega študenta posebej, priporočena opcija.

Miniature iz plemiškega rodoslovja

Gutenberški v 14. stoletju

Stane Adam

Razmeroma široko razvejan rod Gutenberških v 14. stoletju ima svojega skupnega očeta v Vernerju Gutenberškemu, ki je proti koncu življenja živel v Kovorju. Leta 1301¹ se imenuje po Kovorju - *Werner von Kaewer*, njegov sin Ulrik se leta 1308² tudi imenuje po Kovorju - *V'reich von Käwer*, pisec listine pa pristavlja, da je sin Vernerja z Gutenberga - *herrn Wernherz sun von Gutenberch*. Ulrik je nadaljevalec kovorsko - kranjske linije. Izgleda, da se je že sam preselil v Kranj. Še leta 1321³ je živel v še Kovorju - *W'reich von Kaewer*, do leta 1332⁴ pa se je preselil, prejkone v Kranj. To nam pove njegov vzdevek v slednji listini - *der Kewrer*⁵. Da je Ulrik vsaj kasneje živel v Kranju, lahko sklepamo tudi po tem, da je tam bival njegov sin, ki je imel ime

kot njegov ded - Wernher, a se je imenoval po Kranju - *Wernher von Kaewer*. . . *Elspeten Wernhers tochter von Chrainburch*⁶, pri čemer je obdržal tudi poimenovanje po Kovorju. Druga dva sinova, Nikolaj - *Nyclawn den Kaewrer*⁷ in Konrad - *Niclaw der Kaewrer* . . . *vnserm lieben pru' der Chu'nraten dem Kaewrer*⁸, se imenujeta le po Kovorju, a sta glede na končnico -*er* pri njunem vzdeku tudi živel izven rojstne vasi, mogoče v Kranju. Verjetno je Linhart Kovorski - *Linhart der Kewrer*⁹, ki se omenja na koncu 14. stoletja, potomec enega od njiju. Ulrikov sin Wernher je imel vsaj tri otroke: hčer Elizabeto, ki je bila poročena z Nikolajem Chranschrotom - *Ich Niclaw der Cransrot weylent Sigharcz sun . . . mein liebe wiertin Elspeten Wernhers tochter von Chraiburch*¹⁰, Pankraca - *Pangraz von Kraynburg*¹¹ in Jakoba - . . . Slednja dva sta oba živel v Kranju, Jakob je bil tam kaplan - *Ich Jacob chapplan ze Chrainburch saeligen Wernhers sun . . . meinen pru' der Pangraczen vnd vor meinen swester Elspeten*¹².

Vzporedno z rodом Ulrika Kovorskega so živeli kranjski Cepli. Jakob Cepel je bil Ulrikov brat, saj so si sinovi obeh bratranci - *Lynhart Czaepel von Gvotenberch* . . . *vnser lieben vetter Nyclawn den Kaewrer vnd Wernher sein pru' der*¹³. Tudi grbi na ščitih so pri obeh rodbinah v osnovnih konturah enaki¹⁴ - rastoča konica na ščitu. Jakob Cepel, ki se v listinah navadno imenuje po Kranju, je imel tri sinove in hčer. V besedilu listine iz leta 1317¹⁵ so bratje Linhart, Konrad in O'rtel *Czepleins sv'n von Guetenberch*. Oče (verj. Jakob Cepel) je bil z Gutenberga in se je preselil v Kranj¹⁶. Vendar se Linhart z ženo Wilbirgo proti koncu svojega življenja imenuje po Gutenbergu - *Lynhart Czaepel von Guotenberch* . . . *mein wirtin Wylberch*¹⁷, *Lynhart Czaepel von Guotenberch, mein wirtin Wylberch*¹⁸, *Lynhart der Czaepel von Guotenberch*¹⁹, po napisu v obodu pečata je Gutenberški - S. LEONHARDI DE GVTEMBERCH²⁰. Jakobova hči se je poročila z Ulrikom Poljškim, ki je bil kastelan na Čušperku. Ulrik je imel sina Zebra iz prvega(!) zakona²¹. Ta je imel kasneje vzdevek po Igu. Umrl je med 1382 in 1384²². Od leta 1373 naprej sta polovico stolpa na Igu imela brata Erhard in Konrad Cepla - . . . *mit Erharten dem Za'pplein vnd Chu'nrad seiner pru' der*²³. Da sta navedena Cepla po rodu z Gutenberga, pove pečat Erharta Cepla iz leta 1370. Ščit z gutenberško rastočo konico na sredini legende in v obodu napis: +S. ERHARTI D' GVTEMBERCH²⁴. Erhart je tedaj že živel v Gorici, saj se po njej tudi imenuje - *Erhart der Czaeplein von Go'rz*²⁵. Vendar Erhard in Konrad nista bila brata Jakoba in Ortolfa Cepla, ki ju kot otroka sestre Linharta Cepla z Gutenberga navaja listina iz leta 1347 - *Ich Lynhart der Za'ppel von Guotenberch* . . . *meiner swester su'ne Jacobs des Zaeppleins vnd Ortolfs sein pru' der*²⁶. Jakob je bil kastelan na Ortneku - . . . *Jacobs des Za'ppleins zu den zeiten purkgraf ze Ortenek*²⁷. Leta 1384 se imenuje po dolenski Ribnici - *Jacobo Zapel de Reyfnicz*²⁸. Medtem ko je bilo iz že opisanega pečata Erharda Cepla videti njegov izvor, je Jakobov bolj zabrisan, saj ima za grb z leve na desno padajoče čušperško bruno na ščitu in v obodu napis: S. IACOBI DE ZOBEL-SPRCH²⁹. Zdi se, da sta Erhart in Konrad (II.) sinova Konrada (I.) Cepla, saj se njegovo ime pojavi med sinovi. Iz virov ni mogoče razbrati tudi rodbinske vezi Nikolaja Gutenbergerja, ki je živel na začetku 15. stoletja in ki je imel posest v bližini Begunj³⁰. Mdr. je imel dvorec, oz. kar je od njega ostalo, v Seničnem³¹, kar ga povezuje z begunjskimi Stainerji. Njegov izvor oz. prednike lahko iščemo na Gutenbergu, saj ima Nikolaj za grb rastočo konico na ščitu³².

Z Gutenberga izhajajo tudi Kokrški. Le-ti v 14. stoletju niso živeli v Kokri kot njihovi predniki z začetka 12. stoletja³³. Prvi znani predstavnik rodu Kokrških v 14. stoletju je gotovo Nikolaj, ki se omenja leta 1308 – *Niclau Kokrer*³⁴. Wulfing Kokrški je z Bleda. V vseh virih se imenuje Kokrški, a iz pečata lahko razberemo, da je Blejski. Na sredini je imel svoj grb, gutenberško rastočo konico in v obodu napis: VLVING. CHOCHER DE VEL(DES)³⁵, S. VLVINC CHOCHER DE VELSE³⁶, +S. VLVINC CHOCHER DE VELSE³⁷. Leta 1392³⁸ sta njegovi vnukinji Neža in Diemuta, hčerki Nikolaja Kokrškega – *Ich Nesel vnd ich Dy^e mot geswistred sa^ligen Nikleins des Kokrer to^echter* – materi Klari zastavili mdr. tudi dva dvora v Zgornjih in en dvor v Spodnjih Gorjah. To je bil center nekdanje kokrške posesti v okolici Bleda, kar je Wulfing Kokrški morda priženil in tod tudi živel. Leta 1377³⁹ se Wulfing Kokrški z Bleda zadnjič omenja v virih. Njegov sin Nikolaj je imel v zakonu s Klaro iz Poljč le dve hčeri, že omenjeni Nežo in Diemuto. Leta 1382⁴⁰ je sklenil dedno pogodbo s stricem Viljemom II. Lambergerjem. V primeru, če umrje brez otrok, prepusti Nikolaj Viljemu vse svoje imetje. Če umre brez sinov, podeduje toliko, kolikor vsaka od hčera, katerim naj s svetom pomaga. Če hčere pomrjejo brez otrok, potem Lambergar podeduje vse. Listino sta pečatila Nikolaj Kokrški in njegov stric Jakob Stainer. Slednji je bil verjetno stric Nikolajeve žene Klare, saj listina iz leta 1399 navaja, da je ta sestra Bertolda z Lihtenberga – *Ich Clara Nikleins saligen des Kokrer witi^b . . . mit meins lieben pru^eder Perchtolds von Liechtenberg*⁴¹. V listini iz leta 1392 Neža in Diemuda, hčerki Klare in tedaj že pokojnega Nikolaja Kokrškega, imenujeta Jurija Poljškega za strica – *Ich Nesel vnd ich Dy^e mot geswistred . . . vnser lieben o^e haim Jo^ergleins von Pewlich*⁴². Klarin brat Bertold je prejkone istoveten z leta 1362 omenjenim Bertoldom iz Radovljice – *Bertholts insigel von Radmarsdorf*, na listini se je mdr. ohranil njegov obešeni pečat, za grb na sredini ščita (poljška) krogla in v obodu napis: +S. BERTHOLDI D ROMESTORF⁴³.

Opombe

- List. 1301 10/8, Ljubljana. Orig. perg. AS Rep. III. 1.
- List. 1308 17/4. Orig. perg. AS Rep. III. 11.
- List. 1321 21/12. Orig. perg. AS Rep. III. Komatar v AS.
- List. 1332 5/2. MHDC IX/494.
- D. Kos, *Med gradom in mestom*, Ljubljana 1994, 13.
- List. 1345 22/5. Orig. perg. AS Rep. III. 165; List. 1354 27/4. Orig. perg. AS Rep. III. 31.
- List. 1345 22/5. Orig. perg. AS Rep. III. 165.
- List. 1353 16/12. Orig. perg. AS Rep. III. 26.
- List. 1395 1/5. Orig. perg. AS Rep. III. 316.
- List. 1354 27/4. Orig. perg. AS Rep. III. 31.
- List. 1380 3/6. NŠALj, Vrhovnik – Koblar, Zgodovina nakelske fare, 182 (*Pangraz von Kraynburg*).
- List. 1365 10/3. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1345 22/5. Orig. perg. AS Rep. III. 165.
- Pečata Linhartta Gutenberškega in Nikolaja Kovorskega na list. 1345 22/5. Orig. perg. AS Rep. III. 165.
- List. 1317 16/11. Orig. perg. AS Rep. II. 12.
- Glede Jakoba Cepla z Gutenberga gl. Drevesa 5/1, 9.
- List. 1342 25/5. Orig. perg. AS Ve 535.
- List. 1345 22/5. Orig. perg. AS Rep. III. 165.
- List. 1347 23/4. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1317 16/11. Orig. perg. AS Rep. II. 12.
- O Ulriku Poljškem s Čušperka ter Jakobu in Ortolfu Ceplu gl. Drevesa 4/2-3, 11.

- List. 1382 11/5. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1373 26/8. Orig. perg. AS Rep. III. 189.
- List. 1370 24/11. Orig. perg. AS Rep. III. 173.
- List. 1370 9/8, MHDC X/723.
- List. 1347 23/4, Orig. perg. AS ZL.
- List. 1374 19/11. Orig. perg. Mikrofilm v AS 7/D-7.
- List. 1384 1/6. Mikrofilm AS 9/D-4.
- List. 1367 12/9. Orig. perg. AS Rep. III. 152.
- List. 1422 6/3. Orig. perg. AS Rep. III. 401.
- List. 1428 26/4. Orig. perg. AS Rep. III. 427.
- List. 1422 6/3. Orig. perg. AS Rep. III. 401.
- Gl. Drevesa 5/1, 8s.
- List. 1308 17/4. Orig. perg. AS Rep. III. 11.
- List. 1343 19/1. Orig. perg. v AS ZL. Opis pečata pri Komatarju.
- List. 1352 27/3. Pleterski, Župa Bled, nastanek, razvoj in prežitki, Ljubljana 1985, 103.
- List. 1364 13/10. Orig. perg. AS Rep. III. 134.
- List. 1392 13/6. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1377 25/2. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1382 17/8. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1399 24/6. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1392 13/6. Orig. perg. AS ZL.
- List. 1362 9/6. Orig. perg. AS Rep. III. 115.

Kranjci iz arhiva vicedomskega urada za Kranjsko

Črka C, župnija Kostel, škatla XIII, (II. del)

Lucijan Adam

Nadaljujem z abecednim seznamom omenjenih oseb v arhivu vicedomskega urada za Kranjsko, črka C, župnija Kostel, škatla XIII. To je drugi del abecedno urejenega seznama iz navedene škatle. Zaporedje in način zapisa sta enaka kot pri prejšnjih delih.

— A —

Abramsberg, Janez Anton pl., kooperator v župniji Trnovo, 1745, maj 20, (403-404), XIII • 1745, junij 12, (413-416), XIII • kostelski župnik, 1745, december 1, (419-420), XIII • 1746, februar 12, (439-444), XIII • 1746, maj 16, (445-448), XIII • 1748, februar 15, (449-452), XIII • s.d., (427-430), XIII
Androcha, Franc Adam, baron, s.d., (487-490), XIII

— C —

Cortivo Jožef, duhovnik z Reke, s.d., (385-392), XIII • reški duhovnik, 1745, maj 14, (399-402), XIII • 1745, maj 20, (403-404), XIII • 1745, junij 12, (413-416), XIII • 1745, julij 4, (417-418), XIII

— Č —

Čaćanij, Ignacij Jakob, bivši župnik v Kaščergi, 1740, maj 30, (331-334), XIII • s.d., (365-68), XIII

– F –

Fakin, Avguštin, 1745, junij 12, (413-416), XIII • s.d., (435-438), XIII •

– G –

Gerdakovič, Andrej, 1740, maj 7, (351-352), XIII • župnik v Grobniku, 1740, maj 30, (331-334), XIII

– J –

Jencič, Franc Jožef, 1736, maj 17, (281-288), XIII • 1736, avgust 17, (303-322), XIII

– K –

Kajfež Matija, vikar v Kostelu, 1740, maj 30, (331-334), XIII • s.d., (369-372), XIII • 1745, maj 20, (403-404), XIII • 1745, junij 12, (413-416), XIII • s.d., (431-434), XIII • s.d., (361-364), XIII •

Kajzar, Matija, kaplan kostelske župnije, 1740, april 4, (335-336), XIII •

Klapše, Franc Pavel, kostelski župnik, 1731, november 18, (455-458), XIII • s.d., (487-490), XIII •

Klobavs, Blaž, ribniški kooperator, 1745, maj 20, (403-404), XIII • 1745, junij 12, (413-416), XIII • s.d., (423-426), XIII •

Knezič, Gregor, doma iz Kostela, s.d., (467-468), XIII • kostelski kaplan, s.d., (487-490), XIII

Kundič, Janez Krstnik, s.d., (467-468), XIII

Kurtel, Lovrenc, administrator v Ribnici, 1745, maj 20, (403-404), XIII • 1745, junij 12, (413-416), XIII

– L –

Lojk, Franc Jožef, duhovnik, 1736, julij 21, (289-292), XIII • 1736, avgust 17, (293-302), XIII • 1740, marec 9, (323-328), XIII • 1740, marec 16, (329-330), XIII • 1740, april 4, (335-336), XIII

– M –

Mavser, Matija, 1740, maj 30, (331-334), XIII • vikar v Žužemberku, s.d., (373-376), XIII

Merzenhaimb, Janez Hieronim Merzina pl., fiskal in vicedomov tajnik, 1736, avgust 17, (303-322), XIII

Morinič, Pavel, duhovnik, 1748, februar 15, (449-452), XIII

– O –

Orzon, Henrik, grof, kranjski deželni vicedom, 1745, april 24, (393-394), XIII • 1745, april 27, (395-398), XIII • 1745, maj 14, (399-402), XIII • 1745, december 1, (419-420), XIII • 1746, februar 12, (439-444), XIII

– P –

Peric, Valentin, kostelski župnik, 1732, julij 18, (459-466), XIII • s.d. (469-480), XIII • s.d., (481-484), XIII • s.d., (487-490), XIII • bivši kostelski župnik, s.d., (487-490), XIII

Petazzi, Karel Sigmund, grof, 1736, maj 17, (281-288), XIII • dolenski arhidiakon, 1740, april 4, (335-336), XIII

– R –

Rojc, Tobias Lovrenc, kooperator v Ribnici, verj. april 1740, (341-344), XIII • 1740, maj 30, (331-334), XIII • župnik v Kostelu, 1740, september 20, (353-356), XIII • 1740, oktober

26, (357-366), XIII • 1741, april 31, (377-384), XIII • dolenski arhidiakon, 1745, april 24, (393-394), XIII • 1748, februar 15, (449-452), XIII

– S –

Scarpin, Sigmund, pater, rektor jezuitskega reda, 1740, april 12, (337-340), XIII • 1745, april 27, (395-398), XIII

Schattenbach, Sigmund Feliks, grof, ljubljanski škof, 1740, april 21, (345-350), XIII • 1

Schilling, Jakob, ljubljanski stolni kanonik in generalni vikar, 1740, april 12, (337-340), XIII • 1745, april 27, (395-398), XIII

Serenij, Jurij, 1740, maj 30, (331-334), XIII • duhovnik, s.d., (345-350), XIII

– T –

Tautscher, Mihael, kostelski administrator, s.d., (485-486), XIII • s.d., (487-490), XIII

Thurn-Valsassina, Franc Sigfrid, grof, kranjski deželni vicedom, 1736, julij 21, (289-292), XIII • 1736, avgust 17, (293-302), XIII • 1736, avgust 17, (303-322), XIII • 1740, marec 9, (323-328), XIII • 1740, marec 16, (329-330), XIII • 1740, april 12, (337-340), XIII • 1740, september 20, (353-356), XIII • 1740, oktober 26, (357-366), XIII

Tomičič, Nikolaj, prošt v Novem mestu, 1745, maj 20, (403-404), XIII • 1745, junij 12, (413-416), XIII

Cesarjev pečat

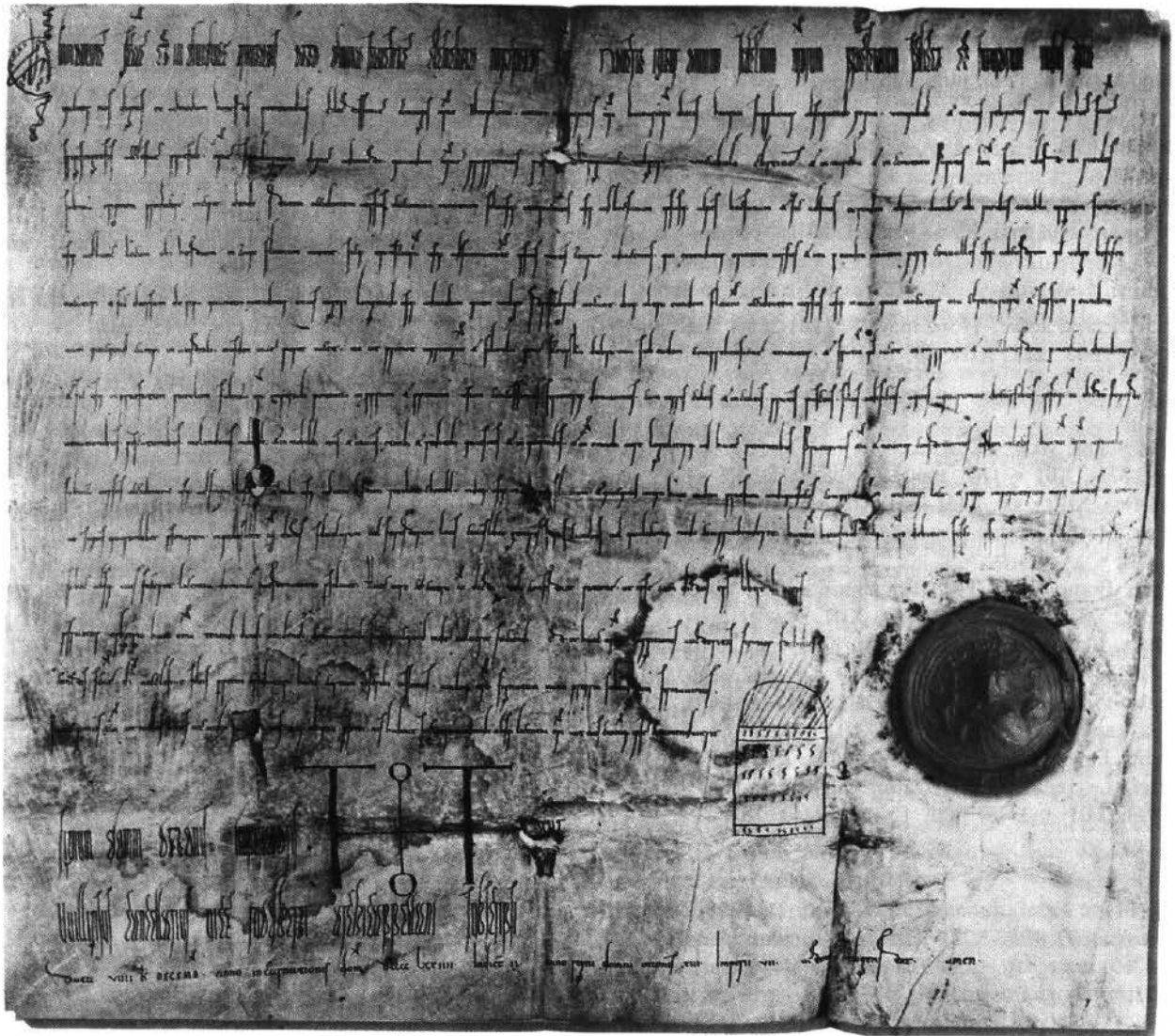
(Po objavi v Loških razgledih št. 46)

Peter Hawlina

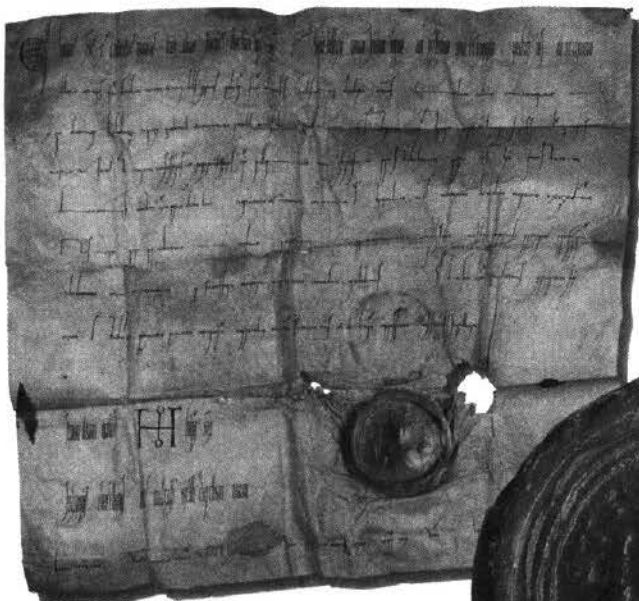
Podelilni listini cesarja Otona II. iz leta 973, s katerima izročila škofiji v Freisingu in njenemu takratnemu škofu Abrahamu obsežno ozemlje v osrednjih predelih takratne mejne grofije Kranjske, sta bili že velikokrat predmet znanstvenih in primerjalnih raziskav. Teh tu ne bom ponavljal. Znano je, da je v originalu ohranjena samo druga listina, datirana s 30. 11. 973; prva, z datumom 30. junij istega leta, je ohranjena samo v prepisu.

Listine, ki se ponašajo s tako častitljivo starostjo, so precejšnja redkost. Loška pa ni zanimiva samo kot predmet raziskav različnih strokovnjakov. Za Ločane, s tem imam v mislih prebivalce celotnega Loškega gospostva, je pomembna zaradi prve omembe mesta in nekaterih okoliških krajev. Zaradi prve ohranjene pisne omembe Kranjske pa je še toliko bolj pomembna ne le za Ločane, temveč za vse Slovence. Za primerjavo: sosednja Avstrija je svojo (triindvajset let mlajšo) tisočletnico prve omembe nadvse svečano praznovala leta 1996.

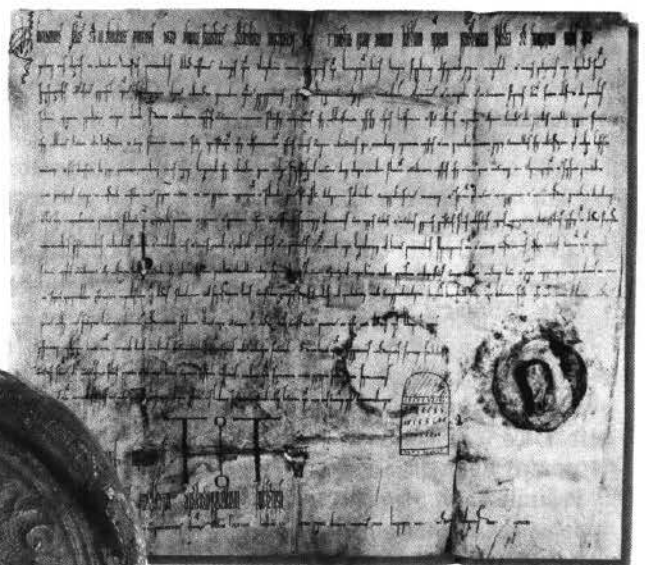
Listina je sicer ohranjena v originalu in je v razmeroma dobrem stanju. Ni pa popolna. V tisočletni zgodovini se je, kdo ve kdaj, polomil in izgubil cesarjev pečat. Nemara se je že kdaj kdo spraševal, kako je ta pečat izgledal.

Loška listina z montiranim pečatom

Posnetek koroške listine

Posnetek loške listine

Povečan posnetek pečata

Odgovor na to vprašanje nam dajo druge ohranjene listine, ki jih je s svojim pečatom potrjeval isti vladar takratnega cesarstva, katerega del je bila tudi Kranjska.

Za primer take listine bi uporabil listino, s katero je ta naš isti cesar dve leti kasneje, natančneje 11. junija 975, vdovi Immi (babici znane Sv. Heme) podaril tržne, kovne in carinske pravice za kraj Lievbedinga (Lieding) v Krški dolini na Koroškem. Listino hrani Koroški deželni arhiv v zbirki Allgemeine Urkunde pod oznako C 1337.

Poznavalci različnih strok bi iz vsebine in oblike listine gotovo vedeli povedati še marsikaj zanimivega. Sam se v to ne bom spuščal. Bralcu prepuščam, da si s pomočjo objavljenega vzorca predstavlja listino tako, kot je bila takrat, ko še ni odpadel cesarjev pečat.

Viri:

- Willhelm Deuer: Der Kärntner Landesarchiv, Schrift- und Bildenkmäler aus zwölf Jahrhunderten. Sonderdruck aus CARINTHIA I 1994 (184. Jg.). Zeitschrift für geschichtliche Landeskunde von Kärnten. Verlag des Gascichtsvereines ür Kärnten, Klagenfurt
- Dr. Peter Štih: Diplomatične in paleografske opombe k listinama Otona II. o podelitvi loškega ozemlja škofiji v Freisingu (DO II 47 in DO II 66). Zgodovinski časopis 51, 1997

Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije

(XIX. del)

Peter Hawlina

V teh prispevkih imam najbolj pogosto v mislih prenos gradiva, ki ga pri svojih raziskavah uporabljamo rodoslovci. Tu prednjačijo matične knjige, ki so nastajale ob vpisih rojstev, porok in smrti v katoliških župnijah. Zelo so uporabni tudi popisi župljanov, znani pod imenom status animarum.

Originalne zapise je s pomočjo sodobne tehnologije moč prepisovati na več načinov. Gre za različne tehnike preslikavanja. Pred izumom fotografije so knjige ročno prepisovali, danes se še vedno najbolj uporablja mikrofilmanje. V zadnjem času se uveljavlja kopiranje s kopirnimi aparati, skeniranje in digitalna fotografija. Pri vseh teh tehnologijah se bolj ali manj verno ohranja podoba originalnega zapisa. Če hočemo razbrati vsebino, si moramo oskrbeti kopijo v natisnjeni obliki ali pregledovati mikrofilm na ustreznem projektorju. Čas za iskanje in razbiranje podatkov je podoben času, ki je bil potreben ob pregledovanju originalnega gradiva. Razlika je le v tem, da ob delu s kopijami ne obrabljamo dragocenih izvirkov.

Drugi način je prenašanje vsebine. Vzemimo skrajni primer: Če bi bile vse ohranjene matične knjige prepisane na elektronski medij v računalniško berljivem zapisu, bi bilo iskanje posa-

meznih zapisov s pomočjo računalnika opravljeno izredno hitro. Raziskovalec skoraj ne bi rabil originalnega zapisa. Prihranek ne bi bil izražen samo v izredno skrajšanem času, ki bi bil potreben za iskanje in ne bi trpeli originali, iskanje bi bilo omogočeno tudi v primerih, ko ne vemo, v kateri knjigi neke župnije se nahaja iskani zapis.

Tak prepis bi seveda terjalo veliko časa. 'Veliko časa' je relativna kategorija. Dalo bi se izračunati, koliko je to. Saj dokaj natančno vemo, koliko je knjig in je znano tudi povprečno število vpisov. Če vemo še, koliko časa je potrebno za posamezen vpis, je račun končan. Dobili bi rezultat, ki bi bil izražen v nekaj sto letih potrebnega pisanja.

Spomnimo se najprej, kako so knjige nastajale. Ob vsakem dogodku je moral župnik odpreti knjigo in dogodek vpisati. To pomeni, da je bilo za vpisovanje originalnih zapisov potrebno vsaj toliko časa kot za kasnejše prepise, saj vemo, da so morali župniki prepise pošiljati na škofijo. Torej je bilo potrebnih nekaj sto let najprej za pisanje izvirkov, nato pa še nekaj sto let za omenjene prepise.

Ves čas, odkar je postalo vodenje omenjenih knjig obvezno, so župniki spoznavali, kako koristno je, če imajo knjige indeksirane. Namesto zamudnega iskanja po izvirkovih, je najprej preletel indeks in potem odprl knjigo na ustreznem mestu. Samo v nekaterih župnijah so se našli posamezniki, ki so se potrudili in sestavili indeks posameznih knjig, včasih celo vseh matičnih knjig posamezne župnije. Spet nekaj sto let dela. Župnik Štrukelj, ki je izdelal indeks (repertorij) rojstev za župnijo Polhov Gradec od leta 1622 do 1823, je ob koncu svojega dela zapisal, da se je z izdelavo trudil dve leti. Seveda je ti dve leti opravljal še marsikatero druge naloge, zato je težko oceniti, koliko dela je terjalo samo sestavljanje in pisanje indeksa. Z lepo berljivo pisavo je vpisanih prek 17.000 priimkov, imen, datumov rojstva, zvezek in stran v zvezku, kjer je dogodek vpisan ter ponekod še opombe.

Taki indeksi (repertoriji) niso bili izdelani v vsaki župniji in za vsako knjigo. Po površnem pregledu Vodnika po matičnih knjigah bi prišli do grobe ocene, da je tako indeksiranih okrog 25 odstotkov vsega gradiva. Ti indeksi imajo še nekatere prednosti. Pisali so jih župniki, ki so svojo župnijo in prebivalce dobro poznali. Pisali so jih večinoma v 19. in 20. stoletju. Pisali so čitljivo, mnogo bolj kot v originalih. Priimke so zapisovali poenoteno, v obliki, ki se je v desetletjih in stoletjih ustalila in je večinoma enaka današnjim zapisom istih priimkov. Nekateri so napisani na pisalni stroj in priloženi originalni knjigi.

Enega od njih sem se lotil tudi sam. Prosil sem za kopijo indeksa rojstev v župniji Dobrova za obdobje od leta 1723 do 1754. Indeks je vseboval priimek, ime in datum rojstva. Vpise sem prepisoval v Excell datoteko. Delal sem ne polna dva dneva, časa nisem natančno meril, in prepisal vseh 1383 vpisov. Prva prednost takega zapisa je bila možnost sortiranja vpisov po priimku, izvirkni indeks je bil izdelan po zaporedju rojstva. Seveda je mogoče iskati tudi nek določen priimek in ime, velika prednost indeksa v tej obliki pa je cenena prenosljivost. Stroškov s prenosom praktično ni. Datoteko si lahko vsakdo prepiše, lahko se razpošilja po pošti in elektronski pošti, lahko se jo postavi na spletno stran, lahko služi za dodatne analize in obdelave. Noben od prejšnjih zapisov in prepisov nima teh lastnosti. Koliko hitreje in kako enostavneje, za povrh pa brez zasedanja čitalnice v arhivu in brez obrabe dragocenega originalnega gradiva bo raziskovalec opravil neko poizvedbo, če bo z vpogledom v tako datoteko že doma ugotovil, da je iskana oseba zares vpisana v citiranem viru.

1383 oseb, ki so bile rojene na področju župnije Dobrova v tridesetih letih od leta 1723 do 1754, je kapljica v morju. Če je bilo za prepis tega indeksa potrebno skoraj dva dni dela, bi bilo za prepis omenjenega Štrukljevega indeksa za Polhov Gradec potrebno že cel mesec dela. Odveč je ugotavljati, da take in podobne naloge presegajo zmogljivosti posameznikov in manjših skupin. Znani so primeri, da so posamezniki tako delo opravili za celo župnijo, dekanijo ali celo škofijo. O tem piše F. Gundacker v tej številki v svojem prispevku Rodoslovje v Avstriji.

Prednost indeksov v računalniški obliki je očitna. Še tako zakrknjen nasprotnik računalnikov je ne more zanikati. Vendar indeks še ne vsebuje celotnega zapisa. V celotnem zapisu najdemo navadno še imena in priimke staršev, kraj rojstva, botre in morda še kaj. Rodoslovec bo moral vseeno poseči po originalnem zapisu, če bo hotel priti do omenjenih informacij. Iskanja pa bo vseeno veliko manj in s tem tudi veliko manj obrabe originalnega gradiva. Idealno bi bilo, da bi imeli prepisano celotno vsebino originalnega zapisa. Na ta ideal bomo najbrž še dolgo čakali, saj je že samo izdelava indeksov podvig, ki najbrž ne bo končan v nekaj deset letih.

V Drevesih smo že večkrat poročali o podobnih podvigih pri (rodoslovno) razvitejših narodih. Skrajni dosežek teh naporov, če gledamo z vidika pridobitev za rodoslovce, je zagotovo zbirka rodovnikov, ki je dosegljiva prek Interneta. Na naslovu www.familysearch.com se nabira najbolj obsežna tovrstna zbirka.

Nekaj podobnega, spet v neprimerno manjšem obsegu, sem poskusil tudi sam. Za namene rodoslovne razstave, ki je bila lansko leto v Škofji Loki, je nastala vzorčna zbirka rodovnikov, ki je v začetku vsebovala nekaj sto vpisov. Namenjeni so bili

predstavitvi rodoslovnega dela z računalnikom. V treh mesecih so obiskovalci dodali podatke za nekaj tisoč oseb. Zanimanje za to zbirko tudi po razstavi ni usahnilo. Še vedno se pojavljajo posamezniki, ki želijo rezultate svojega rodoslovnega dela povezati s tistimi, ki se nabirajo v osrednji zbirki. Zbirka ne zasleduje določenega sistematičnega cilja in vanjo se dodajajo vsi podatki, ki jih posamezniki z loškega področja želijo dodati, sami pa največkrat iz zbirke dobijo precej več, kot so vanjo prispevali. Vsebinska je torej odvisna od področja raziskav posameznih raziskovalcev. Tako so nekateri predeli in družinski sklopi obdelani bolj temeljito, drugi manj ali nič.

Ko je bilo v zbirki okrog 6000 oseb, sem se odločil, da eno župnijo v nekem obdobju rodoslovno obdelam bolj sistematično. Odločil sem se za župnijo Reteče, ki letos praznuje 150-letnico obstoja. Ohranjene ima popise župljanov za 19. stoletje. Kopije teh sem prepisoval približno en mesec, spet ne vsak dan in ne cel dan. Prepisal sem kakih 3000 oseb. Natančnega števila ne vem zato, ker sem osebe dodajal v že nastavljeno zbirko, v kateri so bile nekatere osebe iz te župnije vpisane že prej.

Značilnost pri tem zapisovanju je bila v tem, da nisem prepisoval sorodstveno nepovezanih posameznikov, temveč so z vnašanjem posameznih oseb nastajali večkratno povezani rodovniki. Danes šteje ta datoteka okrog 17.500 oseb, kar predstavlja razmeroma dobro 'pokritost' nekega področja, saj mi ni znano veliko podobnih primerov. Pokritost se verjetno lahko meri s tistimi, ki se nanašajo na Velenje, Kostel, Rakek, Kropo, Trzič in podobne.

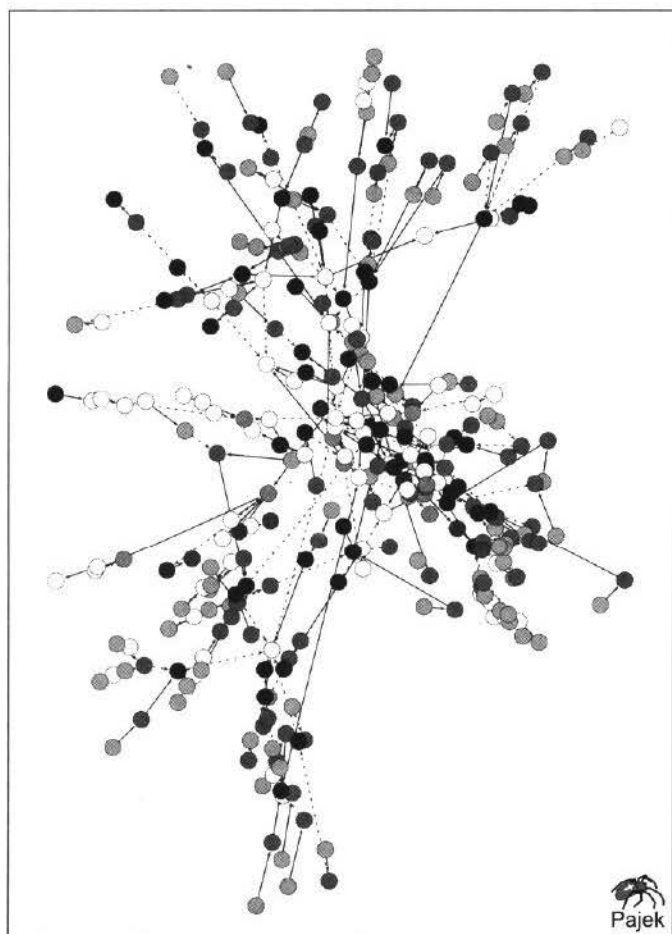
Ob tem delu se vedno znova pojavi vprašanje dopustnosti ukvarjanja z osebnimi podatki. Vedno znova se pojavljajo posamezniki z vprašanji, kako je to početje usklajeno z zakonodajo. Takim bi priporočil, da pazljivo preberejo prispevke, ki smo jih na to temo že objavljali, zlasti prispevek pravnikar Nenada Novakovića z naslovom *Kdo se najraje skriva?* (Drevesa 1998, št 1-2.)

Poglejmo na pojav še z nekoliko posmehljive strani: *K psihiatru se je zatekel nekdo, ki se je bal, da ga bo pozobal petelin, saj je se je imel za koruzno zrno. Psihiater ga je potrpežljivo zdravil in pacient je bil kmalu ozdravljen. Nič več se ni imel za koruzno zrno. Vesel je zapustil bolnišnico.*

Samo nekaj korakov je naredil izven bolnišnice in se spet prestrašen zatekel nazaj. 'Ali se nisi prepričal, da nisi koruzno zrno?' vpraša psihiater. 'Seveda sem se, samo petelin tega še ne ve!'

Zelo podobno je z zastrašenostjo nekaterih (rodoslovcev), ki mislijo, da počnejo nekaj nedostojnega, če ne celo prepovedanega, ker se ukvarjajo z evidentiranjem oseb, s katerimi so v bližnjem ali daljnem sorodstvu. Nenehno imajo slabo vest. Nič ne zaleže, če jih kdo poskuša pomiriti in jim z vsemi strokovnimi razlagami razloži, da početje ni nedostojno, kaj šele protizakonito. Samo za nekaj trenutkov jih pomiri in morda vlije poguma, v naslednjem hipu se isti spet zateče v njemu varno verovanje, da 'petelin tega ne ve'.

S povedanim nočem reči, da nismo dolžni biti obzirni do zasebnosti soljudi. Zlasti moramo paziti pri morebitnih objavah. Rekel bi, da bo naše početje na zadostni ravni kulture in omike, če se pri tem držimo priporočil naših razvitejših zahodnih sosedov. Tam pred objavo priporočajo programsko prirejanje podatkov v obliko, ki je neoporečna tudi za 'koruzna zrna'.

Pajek

I. K.:

RODBINSKI PRIIMKI IZ RASTLINSKIH IMEN.¹⁾

ri evropskih narodih je med rodbinskimi imeni tudi mnogo takih, ki so vzeta iz rastlinstva,

Taki priimki iz botanike so na primer pri Čehih, Vosyka, Vrba, Chvojka, Voříšek, Malina, Konvalinka (= Šmarnica), Šafránek (= Žafranček), Voves, Stoklasa, Cibulka, (= Čebulica) i. t. d. Med Srbi ali Hrvati so v rabi priimki kakor Grozdanić, Narandžić, Peruničić, Ružić, Rakitić, Pšeničić, Trendafilović, Višnjić, Travica i. dr.

V poljščini nahajamo botanične priimke Wierzlowski, Orzeszko, Malinowski, Cibulski itd.

A ne samo Slovani, marveč tudi Germani ljubijo rodbinske priimke iz rastlinstva; dosti Nemcev se piše Pirker (= Brezar), Bucher, Buchberger, Eichler, Fichte, Kirschenhofer, Weidinger, Rettig, Pilz, Hopfen, Kronawetter, Haberl, Lindner itd. Tako je tudi pri romanskih narodih, potem pri Grkih in Mažarih.

Tudi po slovenskih deželah je vse polno takih priimkov, ki imajo svoj izvir v rastlinstvu. V naslednjih vrsticah jih navajam v abecednem redu ter pristavljam kraje, v katerih so dotični priimki običajni. Dobro mi je služila Cilenškova knjiga „Naše škodljive rastline“.

1. AGREŽ, AGREŠ, Št. = *ribes grossularia*, kosmato grozdjiče.

2. AJDIŠČEK, AJDIŠEK, D. AJDO(V)NIK, Št., AJDNIK, Št., D., iz „ajda“.

3. AJDOVEC, Gor. (v Kamniku že pred l. 1700.) = *kiselica*, *rumex acetosa*.

4. ANCELJ, G., ANZELJ, D., ANZELJC, N., ANZELC, N., G., ANZIL, Prim., ANZLIN, D.

= *modrica*, *dretrh*, *modriš*, *centaurea cyanus*. Podlaga je nemško ime Hansel.

5. APARNIK, G., Št. (že l. 1588. na Gor. APPARNICK) = *oparnik*, *prunus spinosa*, črni trn.

6. APIH, G., Kor., D. = *opih* = 1) *peteršilj*, 2) *zélena*, 3) *ranunculus*, *zlatica*.

7. ASELNIK, Kor. = *aselnjak*, *daplme mezereum*?

8. AVSEC, D., N., Št., AVSENIK, -NEK, D., G. (na G. že l. 1588.), AVSENAK, Štaj., OVSENEK, -IK, N., D., G. (na G. že l. 1630.), OVSEC, D., O(V)SENJAK, Štaj., pokvarjeno VESENJAK, Št., OSENK, OVSENAK, Ljublj. — vse iz „oves“.

9. BABNIK, G., Štaj. = *salvia verticillata* (pa tudi = *babjak*).

10. BEKAR, Pr., iz „beka“ = *salis viminalis*

11. BEZGOVŠEK, Št., BEZOVEC, ljublj. okol., BEZOVNIK, Kor., BEZOVLJAK, G. (že l. 1630.). BESEK (beri: BEZEG), Ljublj., BEZEG, Štaj. — vse iz „bezeg“, tudi „bez“ in „beza“.

12. BLATNIK, Št., G., D., Kor. (v Kranju že v začetku XVIII. stol.) = *nuphar luteum*.

13. BOBEK, D. (že v XVI. stol.) BOBAC v Reziji, BOBIČ, D., BOBIK Št., BOBOVŠEK, D. (v Krškem že l. 1619.) iz „bob“.

14. BOLKA, BOLJKA, G., BOLČINA, N., BOLČIČ, Pr.: *boljka*, *Ruchgras*, *anthozanthum odoratum*.

15. BORČIČ, Prim., BOROVNJAK, Og., BORIČ, N., BORIŠEK, D., PODBORŠEK, G., BOROVIŠEK, Štaj., BOREC, G., BORNIK, Kor., BORIN, Št., BOROVNİK, Št., Kor., BOROVIČ, Št., BORKO, Št.: *bor*, *Föhre*.

16. BOROVNİČAR, Pr.: *borovnica*.

17. BRENK, Št., BRENKOVIČ, Št., BRENČIČ, Št., BRENKO, Št.: *brenk*, 1) *neka trta*, 2) *sorbus aria*.

18. BRESKVAR, D.: *breskev*.

¹⁾ Kratice: D. = Dolenjsko. — N. = Notranjsko. — G. = Gorenjsko. — Št. = Stajersko. — Pr. = Primorsko. — Kor. = Koroško. — Og. = Ogrsko.

19. BREZAR, G., BREZIČ, N., BREZIC, N., BREZEC, G., N. (že l. 1792. „Bresez“ v Senožečah), BREZNIK, G., Št., Kor., BREZOVEC, Pr., BREZOVŠEK, Št., BREZOVŠČIK in BREZAVŠČEK, Pr., BREZOVNIK, Št., BREZOVAR, G., BREZNIKAR, D., Št., Kor., PODBREZNIK, ZABREZNIK, Št. — : breza.
20. BRINAR, Št., BRINOVŠEK, Št., BRINJŠEK, BRINŠEK, D, G, BRINOVEC, N., Št., BRINEK, Dol., BRINJEVEC, Štaj., — : brina = 1) iuniperus, 2) smreka.
21. BUČAR, D., Št., ponemč. WUTSCHER, Ljublj., BUČOVNIK, Kor., BUČAN, G., BUČEVEC, D., BUČNIK, Št. : buča.
22. BUKOVEC, BUKOVČ, BUKOVIC, ponemč. BUKOWITZ, G., D., Pr. (v Poljanah na Gor. že okoli l. 1560.), BUKOVNIK, Št., G., BUKŠEK in BUKOŠEK, Štaj., BUKŠIČ, Dol., BUKVIČ, Ljublj., BUKOVIČ, Št., BUKOVŠEK, D. — : bukev.
23. BUŠPAR, Kor. = pušpan ali zelenika, *buxus sempervirens*.
24. CEROVŠEK, G., CERJAK, N., Št. : cer, *quercus cerris*. CERAR, G, CIRAR, Št., menda nima nič sorodnega s cerom, marveč je = *turdus viscivorus*, *Misteldrossel*.
25. CVETEK, G., CVETKO, N., Št., CVETKOVIČ, Og., B. Kr. (že okrog leta 1700. v Vinici), CVETNIČ, N., Pr., CVETAŠ, B. Kr. (v Vinici leta 1727.), CVITNIK, Kor., CVET, N. — : cvet.
26. ČEBUL, -ULJ, Gor., Kor., ponemčen TSCHEBULL, Št., ČEBULAR, Št., Kor., ŽBU-ELC, Pr., poital. SBUELZ — : čebula.
27. ČESEN, ČESENJ, N., ČESNIK, Notr., Pr. — : česen.
28. ČEŠAREK, D., ŠEŠARK, Lj., ponemč. SCHESCHARG — : češarek.
29. ČIMŽAR, G., ČREMOŠNIK, -OŽNIK, Št. — : čimž, čremsa, črenha, čremoš, *prunus padus*. Morda spada semkaj tudi ČEMAŽAR, G., Pr.
30. ČEŠNOVAR, Notr., ČEŠNIK, Ljublj. ČREŠNIK, Kor., Št., ČREŠNAR. Št. — : č(r)ješnja.
31. DETELJA, DETELA, DETTELLA, DETTELLA, G., D. (v Rudolfovem že leta 1515.), DETELIČ, Št. — : detelja.
32. DOBERŠEK, Št., DOBNIK, Št., DOBNIKAR, G., DOBOVŠEK, G. (že l. 1752. na G.) — : dob = hrast, dialekt. dober.
33. DERMOTA, DRMOTA, G. : dremota = *galium verum*.
34. DERNOVŠEK, Št. (že l. 1660. DERNOVSCHEK v Kamniku, l. 1691., DERNOSHNIK v Ljubljani), DRNOVŠČEK, -IK, Pr., G — iz „drn“, mogoče pa tudi iz „dren“.
35. DRENIK, D., N. (že l. 1515. DRENIG Juri v Rudolfovem ali Novem mestu), tudi DRENEK, N., DERNIKOVIČ, Št. — iz „dren“ = *cornus mascula*.
36. DRNULEC, DRNULJEC, D. : drenulja, drnulja.
37. ERMAN, Št. : rman = *achillea millefolium*. Tudi HERMAN, Št.
38. ERŽEN, RŽEN, REŽEN, G., Kor., ERŽENEC, G. (l. 1560), rž, prid. ržen.
39. FIGAR, N., FIGELJ, Pr. — iz „figa“.
40. FORMENTIN, Pr. (že l. 1556.), FORMANTIN, Lj. — iz formenta (laškega izvira) = turščica.
41. FIOLIČ, Št. — iz fijoľca = vijolica.
42. GABER, Št., GABREJNA, N., GABERC, Št., GABRON, N., Št., GABRŠČEK, -BERŠČEK, -BERŠEK, -BRŠEK, Pr., N., G., Št., GABROVŠEK, N., GABRIČ, G., Št., GABROVEC, -IC, Pr., Št., GABRUČ (menda iz Gabrovič), Kor., GABRIJAN, Št., GABERŠNIK, Št., GABERŠAK, Št., GABERČAN, D. — vse iz „gaber“ = *carpinus betulus*.
43. GAČNIK, D. = cepetec *platanthera*.
44. GAVES, GAVEZ, GOVES, Št. : gavez, *symphytum officinale*.
45. GERM, GRM, D., Št., GERMIČ, Kor., Št., GRMEK, N., D., Pr. GRMOVŠEK, D. iz „grm“.
46. GLAD, D. : glad, neka vrsta kiselic, *rumex*.
47. GLAVIČ, D., G., Pr. : glavič, *centaurea montana*.
48. GLOGOVŠEK, Št. iz „glog“.
49. GLIVAR, D. iz „gliva“.
50. GOBAR, Og, iz „goba“.
51. GRAH, Št., GRAHAR, Št., GRAHOVNIK, Št., GRAHONJA, Pr., GRAHEK, G., D. (že okoli l. 1700. v Semiču), GRAŠEK, N., GRAHELJ, Pr., GRAŠIČ, N., G., Štaj. — iz „grah“.
52. GRAHOR, Št., GRAHORNİK, HERNIK, Št. iz „grahor“.
53. GROZDNIK, Št., GROZNIK, D. (na D. že l. 1644.), GROZDÉ, D., iz „grozd“.
54. GRUŠKOVNJAK, Št., GRUŠOVNIK, -ONIK, Št., HRUŠKAR, D., HRUŠOVAR, Hrv.,

— iz „gruška“, „hruška“ (pridevn. hrušev, na Štaj. grušov).

55. GREBENEC, GREBENC, D., N., Kor. : ranunculus arvensis, njivska zlatica.

56. HABAT, D., Pr., HEBAT, D., Prim., HEBAT, Pr, HUBAD, G. = sambucus ebulus.

57. HMELJAK, Prim., tudi HMELAK, : iz „hmelj“.

58. HOJA, Kor, HOJAK, Pr., HOJKAR, N., HOJNIK, Št., Kor., PODHOJNIK, Štaj., ZAHOJNIK, Št. : hoja, hojka, abies pectinata, nem. Weisstanne.

59. HRVATIČ, HORVATIČ, HERVATIČ, Št., Pr. = ononis spinosa, gladež, Hauhechel.

60. HRAST, Pr., HRASTAR, Lj., HRASTNIK, Št. iz „hrast“.

61. HRAŠOVEC, Štaj. : hraščev, salvia pratensis, babkovina.

62. HREN, N., Št., HRENOVEC, Prim., HRENKO, Št. : hren, armoracia rusticana.

63. HRUSTELJ, Štaj. = 1) melampyrum, 2) neka trta.

64. HUDALES, Št. = viburnum lantana.

65. HUDOBIVNIK, ponemč. HUDABIUNIGG, G., Št. = datura stramonium, kristavec.

66. IBOVNIK, Kor., IVOVNIK, Kor., IVNIK, Št., IVAČIČ, Št., IVŠEK, D. — iz „iva“, „iba“ = salix caprea.

67. IZOP, Kor., IŽEP, Kor. : izop, izof = hyssopus, Ysop.

68. JABLANŠČEK, Pr. iz „jablan“.

69. JAGOVC, Kor. : jaglec (koroška izreka : jagouc, jaguc), JEGLIČ, N., Gor., Štaj. : jeglič, jaglec = primula, Schlüsselblume, trobentica.

70. JAGODNIK, Pr., JAGONAK, Ljublj., JAGODIČ, Št., JAGODEC, -IC, G., Pr. (že l. 1648. na G.) : jagoda.

71. JANEŽ, Dol., N., Pr., Štaj., Kor.) ali janež, pimpinella anisum, ali pa ime Janez, Janž (Ioannes).

72. JAVORNIK, -ERNIK, G., Št. (= rume-njak, neka vinska trta), PODJAVORŠEK, Št., JAVORSKI, G., JAVORŠEK, D., G., JAVOR, G. : javor.

73. JASENC, G., JESEN, D., JESENŠEK, D., JESENOVEC, N., JESENIČNIK, Št. : jesen, jesenika, jasen, fraxinus excelsior.

74. JESENJAK, Št., JESENEK, JESENIK, Št. : jesenják, jesének, Diptam, dictamnus albus..

75. JELOVŠEK, N., Št. (že okrog l. 1700. na Kranjskem, JELOUSHEK), JELNIKAR, po-

kvarjeno JEUNIKER, D., JELOVČAN, G., JELO(V)ČNIK, Ljublj., JELČIČ, Št., JELUŠIČ, Pr., JEVŠEK, Št., JEVŠČEK, Pr., JEVNIŠEK, Št., JEVC, Ljublj. — iz „jela“, „jelka“.

76. JELŠNIK, Št., JELŠEVAR, G., JELŠOVAR, Št., JELŠENJAK, JEVŠENAK, Št., JEVŠINEK, Št., JEVŠNIK, Kor., JEVŠOVAR, D., JEVŠNIKAR, Kor., JEVŠOVEC, G., JOŠOVEC, JOŠOVC, Štaj., JAUŠNIK, Štaj., JAUŠOVEC, JAVŠOVEC, Št., OVŠAN, Kor. — iz „jelša“ ali „olša“.

77. JOŽEP, Št., OŽEP, Kor. : ožep, ožepec = saturela montana (slov. ime je pretvorjeno iz Ysop, izop).

78. KERHLANKO, Št. : morda krhljanka, nekn jabolko?

79. K(E)RŽIČ, N., Gor. : kržič, cyclamen europaeum.

80. KISOVEC, D. : kisavec = rumex acetosa (pa tudi = jesih, kis).

81. KLASINEC, -NC, Št. = turščični storž.

82. KLENOVŠEK, D., ponemč. KLEINOSCHEGG, Št. iz „klen“ = acer campestre.

83. KAPUS, G. (že l. 1656., KHAPPUS v Kamni Gorici) = vohrov, brassica oleracea.

84. KOKALJ, G., KOKELJ, G., N., KOKOLJ, KOKOL, Št., KOKOLL, Ljublj., KUKOL, Št. = agrastemma gittago, Kornraden.

85. KOLENEC, KOLENC, D., Št., Kor., pokvarj. KOLLENZ, Št. = lapsana communis.

86. KOPRIVA, D. (že l. 1615. KHOPRIVA v Krškem), KOPRIVEC, D., N. (že v začetku XVII. stoletja), KOPRIVNIK, Št., KOPRIVŠEK, -ŠČEK, Št., KOPRIVIK, N., KOPRIVNIKAR, D. : kopriva.

87. KOPITNIK, D. : asarum europaeum, virh, Haselwurz.

88. KOPINA, D., KOPINŠEK, Št. : kopina = robida, rubus fruticosus.

89. KOREN, D., Št., KORENJAK, -NAK, Štaj., KORENÉ, Ljublj., KORENČIČ, N. (že l. 1523. v Štverjanu = Št. Ferjanu na Prim.), KORENČAN, G., N. : koren, korenje.

90. KORUN, Št., G. (že l. 1560. v Poljanah na G.) : korun = krompir.

91. KARUZA, N. = koruza.

92. KOSTANJEVEC, D., Št., KOSTANJŠEK, Št. : kostanj.

93. KOŠČAK, KOŠAK, D., N. = iuglans cinerea.

94. KOŠENINA, N., Pr. = gorsko seno.

95. KOVŠČICA, KOVŠCA, N, D. = bela pesa, Mangold. Tudi pri Nemcih je priimek Mangold.

96. KREČ, Ljublj. = saxifraga, Steinbrech. KREČIČ, N., je morda zmanjšana oblika tega imena. L. 1662. je živela na Kranjskem rodbina „KREITSCH“, kar je gotovo = KREČ.

97. KRIŽMAN, N., Pr. (v Gorici že l. 1780.) = polygala, Kreuzblume. Od tega tudi *dimin.* KRIŽMANČIČ, Pr.)

98. KRHLIKAR, Dol. iz „krhlika“ = salix fragilis ali pa rhamnus frangula (kršiti = frangere l)

99. KUMAR, Pr., Štaj. (v Čepovanu že v začetku XVI. stoletja) = kumara; na Primorskem je običajno: kúmar, m. sp. — Tudi pri Čehih je zelo razširjeno ime Vokurka = Kumar(a).

100. KUKMAN, D. = agaricus campestris, šampinjon (goba).

101. KUKOVEC, Štaj. = kukavec, orchis morio, dišeča mošnjica.

102. LAKATA, Kor. = lakota, galium molugo.

103. LANIŠNIK, Št., LANIŠEK, G., iz „lanišče“.

104. LAPUH, Št. = tussilago farfara.

105. LÉDNIK, Št. : lédnik, posebna vrsta grahorja ali grašice.

106. LEGVART, REGVAT, LEVART, Št. = regrad, leontodon taraxacum; na Štajerskem se sliši regvat, regrad, regvant, legvart, vse iz nemščine: Röhrkraut. Morda je vplivala beseda WEGWART = divji regrad, ledrik.

107. LEINIŠ, Kor. = lajnez, cicuta virosa. Semkaj spada nemara tudi LAJNŠIČ, Št.

108. LELJA, Št. Po Murkovem besednjaku je lelija = lilija. Tudi LILIJA, Št.

109. LEPIČNIK, Št., iz lepica = asperugo.

110. LESIČNIK, Kor., Štaj. = lycopodium complanatum, Sadebaum.

111. LEŠNIK, D., Št., Kor. (že l. 1515. v Novem mestu: LESCHNIK!), ponemčeno LÖSCHNIGG, Št.; LESKOVŠEK in LESKOVŠEK, Št., LESKOVEC, -VIC, G., N., LEŠNJAK, D., N., LIESKO(W)NIG, beri: LESKOVNIK, Kor. —: leska, leskovec, lešnik, lešnjak.

112. LESNIKA, Št., in tudi LESNIK, Štaj., Kor. (= lesnika).

113. LECJAN (že leta 1513. v Kamniku LETZIAN), G., LACIJAN, Št. = gentiana verna, Enzian, svedrec.

114. LUSTIK, Gor., LUŠTEK, LEVSTEK, LEVSTIK, D., Št., LOŠTREK, Št., LUŠTREK, G. (že l. 1630.) = levisticum ligusticum, luštek, levstek, Liebstöckel (vse iz latinščine).

115. LIKOVEC, -AVEC, pokvarj. LIKOVIČ, Štaj., Notr. : likovec = daphne Mezereum, tudi „volčin“.

116. LIPEC, D., LIPIC, Kor. (že l. 1484. v Ljublj. LIPIZ) = hostna lipa.

117. LIPOVEC, G., Štaj., N. = 1) zimska lipa, 2) lipov lub.

118. LIPNIK, Štaj., Kor., LIPNIKAR, Št., G. : lipnik = Spätlinde.

119. LIPAR, G., Pr. : iz „lipa“.

120. LIPOGLAV, Dol. (že l. 1525.), LIPGLAV, Štaj., LIPOGLAVŠEK, D. : lipa + glava.

121. LIPOVŠEK, G. (v začetku XVIII. stoletja v Kamniku), LIPOVŠ, N., LIPOVŽ, Pr., LIPUŠ, Kor., Št., LIPOVNIK in LIPONIK, Št., Kor., LIPIČNIK, Št., LIPIČAR in ČER, tudi -CER, Pr. — iz „lipa“. Drugi priimki, n. pr. LIPKO, Št., LIPIČ, Kor., Ljublj., LIPŠA, Štaj., LIPE, -EJ, Kor., Št., LIP, Št. i. dr. so pa izpeljani iz krstnega imena Filip; razni LIPOVŠČEKI, LIPUŠČIKI in LEVPUŠČIKI na Prim. pa so dobili svoj priimek po vasi Levpi v kanalskem okraju.

122. LISEC, Dol., N. : lisec = cyclamen europaeum (a tudi = 1) fringilla carduelis, 2) lisasta žival, 3) prismuknjenec).

123. LOBODA, G. = atriplex, Melde.

124. LORBOK, Štaj. = lovor(ika) (v Slov. goricah). Tudi LORBER, Št.

125. LOČIČNIK, Št. iz „ločika“ = lactuca scariola, Lattich, divja salata.

126. LOZAR, Pr., LOZINŠEK, Št., LOZEJ, Pr. : loza.

127. LUKOVNJAK, Št. iz „luk“.

128. LULEK, Kor., LULIK, Prim. : *dimin.* oblika od ljulj = bromus tectorum.

129. LUNKA, N. = ljuljka, Lolch, lolium.

130. LUNEŽNIK, Štaj., iz „lunež“ = rhinanthus, lošec.

131. MAJARON, N., MAJORANC, Štaj. = origannum mai orana.

132. MAKLIN, MIKLIN, MEKLIN, Kor. : maklen, meklen = 1) acer campestre, 2) euonymus.

133. MAHEN, Št. = mah, Moos (v štajerskih dialektih). Od tega: MAHNÉ, N., MAHNIČ, Št., N., Pr. (?)

134. MAK, Kor. : mak, MAKOVEC, -IC, D., G., Kor., MAKOVŠEK, Št., MAKUŠIČ, Prim. (že v začetku XVI. stol.). Iz „mak“ in „terem, tretji“ je zložen priimek MAKOTER, Štajersko = Stöbel.

135. MALIN, Kor., Gor. = malina, *rubus idaeus*, MALJNJAK, Kor.

136. MARVIN, Pr. : Marvin 1) neka vinska trta : javornik, 2) vino iz „Slovenske pokrajine“, t. j. dolensko vino (seveda je beseda izposojena iz nemščine : Markwein).

137. MECESNIK, Št. : iz mecesen, *larix*.

138. MEKINA, MEKINDA, N., MEKINEC, ljublj. okol. : mekina.

139. METLAK, Prim. : metljak, primorski izraz za to, kar imenujejo na Dolenjskem sirek (*sorgum vulgare*, *Moorhirse*).

140. METLIKOVEC, Prim., iz „metlika“ = *artemisia vulgaris*, *Beifuß*, komoljika. Tudi Nemci imajo priimek *Beifuß*.

141. MEZINEC, Pr. = *achillea millefolium*, rman.

142. MISNYEK, Og. (beri : Mišnjek) = neka vinska trta, *Grobheunisch*

143. MLEČNIK, Pr., Kor., MLIČNIK, Kor. : mlečnik, *euphorbia*, *Wolfsmilch*.

144. MLAČ, D., N., Pr. = mešanica vsakovrstnega žita.

145. MUHIČ, Štaj., Kor., D. = 1) *milium effusum*, 2) *carex*, *ostrica*, šaš.

146. MUHVIČ, D. = *setaria*, *Borstengras*.

147. MUHOVEC, G., Št. : neka trta, *grüner Kanigl*.

148. MUSIČ, Pr., MUŠIČ, Štaj., G., N. ; mušič = *milium*, *Hirsengras*.

149. MUŽIČ, Pr. = *sempervivum tectorum*, *netresk*.

150. MOŽINA, D., N., Št., Pr. (že l. 1496. v Zaspu na G.) = *eryngium*, *Mannstreu*.

151. MUŠKA, Št. = *Silvaner*, neka trta.

152. NADLIŠEK, Pr. (že okrog l. 1520. pri Sv. Križu na Vipavskem : NADLISCHEK), tudi -IK, nadlišček = 1) *mandragora*, *dris-ljivka*, 2) *circaea*, *Hexenkraut*.

153. OBUED, Kor. : koroška izreka besede *obod* = votla buča ali repa.

154. OMAN, G., Št. = *inula*, *Alant*.

155. OČKO, Št., Kor. = *bellis perennis*, *marjetica*.

156. OREHEK, G. (že l. 1737. OREHEGK

pri Moravčah, Gor.), OREŠEK, Ljublj., OREŠEC, OREŠIČ, Št., OREŠNIK, D., Št., OREŠNIK, Kor., OREHOVEC, Št., D., OREHOVNIK, G., OREŠAR, Dol., OREHAR, Gor. (že l. 1592. v Kranju), AREH, Kor., Št., ARIH, Kor., G., ARH, D., G. — oreh.

157. OSET, Št. = osat (v štaj. narečjih na vzhodu); zmanjš. OSETIČ, Št.

158. OZIMEK, D., OZIMEC, -IC Kor., OZIM, OZMEC, Št., Ozimič (pokvarj.), Št. : ozimec, ozimek = zimski pridelek, na primer z. lan, rž, ječmen itd.

159. OTROB, Kor. : otrobi.

160. OSTROŽNIK, Št. = *delphinium consolida* (*Rittersporn*).

161. OŠEP, Št. : ošip, neka trta — ali pa pokvarjeno iz ožep = *hyssopus*.

162. OTAVA, G. (že l. 1608. v Kranju) : otava.

163. OVNIČEK, D., ime neke dolenske trte.

164. OŽINGER, Št. : morda iz oženk, tudi ožnik = *Asand*, *asa foetida* (iz n. *Asand* je postalo *Ažant*, *Ožent*, iz tega *Oženk*).

165. OVSENJAK, i. dr. glej pod AVSEC (št. 8.)

166. PEČEK, N. = 1) neka vinska trta, 2) *cicer arietinum*, 3) peček v hruškah, jabolkih i. dr.

167. PEZDER, N., PEZDIR, G. = lesen odpadki od lanovega stebelca pri trenju. Tudi zmanjšane oblike : *PESDERZ*, *PEZDERC*, *PEZDIREC*.

168. PETRAK, Štaj. = *helleborus viridis*, zeleni teloh.

169. PERŠIN, PRŠIN, N. = *petroselinum sativum*, *peteršilj*.

170. PIBER, G., PIBERNIK, Gor., D., PIBROVC, G., PIBRIC, PIBRC, G. (že l. 1560. pri Škofji Loki) : morda od „*pibere*“ = *pimpinella saxifraga*, *Steinbibernell*.

171. PEČNIK, D., G., Štaj. = 1) *lychnis Carthusianorum*, 2) *primula auricula*.

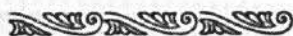
172. PEČENKO, tudi poital. *PECENCO*, Pr. = neke vrste jabolko.

173. PILPAH, D., Št. (že l. 1768. v Gornjem gradu) = *Weißharz*, smola iz smrek, borovcev itd. (nemški „*Büllpech*“). *PILPAHER*, Št. = nabiralec take smole.

174. PITAMEC, -MIC, Prim. (v Vipavi že l. 1598.) : *pitomec* = *sagina*, *Mastkraut*.

175. PŁAHUTA, Št. = specularia speculum, Venuspiegel; odtod PŁAHUTAR, Gor., PŁAHUTNIK, Št., G.
176. PLEVEL, G.
177. PISANEC, Štaj. = quercus pedunculata, Stieleiche, 2) neko jabolko.
178. PODBELŠEK, PODBEBŠEK, G., od „podbel“ = tussilago farfara.
179. PODLIPNIK, D., G. (že l. 1772. na Bledu), PODLIPIC, N.: lipa, pod lipo.
180. PODOREH, Pr.: pod + oreh.
181. PODOVŠOVNIK, Kor.: pod olšo (jelšo).
182. PRAPROTNIK, G., D., N., Št., PRAPOTNIK, Št.: iz „praprot“.
183. PREMEK, PREMK, N.: premek, opremek, najslabše žito.
184. PROŠEN, Gor. (že l. 1513. v Št. Vidu nad Ljubljano), PROSENJAK, ponemč. PROSINAGG, Št., PROSENC, Lj., PROSENIK, D. (l. 1515.): iz „proso“.
185. PŠENICA, G. (v Oselici že l. 1560.), PŠENIČAR, G. (l. 1630. pri Žiréh), PŠENIČNIK, Št., ŠENIČAR, D., UŠENICA, Lj., UŠENIČNIK, G. — vse iz „pšenica“, dial. šenica, všenica.
186. RABZEL, -ELJ, D., REBOZA, Štaj.: rabozel = 1) melilotus officinalis, 2) neka vrsta plevela.
187. RAVŠ, RAUŠ, Kor., RAVŠL, Št.: ravš, ravšelj = rhododendron, dragomastnik.
188. REBEC, Pr., N. = neka trta.
189. REBULA, Pr. = neka trta.
190. REBERŠAK, Št., -ŠEK, G.: rebrščak = quercus sessiliflora.
191. REPIČ, D., Št., Pr. = raphanus raphanistrum, njivska redkev.
192. REPINEC, REPINC, ponemč. REPINZ, N., G., Št. = arctium lappa, Klette.
193. REPA, Štaj., REPAR, D., N., REPÉ, G., Kor., REPIK, Pr., REPINA, Štaj., D., REPENŠEK, REPANŠEK, Št., REPŠE, D., REPOLUSK, REPOLUST, Št. — vse iz „repa“.
194. RESNIK, Št., D., G., Kor. = 1) resasti ječmen, 2) „neka rastlina“; mogoče je tudi, da je Resnik = Vresnik, od „vres“ („resa“) = erica.
195. REŠEK, D. = sonchus asper, Gänse-distel.
196. RIČEK, Št. = camelina sativa ali pa silene linicola.
197. RIGA, Štaj. = aconitum lycoctonum.
198. ROMAN, Pr., RMAN, D. = achillea millefolium, glej št. 37: ERMAN, HERMAN.
199. ROBIDA, G., Št. = kopina; ROBINIK, -NEK, G., Kor. je morda = Robidnik.
200. ROMIH, Št. = neka vrsta sliv.
201. RUKULE, G. (l. 1560. v Škofji Loki): rukulja = 1) sisymbrium officinale, 2) eruca sativa, 3) diplotaxis?
202. RUKLIČ, Št., morda od ruklja = Raute?
203. ROŽENCVET, Št.
204. ROŽMARIN, Št.
205. RUŠ, Kor. = pinus mughus; zmanjš. RUŠIČ, Pr.; izpelj. RUŠNIK, Št.
206. RŽIŠNIK, G., RŽENIČNIK, Št., RŽEN, D., G., RŽEK, G. — iz „rž“, „ržišče“, „ržen“. Glej št. 38.
207. SLAK, D. = convolvulus, Windling; zmanjš. SLAČEK, Št.
208. SIRK, D., Št. = sirek = 1) sorghum vulgare, 2) kuruza.
209. SLAMARŠEK, Štaj., SLAMONIK, D. (l. 1576. v Podzemlju): slama.
210. SLADIČ, D. = 1) polypodium vulgare, 2) sladki koren.
211. SLIVAR, N., SLIVNIKAR, Št., SLIVNIK, Št. (okrog l. 1670): sliva.
212. SMOLA, D.; SMOLIČ, D.; SMOLAK, Kor., SMOLEJ, G., SMOLE, N., G. (l. 1560. v Škofji Loki, l. 1490. v Vipavi), SMOLNIK, Št. (l. 1496. v Konjicah), SMOLIK, D., SMOLNIKAR, G.: smola.
213. SMOLČNIK, Št.: od „smolek“ = brina ali pa „smolec“ = 1) gallium aparine, sli-povka, 2) asperula arvensis.
214. SMREKAR, G., D., Pr., SMEREČNIK, G.: smreka.
215. SRABOČAN, Št., SREBOT, N., SREBOTNIK, Št., SREBOTNJAK, N.: iz „srobot“ = clematis vitalba.
216. STOKLAS, Št., STEKLASA, D.: stoklas, steklasa = bromus, Trespe.
217. SRPAN, Notr. = cirsium erisithales, Kratzdistel, škrbinec.
218. STRNIŠA, Notr., STERNISCHA, D. (l. 1619. v Krškem), STERNISCHER (l. 1718. na Kranjskem), — iz „strnišče“.
219. SUMEREKHER, SUMMERECKER (leta 1640. na Kranjskem), beri: Smrekar; glej številko 214.
220. SVETLIN, G. = neka vrsta jabolk. GlanzreINETTE; pa tudi — oenothera.

221. ŠEBENIK, Notr. = rumena vijolica, *cheiranthus cheiri*, Goldlack.

222. ŠČERBIČ, ŠERBEC, Štajer.: ščrbec = *peucedanum cervaria*, Hirschheil.

223. ŠMIGOVC, pokvarj. SCHMIGOZ, Št.: šmigavec = *primula veris*, trobentica, jeglič.

224. ŠKRBINEC, D., ŠKERBINC, G. (že l. 1511. v Kranju SKARBINITZ, leta 1511. v Rudolfovem SKERBINEZ): škrbinec = *sonchus oleraceus*, osat.

225. ŠTOR, STOR, Štaj., G., N. (l. 1520. pri Sv. Križu na Vip.): štor.

226. T(E)RČEK, N., G. (l. 1560. v Škofji Loki) = štor.

227. T(E)RDINA, G.: trdina = trda trava (na Gor.).

228. T(E)RSTENJAK, Št.: trst = *phragmites communis*; pridevnik: trstén.

229. TISOVNIK, Št., TISOVEC, Gor. (že l. 1560. v Škofji Loki), TISNIKAR, Štaj.: tis = *taxus*, Eibe; izpelj. tisovec, tisovje.

230. TOPOLNIK, Št., TOPOLOVEC, Št., Kor., TOPOLAVEC, Ljublj., TOPOLOVŠEK, Št.: topol.

231. TRAVNIK, D., TRAVNER, Št., TRAUN = Traven, G. (l. 1754. v Dobu): trava.

232. TRTNIK, TERTNIK, Štaj., TRTINEK, Ljublj.: trta.

233. TOLŠČAK (v XVI. stoletju na Dol. TULSZHAK) = *portulaca oleracea*.

234. TURK, D., N., Pr., Št. (že l. 1720. v Semiču): turek = 1) zimski lan, 2) topolščica, vrsta gobe, 3) *carduus acanthoides*, potna bodika.

235. VERBIC, N., VERBEZ v Ljublj. l. 1578. VERBIČ, G., N., VRBIČ, Št., URBIČ, N., D., VERBOVŠEK, Št., ponemč. WERBOUSCHEGG, Št., VRBNJAK, Št., VRBNIK, VIRBNIK, Štaj.: vrba = Weide; vrbič = neko jabolko, vrbovščak = neka trta.

236. VIRANT, Notr.: virant = *asplenium ruta muraria*, Mauerraute.

237. VIŠNJAR, VIŠNAR, G., Št., VIŠNIKAR, D.: višnja.

238. VOLČIČ, VOVČIČ, Prim., XVI. stol. G. (že l. 1560. v Škofji Loki) = búnika, krai-nisches Tollkraut.

239. VOLČJAK, Št. = *atropa belladonna*, volčja jagoda.

240. VIHTELIČ (v XVII. stoletju na Kranj-

skem: WICHTELITSCH): vihtelj = zelna glava, ki se noče zapreti ali pa zelno pero, ki moli v stran.

241. ZELNIK, G., D., ZEVIK, G., Štaj., SEUNIG, Ljublj. — iz „zelje“.

242. ZABUKOVEC, G., Dol., N., ZABUKOVNIK, Št., ZABUKOVŠEK. -OŠEK. Št. —: bukev. Glej št. 22.!

243. ZADOBVŠEK, D.: dob; glej št. 32.!

244. ZAHRASTNIK, D.: hrast; glej št. 60.

245. ZAGRUŠOVCEM, Št.: gruševce.

246. ZAVRL, ZAVERL, D., G. = *lysimachia nummularia*, Pfennigkraut.

247. ZIMEC, Pr. = zimski pridelek; zimsko jabolko.

248. ZIMŠEK, Št. = zimski lan.

249. ŽABJEK = 1) *pedicularis palustris* (ušivec), 2) *anthemis arvensis*, 3) *ranunculus*, zlatica.

250. ŽAFRAN, Pr., tudi ŽEFRAN, Pr.

251. ŽIBERT, ZIBRT, G., D. = *lamium*, Taubnessel.

252. ŽABNIKAR, G. (že l. 1560. v Gabrski gori na G.): od „žabnik“ = 1) *anthemis cotula*, 2) *alisma*, „Froschlöffel“ (rastlina).

253. ŽILNIK, Št. = trpotec, *plantago*.

Dodatki.

254. KONOPŠE, D. (že l. 1500. v Ribnici: KONOPSCHE): od „konoplja“.

255. KOŠUTNIK, Kor. (že l. 1683. v Trbižu, l. 1714. v Beljaku: KOSHUTNIK: rumeni svedrec, *gentiana lutea*.

256. MOŠKAT, Pr. = muškataleč = 1) *zera-vec*, *pelargonium radula*, 2) = muškatelec (trta), 3) = muškator oreh.

257. SKROBUŤ, D. (že l. 1515. v Novem mestu): skrobot, -ut = srobot. Prim. št. 215.

258. ŠIŠKA, D. (že l. 1515. SCHISCHKA v Novem mestu) = galka, doblica.

259. VOLAVC, Št.: volovec ali divja arnika, *bupthalmum salicifolium*.

260. VRESNIK, Št., ponemč. WRESSNIG: od „vres“ = *calluna vulgaris*.

261. ROKAVEC, Štaj. = pokalica, Leimkraut.

262. ZAJKA, Gor. (že leta 1560. v Škofji Loki) = 1) *campanula rapunculoides*, 2) = repušec, *phyteuma pauciflorum*.

Rodoslovje v Avstriji

Felix Gundacker

*Wer baute das siebentorige Theben?
In den Büchern stehen die Namen von Königen.
Haben die Könige die Felsbrocken herbeigeschleppt?
Und das mehrmals zerstörte Babylon -
Wer baute es so viele Male auf?*

(B. Brecht)

1. Uvod

Ena od značilnosti današnje družbe je močan razmah rodoslovja. Zanimanje za izvor je postalo del kulture. To zanimanje se od rodoslovja pogosto širi še na področje zgodovine in druga področja. Ob tem pa se iz pozabe kličejo imena posameznikov, o katerih zgodovina ne govori. Tisti, ki jih rodoslovje ne zanima, me pogosto vprašajo, zakaj bi se nekdo zanimal za prednike iz 18. stoletja, saj je znano, da so bili povečini preprosti kmetje in rokodelci.

Odgovor je enostaven: Mi vsi, naša družba, kultura, socialna blaginja, razmere v katerih živimo - prav vse je neposredna posledica prizadevanj preteklih stoletij, v katerih so naši predniki sooblikovali svoje in naše življenje.

Danes je uresničljiva želja, da iz zgodovinske pozabe izluščimo posameznike in jih s tem z njo povežemo. Zgodovino 'poosebimo' na naše prednike in jih s tem naredimo enako nesmrtni kot kralje. Ta prosvetiteljski korak lahko napravimo, če se začnemo ukvarjati z raziskovanjem lastnega porekla. Vsakdanje življenje, kot je rojstvo, ljubezen in smrt, se odraža že v osnovnih podatkih o predniku. To splošno podobo pa lahko dopolnujemo še z njegovo lastno, posebno.

Rodoslovje je prastara veda in kot taka nima nič skupnega s preverjanjem rasne čistosti v času nacizma ali zagrizenim iskanjem prednikov s plavo krvjo. Rodoslovje, o katerem govorim, je raziskovanje korenin posameznika, ki so oblikovale njegovo lastno življenje.

Tiste, ki se z rodoslovjem ukvarjamo ljubiteljsko ali profesionalno, pritegnejo k temu dokaj različni motivi. Ob tem se nam pojavljajo številna vprašanja. Na primer:

- od kod in kam so se selili predniki
- kako so živeli
- s čim so se ukvarjali
- kakšen je bil njihov položaj v družbi
- kolikšne so bile družine in kakšna je bila umrljivost
- so bili predniki v čem posebni

Lahko smo veseli, da so take raziskave sploh mogoče. Na razpolago so nam dokumenti, ki sežejo tristo do štiristo let nazaj. Večina je še ohranjenih, nobenega jamstva pa ni, da bodo ohranjeni tudi v bodoče, saj so nam znani številni primeri uničenja. Rezultatom lastnih raziskav lahko zagotovimo precej večjo varnost in jih ohranimo praktično za vselej.

2. Raziskovalno gradivo

2.1 Cerkveni zapisi

Gradivo, v katerem je ohranjenih največ podatkov o prednikih, so cerkvene matične knjige, pogosto se zanje uporablja

izraz matrike. Te so začeli v župniščih za rojstva, poroke in smrti sistematično voditi v 17. in ponekod že v 16. stoletju. Zanje je bil osebno odgovoren župnik. Katoliška Cerkev je naložila obveznost vodenja evidence krstov, porok in smrti že po Tridentinskem koncilu leta 1545. Iz tega obdobja sta v Avstriji ohranjeni le dve knjigi, prva krstna in prva poročna knjiga župnije Sv. Štefana na Dunaju. Prva knjiga umrlih iz leta 1523 pa je dokaz, da so ponekod posamezne matrike vodili že pred uredbo. Na žalost je veliko teh izgubljenih zaradi vojn, nesreč in malomarnosti.

Matrike se zares pojavijo šele v drugi polovici 17. stoletja. V severnem delu monarhije, severno od Donave, so bile med tridesetletno vojno požgane mnoge župnijske hiše. S tem so bile izgubljene tudi vse matične knjige, ki so zagotovo obstajale.

Tudi cesarska vojska med tridesetletno vojno ni vedno odigrala slavne vloge, saj je ravno tako porušila mnoga mesta. Tako je bil, na primer, leta 1646 ob ponovnem zavzetju uničen Krems ob Donavi. Leta 1683 so Turki požgali skoraj vse župnijske hiše v okolici Dunaja. Edina župnijska hiša izven mestnega obzidja, ki je prestala splošno uničenje, je bila Sv. Ulrich v današnjem VII. dunajskem okraju. To zato, ker je sultan Mustafa visoke zvonike uporabljal kot opazovalnico. V nekaterih deželah monarhije, tak primer je Slovaška, so začeli voditi matrike šele po letu 1700.

Šele leta 1783, v času vladavine Jožefa II., so se pravila vodenja matičnih knjig uredila z zakonom. S tem je prišlo do poenotenja oblike zapisa, posledica tega je, da imajo raziskovalci v vseh nekdanjih deželah opravka z enakovrstnim arhivskim gradivom. Pred tem so se zapisi med posameznimi župnijami (župniki) razlikovali po obsegu in kakovosti zapisa. V primerjavi z zapisi nekaterih drugih držav, na primer Severne Nemčije, so zapisi v cesarstvu naravnost odlični.

Omenjeni Jožefinski odlok za raziskovalce ni brez pomanjkljivosti. Tako so smeli očete nezakonskih otrok vpisati v krstno knjigo samo, če je bila to izrecna želja očeta. Pred tem odlokom so župniki dokaj dosledno za nezakonske otroke vpisovali tudi ime očeta. Od leta 1784 dalje so se knjige vodile ločeno za vsak manjši kraj, kar delo raziskovalca pogosto dodatno otežkoča. V tem času je bil papir razmeroma slabe kakovosti in včasih uporabljena še slaba ali vodena tinta. Matrike iz druge polovice 18. stoletja so zato pogosto manj uporabne kot starejše gradivo.

Današnja ohranjenost nekaterih matrik je zelo zaskrbljujoča. Mnogo je takih, ki so razpadle v posamezne liste, pisava je obleдела, za povrh trpijo obrabo vsakega ponovnega uporabnika. Večina knjig nima indeksov, zato je največkrat treba prelistati celotno knjigo. Neustrezno hranjenje in najpogosteje voda sta nekatere knjige povsem uničila. Samo želimo si lahko, da bo ustrezno varovanje (mikrofilmanje in podobni postopki) omogočilo raziskovalcem, da bodo tudi čez kakih sto let še vedno lahko opravljali družinske raziskave. Sicer je tudi trajnost mikrofilmov omejena, zato se v bodočnosti ne bo mogoče izogniti postopkom varovanja arhivskega gradiva, ki jih omogoča elektronika.

Na primeru bom pokazal, kako obsežno gradivo predstavlja cerkvene matrike: V monarhiji je pred letom 1850 vodilo matrike okrog 18.000 župnij. Vzemimo, da se je v vsaki župniji nabralo po 15 knjig. Vsaka od njih naj ima po 250 strani, na vsaki strani pa naj bo po 10 zapisov. Iz lastne izkušnje vem, da lahko raziskovalec v eni uri naredi indeks za približno 100 zapisov. Če bi se povprečno delalo 170 ur mesečno, bi bilo za indeksiranje vseh knjig potrebnih kakih 7.200 let dela. Pri tem nisem omenil

problemov, ki so povezani z dosegljivostjo gradiva, potrebno strokovno usposobljenostjo in predvsem stroški. Matrike so pretežno pisane nemško ali/in latinsko. Pogosto je to neka mešanica cerkvene latinščine. V posameznih cesarskih deželah so matrike pogosto pisali latinsko ali v jeziku tamkajšnjega prebivalstva. Protestanti so knjige vodili samo v nemškem, nikoli v latinskem jeziku. Zapisovali so ljudje, zato napake niso izključene. Navedba starosti je pogosto približna, saj je bila zapisovana v času, ko ni štela vsaka sekunda in so se časovno pretežno orientirali po cerkvenih praznikih.

Zapisi starosti ob poroki ali smrti imajo bolj orientacijsko vrednost in se ne smemo preveč čuditi, če se izračunani datum rojstva ne ujema z dejanskim. Pri identifikaciji posameznika nam pomagajo zapisi o kraju dogodka, vulgo imena in imena staršev. Slednje je na žalost v starejših matrikah izostalo.

Poroke so se po pravilu opravljale v župniji neveste. Izjeme, kjer je bilo obratno, primer je Salzkammergut, so redke. Pristojna je bila tista župnija, kjer je nevesta bivala vsaj šest tednov pred poroko. Če je bil ženin vdovec, se je druga poroka navadno opravila v njegovi župniji, saj s tem ni nastala nova družina, temveč je obstoječa družina dobila drugo ženo in mater. Dobro je tudi vedeti, da v starih časih ni bilo poznano leto žalovanja. Do porok prihaja pogosto po nekaj mesecih vdovstva, včasih komaj po šestih tednih. Vse kaže, da se je nova poroka dogovarjala že kar ob pogrebu. Po eni strani je vdovec rabil mater za svoje otroke, po drugi pa vdova skrbnika za družino. Čimprejšnja ponovna poroka je bila socialna nujnost.

Starost ob poroki je bila pred letom 1850 dokaj izenačena, pri ženinih okrog 28 let, pri nevestah nekaj več kot 26 let. Mladi pari so včasih navedli neresničen podatek o svoji starosti. Polnoletnost so dosegali s 24. letom, zato je navedba starosti vprašljiva, kadar je zapisano 24 let. Ženin je bil pogosto mlajši od 24 let; tako zgodnejšo poroko so navadno pogojevale težke razmere v družini staršev.

Starost, ki so jo zapisovali ob smrti, ni vedno najbolj točna. Včasih se močno razlikuje od tiste, ki jo izračunamo, če je znan datum rojstva. Razlog je največkrat ta, da so bili pred letom 1750 pismeni le redki. Mednje sodijo zlasti župniki in pripadniki bogatejših slojev. Sorodniki so za umrlo osebo vedeli le približno starost in tako je župnik tudi zapisal. Razlike za kakih pet let niso posebno redke, možne so tudi do deset let.

Pri sklepanju zakonskih zvez je očitna taka časovna razporeditev, da je od aprila do septembra prav malo porok. V tem času je za poroko enostavno premalo časa zaradi vseh drugih opravil. Prav poredko so poroke marca ali decembra, kar kaže na strogo spoštovanje cerkvenih praznikov, Velike noči in Božiča, časa, ki za veseljačenje ni bil primeren.

Enaki razlogi so pogojevali tudi razporeditev porok v tednu. Izogibali so se dni v drugi polovici tedna. Petek je bil tradicionalni, sreda pa običajni postni dan. Sobota je bila za svatbo manj primerna, ker je bila dan pred nedeljo, ko je treba k maši. Bolj kot svatje so se tega držali župniki.

Rojstva otrok se pojavljajo v rednih presledkih, ki so za različne ženske različni. Prvi otrok je rojen navadno kmalu po poroki, ostali sledijo v presledkih po dve leti. Pojavljajo se tudi odstopanja navzgor in navzdol, od enega do treh let in pol. Po rojstvu dvojčkov je ta razmak tolikšen kot sicer pri dveh rojstvih skupaj. Število otrok v drugem zakonu je navadno manjše, še posebej če je bilo že v prvem zakonu nekaj otrok.

Število nezakonskih in predzakonskih otrok je bilo pred letom 1780 razmeroma majhno, sredi 19. stoletja pa se dogaja skoraj v vsaki drugi družini, da se starši poročijo šele po rojstvu

ali spočetju otroka. Leta 1840 je bilo skoraj 40 odstotkov vseh otrok v monarhiji nezakonskih. Največ jih je bilo v Grazu, prek 60 odstotkov. Po številu nezakonskih otrok je bila visoko tudi Koroška. Taki primeri so posebej pogosti v revnih družinah. Večina ni imela materialnih pogojev za ustanovitev družine.

Statistično gledano so tudi meseci rojstva odvisni od poklica staršev. Pri rokodelcih (tkalci, tesarji itd.) so rojstva razporejena razmeroma enakomerno čez vse leto. Pri kmečkem prebivalstvu pa prihajajo otroci na svet pretežno v hladnih zimskih mesecih. Razmerje je približno 70:30. V tem letnem času imajo družine več časa za oskrbo otrok. Po tem bi lahko sklepali na zavestno načrtovanje porodov, kar bi takratnim razmeram težko prisodili.

Izbira imen za otroke je bila v različnih pokrajinah različna. Pogosto so izbirali ime zemljiškega gospoda, na splošno pa so prvemu otroku dali ime botra. Zanimivo je, da so dokaj pogosto uporabljali tudi domača imena. Pogosto je bil kdo ob poroki Miha, ob krstu pa Johann Michael.

Pogosti ženski imeni, ali vsaj sestavni del celega imena, sta bili Ana in Marija. Včasih naletimo na nedosledno zapisovanje imen; ista oseba je enkrat vpisana kot Magdalena, drugič kot Helena. Imena iz Stare zaveze, kot npr. Abraham, Gabriel, Sara in podobna, navajajo na sklep, da je šlo v obdobju od 1650 do 1700 za (prikrte) protestante.

Prepisi matičnih knjig

Ker so bili (cerkveni) arhivi v vseh časih podvrženi ne le posledicam vojne, temveč tudi požarov in drugih nevarnosti, so začeli v škofijah hraniti prepise. Ta ukrep se ni začel povsod istočasno. Prepise vpisov so bili župniki dolžni napraviti ob zaključku leta in jih poslati na škofijo. Ti prepisi, za razliko od originalov, niso uradni zapisi, ki bi imeli javno veljavo. So za interno cerkveno rabo in jih ni bilo treba oddajati, kar se je na žalost v številnih škofijah vseeno dogajalo. Taki primeri veljajo za St. Pölten, Dunaj, Krko. V nekaterih primerih so bili posneti na mikrofilm, tak primer je Linz.

Prepisi za raziskovalca nimajo enake vrednosti kot originali. Eden od razlogov je že ta, da so se prepisi začeli pisati precej kasneje kot matrike. Drugi razlog je v tem, da so v prepisih pogosto napake, marsikateri zapis pa se ne sklada z originalom, kar je pogosto pri zapisih rojstev, kjer se naknadno prizna očetovstvo.

Najstarejši prepisi v monarhiji so iz škofije Olomouc na Moravskem. Pisati so se začeli že leta 1680! Po drugih škofijah datirajo prvi prepisi takole: Dunaj in St. Pölten 1797, Linz in Salzburg 1819, Eisenstadt 1826, Feldkirch 1830, Graz 1835, Klagenfurt 1846 in v kronskih deželah največkrat 1819.

2.2 Gospošćinski arhivi

Poleg cerkvenih, ki so gotovo najbolj uporabni, obstoja še ena skupina pomembnih virov. To so gospošćinski arhivi (tudi protokoli). Največja težava pri teh je bila, da jih ni bilo nikdar treba oddajati v javne arhive. Samo v nekdanjih komunističnih deželah, npr. Čehoslovaški, so po drugi svetovni vojni tudi gospošćinske arhive prenesli v pokrajinske. Mnogo tovrstnega gradiva je zato še vedno v plemiški zasebni lasti. Mnogo tega so zasedbene enote tudi pokurile. Ne zaradi podatkov, temveč zaradi ogrevanja prostorov, ki so jih zasedali! Taka primera sta Drosendorf in Schwarzenau.

Vodenje zemljiške evidence je bilo leta 1848 preneseno na okrajne urade.

Protokole delimo v naslednje najbolj pomembne skupine:

- ženitovanski protokoli
- kupoprodajni protokoli
- inventurni protokoli
- zemljiške knjige
- knjige sirot
- ostalo

Do leta 1848 sta morala mladoporočenca dobiti dovoljenje za poroko ne le od staršev (za polnoletnost si moral dopolniti 24 let), temveč tudi od zemljiškega gospoda. Ti dovoljenja sicer skoraj nikoli niso odklonili, bilo pa je povezano z dajatvami. Ženitovanske protokole so začeli izdajati že okrog leta 1650, ponekod šele okrog 1750, marsikje pa niso ohranjeni. Informacijska vrednost teh protokolov je odlična, večinoma vsebujejo poleg navedbe staršev tudi natančen naslov ženina in neveste.

V kupoprodajnih protokolih je zapisano, kdaj je kdo od koga pridobil v last zemljo ali zgradbo, koliko je stalo in kakšni so bili pogoji plačila. Z rodoslovnega vidika nimajo velike vrednosti, saj o kupcu navadno ni veliko informacij, zato pa so toliko bolj zanimivi z vidika socialne zgodovine.

Inventurni protokoli so zelo zanimivi z obeh vidikov, rodoslovnega in socialno-zgodovinskega. Kadar je kdo umrl, se je popisalo celotno njegovo premoženje, aktiva in pasiva. Temu je sledil zapis o tem, kdo je kaj od tega dedoval. Popisani so bili torej vsi živeči potomci in zakonec, če je še živel. Inventurni protokoli so pogosto edini vir, iz katerega je moč ugotoviti dekliski priimek žene.

Informacijska vrednost gosposočinskih arhivov je na splošno zelo različna. V ogrskem delu cesarstva sploh niso vodili ženitovanskih protokolov, tudi inventurni so zelo pomanjkljivi. Na Češkem so npr. kupoprodajni protokoli združeni z zemljiško evidenco, pogosto se na to navezuje tudi zapuščinski postopek. To gre na škodo informacij o aktivih in dedičih.

3. Splošni problemi pri raziskavah

- Znanje pisave in jezika: V nemško govorečih deželah srednje Evrope se je od nekako 1550 do 1930/50 uporabljala pisana gotica (Kurrentschrift). Kljub odličnim priročnikom za učenje te pisave je to za mnoge nepremostljiva ovira. Uporabljala sta se nemški ali latinski jezik, včasih za posebne izraze v istem stavku kar oba. Za te potrebe je po mojem mnenju zelo uporaben priročnik z naslovom Familienkundliches Wörterbuch (rodoslovni slovar), ki ga je napisal Fritz Verdenhalven in je na razpolago samo v originalu. V njem so posebni pojmi prevedeni ali razloženi.
- Omenil sem že težave, povezane z letom 1784.
- Topografija: Velikokrat je težko ugotoviti, za kateri kraj gre, saj so imena krajev pogosto zapisovali povsem različno ali fonetično. Pri tovrstnih problemih si sam pomagaj z 'Spezial-Orts-Repertorien der im Österreichischen Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder', ki ga je v letih 1883-1886 izdala Statistična centrala na Dunaju, nadalje z Avsto-Ogrskim leksikonom župnij (Österreich-ungarischer Pfarrortlexikon), ki ga je leta 1896 na Dunaju izdal Hans Mayerhofer, Krajevnim leksikonom (Ortslexikon der Länder der ungarischen Krone - Michael von Kollerffy, Budapest 1875), številnimi škofijskimi šematizmi in lastnimi publikacijami. Te so: Pfarrortlexikon Böhmen, Matrikenverzeichnis der Bömischen

Staatsarchive v dveh delih, Matrikenverzeichnis der Jüdischen Matriken Böhmens, Historisches Ortsverzeichnis des Königreiches Galizien und des Herzogtums Bukowina.

- Pristojnost cerkvenim in posvetnim oblastem: Te meje so se pogosto spreminjale. Dejstvo je važno zato, ker so se poroke praviloma sklepale le znotraj župnije oz. gospostva. Na to so dodatno samodejno vplivali cerkveni in civilni prazniki. Zavedati pa se moramo, da so se zaradi jožefinskih reform spreminjale meje in pripadnost posameznim župnijam. Kraji, ki so bili s tem prizadeti, so bili morda v letih 1783/1784 dodeljeni neki drugi župniji. Kot zanimivost lahko omenim tudi dejstvo, da so bili nezakonski otroci pogosto krščeni ne v domači župniji, temveč v neki drugi, morda celo v drugem gospostvu. Razlog za to je bila kazen, ki jo je gosposka v 17. in 18. stoletju pobirala za tak 'prekršek'. Kazen je znašala 10 goldinarjev, kar je bil znaten znesek, saj je bila cena za preprosto kmečko hišo okrog 100 goldinarjev.
- Za Avstrijo skoraj ni mikrofilmanega arhivskega gradiva. Izjeme so redke. Raziskave lahko zato potekajo samo v kraju, kjer je arhivsko gradivo shranjeno. O podrobnostih pišem v nadaljevanju.
- Preobremenjenost župnikov: Mnogi župniki nimajo tajništva, včasih skrbijo celo za dve župniji istočasno. Poleg tega rabi raziskovalec za svoje delo privoljenje ordinariata, kar pa se praktično vedno dobi takoj.
- Centralni arhivi: Tega v Avstriji skoraj ni. To pomeni, da mora raziskovalec obiskovati različne kraje in mora računati še s potnimi stroški. V nekaterih arhivih veljajo različne birokratske ovire; vam je dobro poznano pravilo, da sme obiskovalec na dan uporabljati le tri arhivske enote. To za učinkovito raziskavo ni dovolj. O tej temi pišem tudi v naslednjih poglavjih.

Če na kratko povzamem: v deželah avstroogrške monarhije je raziskovalcu na voljo veliko arhivskega gradiva, raziskovati pa ga je pretežno mogoče samo na kraju samem ali v pristojnih arhivih.

4. Avstrija

Preden preidem na obravnavo posameznih dežel, jo je treba na kratko predstaviti. Skoraj pravilo je, da raziskovalca njegovo delo že v treh generacijah povede vsaj v tri, če ne več predelov tega nekoč tako velikega imperija

Avstrija kot srce velikanske države, v kateri je živelo dvanajst narodnosti (nobena ni presegla 25 odstotkov vsega prebivalstva), nudi dovolj rodoslovnega gradiva. Koncem leta 1910 je merila monarhija 677.000 kvadratnih kilometrov in imela prek 51 milijonov prebivalcev. Za Rusijo je bila največja država v Evropi in bila za Rusijo in Nemčijo tretja po številu prebivalstva. Dunaj je bil z okrog 2,1 milijon prebivalcev šesto največje mesto na svetu!

V tej dvojni monarhiji, ki se je po letu 1867 imenovala Avstro-Ogrska, je bilo 77 odstotkov prebivalcev katolikov, 9 protestantov, 9 pravoslavnikov, 4 židovske in 1 odstotek muslimanske vere.

Po narodnosti so se prebivalci delili takole: 24 odstotkov je bilo Nemcev (nemško govorečih), 20 Madžarov, 17 Čehov in Slovakov, 11 Hrvatov in Srbov, 10 Poljakov, 8 Rutenijcev in Ukrajincev, 6 Romunov, 2,5 Slovencev in 1,5 odstotka Italijanov.

Leta 1914 so avstrijski del sestavljale naslednje dežele: današnja Avstrija brez Gradišanske, Češka, Moravska, Šlezija, Galicija (s Krakovom), Bukovina, Južna Tirolska, Primorska, Kranjska, Spodnja Štajerska, Dalmacija ter Bosna in Hercegovina. Madžarski del so tvorile: današnja Madžarska, Gradišanska, današnja Slovaška, Sedmograška, Banat, Hrvaška in Slavonija.

Poleg navedenih so v različnih zgodovinskih obdobjih spadale k Avstriji še nekatere druge dežele: Avstrijska Nizozemska, Šlezija, Milano, Lombardija in Benečija.

4.1 Dunaj

Razen Londona je samo še Dunaj v 19. stoletju doživel tako eksploziven porast prebivalstva. Leta 1800 je štel okrog 200.000 prebivalcev, leta 1860 jih je bilo že prek 600.000 in leta 1910 prek 2.1 milijona. To je več, kot jih ima danes (okrog 1.8 milijona). Vzrok za tako hitro rast je bila po eni strani industrializacija, po drugi pa revščina in prenaseljenosti na deželi zaradi napredka medicine. Prebivalci so trumoma prihajali na Dunaj pretežno iz Češke in Moravske, nekoliko manj iz Madžarske in drugih dežel. Na Dunaj so jih organizirano vabile profesionalne agencije, dela je bilo tu dovolj. Da pa življenje vseeno ni bilo rožnato, dokazujejo množične izselitve.

4.1.1 Katoliške matične knjige

Matrike dunajske škofije (ta obsega današnje mesto Dunaj in približno polovico vzhodne Spodnjeavstrijske) se hranijo skoraj izključno v župniščih. Vse poizvedbe je treba zato nasloviti na župnijski urad. Na te poizvedbe številni župnijski uradi ne morejo odgovarjati zaradi pomanjkanja časa in slabega poznavanja pisane gotice! Poleg tega so župniki velikokrat tujci v kraju in morajo nemalokrat skrbeti za več župnij hkrati. Za lastne raziskave je treba najprej pridobiti privoljenje škofije, kar pa niti formalno niti v praksi ni vedno potrebno.

Nekaj najvažnejših priporočil za delo: Na Dunaju je od leta 1784 zelo veliko število župnij. Na današnjem področju mesta je bilo pred letom 1783 28 župnij, po tem letu okrog 40, pred letom 1900 jih je bilo ustanovljenih še 13. Številne župnije danes ne obstajajo več. Isto velja za podružnične cerkve z lastnimi matičnimi knjigami. Najvažnejše župnije v prvem dunajskem okraju so Sv. Štefan, Sv. Michael in Unsere Liebe Frau zu dem Schotten.

Najstarejše matrike hranijo pri Sv. Štefanu v prvem okraju. Začnejo se za krste leta 1585, poroke 1542 in smrti z letom 1523. Ta župnija je bila leta 1784 zelo velika, obsegala je nekako vzhodno polovico današnjega prvega okraja, ves 3., 4., 5. in dele 10. dunajskega okraja. Pred letom 1675 je k Sv. Štefanu spadala še celotna župnija Sv. Leopolda iz drugega okraja. Temu primerna je tudi zbirka matrik. Te so obiskovalcem na vpogled samo v četrtkih med 13. in 15. uro.

Župnija Sv. Mihaela je do leta 1784 vključevala župniji Mariahilf in Sv. Jožefa. Matrike so na ogled v torkih med pol deveto in enajsto uro. Župnija Schotten je pred letom 1784 vključevala še Alserstadt in Roßau.

Med župnijo Sv. Ulricha v sedmem okraju in župnijo Schotten so v preteklosti potekali spori glede meja. V dvomljivih primerih je treba iskati tudi v drugi župniji. Sv. Marx do leta 1873 še ni bila župnija. Bila je nekakšna bolnišnica s pravico vodenja lastnih matrik. Tu je bilo krščenih pred letom 1873 veliko število nezakonskih otrok. Takih je okrog 90 odstotkov, redko je znan oče. Tako stanje se je nadaljevalo v župniji Alserstadt v osmem

okraju predvsem zaradi tamkajšnje splošne bolnice. Knjige so izredno zajetne in skoraj nikoli indeksirane. Za raziskovalca je važno vedeti, da se je večina porok med katoliki in protestanti sklepala katoliško predvsem v dveh župnijah: za priselke iz zahoda v župniji Schottenfeld in za tiste iz vzhoda v župniji Erdberg.

V škofijskem arhivu radi postrežejo s podatki o pristojnosti posameznih župnij, njihovimi naslovi in telefonskimi številkami. Predstavljanje vseh ostalih župnij bi preseglo okvir tega prispevka.

Popolnega popisa vseh katoliških matrik za Dunaj pred letom 1900 praktično ni. Izjeme so naslednje:

- Copulatorum Mansfeld. Mansfeld je za obdobje od 1780 do 1850 izdelal natančen indeks porok za okraje 1-5. V tem indeksu so navedeni samo moški. Vsebuje priimke, imena, leto poroke in župnijo. Ta indeks je na razpolago v škofijskem arhivu na Wolzeile in v dunajskem Deželnem arhivu. Do nadaljevanja tega dela, ki je v indeksu napovedano, ni prišlo.
- Sezname rodoslovne družbe IHFF. Ta družba je po vzoru Mansfelda sestavila celotni indeks vseh katoliških porok na Dunaju od prve poročne knjige iz leta 1542 za župnijo Sv. Štefana vse do obdobja 1850/60. Ta indeks vsebuje tudi vse dunajske vojaške matrike. Delno so vpisani tudi indeksi za neveste. Celotni indeks vsebuje prek 850.000 zapisov in je bil pred kratkim objavljen v dveh knjigah.

4.1.2 Protestantske matrike

Za rodoslovce so zanimive samo nekatere župnije. Večina teh je nastala šele po letu 1900. Tu je vredno omeniti samo župnijo za prvi okraj. Te matrike se začnejo voditi leta 1783. Za starejše obdobje je treba uporabiti katoliške knjige.

4.1.3 Židovske matrike

Znano je, da so tik pred in med 2. svetovno vojno velik del židovskih matrik uničili. Tiste nekatere, ki so ohranjene, hrani Israelitischen Kultus Gemeinde in jih je tam mogoče uporabljati. S precejšnjimi vrzeli pokrivajo obdobje med 1800 in 1938. Del teh matrik je bil posnet na mikrofilm. Ti filmi vsebujejo posnetke prepisov, zato niso popolni! Židovsko rodoslovje je s temi viri in nekaterimi vpisi v katoliških matrikah zelo težko raziskovati. Posluževati se je treba sekundarnih virov. To so zlasti domovinski listi, zemljiška knjiga, zakupne pogodbe, delovna dovoljenja in podobno. Te vire hrani pretežno deželni arhiv, delno tudi državni in mnogi okrajni arhivi.

4.1.4 Dunajski deželni arhiv

Ta arhiv je v mestni hiši. Poleg omenjenih mikrofilmov židovske skupnosti hrani še mrliške liste, naborne prijave in oporoke. Tu je tudi zbirka adresarjev. Za Dunajčane so uporabni sezname ulic s starimi in novimi imeni ulic in hišnimi številkami. S pomočjo teh seznamov je mogoče s pomočjo starega najti novi naslov. Deželni arhiv odgovarja na krajše poizvedbe, če prosilec navede natančne podatke. Obsežnejših raziskav ne opravlja.

4.1.5 Mestna knjižnica

Ta hrani že omenjene adresarje (imenovane tudi Lehmann). Izhajali so vsako leto in so ohranjeni za obdobje od 1859 do 1942. Vpisani so samo lastniki, njihov naslov, poklic in pogosto tudi naziv firme. Za delo v knjižnici se ni potrebno najavljati.

Tudi ta je v mestni hiši, v prvem nadstropju, nasproti Deželnega arhiva.

4.1.6 Državni arhiv

Za rodoslovca so tu zlasti uporabni vojaški viri in arhiv Prve republike. Hrani tudi dokumente o podelitvi plemiškega stanu. Vojaške matrice vsebujejo podatke, ki jih v cerkvenih ne najdemo. Tu so tudi matične knjige za vojake, od navadnega vojaka do generala. Če torej vemo, da je bil prednik vojak, je treba v še ohranjenih šematizmih (od leta 1860 dalje) najti enoto, v kateri je služil in nato naročiti matično evidenco. V tej evidenci niso samo osebni podatki (leto in kraj rojstva, veroizpoved in včasih navedba staršev), temveč tudi celotna vojaška kariera z vsemi karakteristikami, kje je služil in kako dolgo, v katerih bitka se je boril, njegovo obnašanje, odlikovanja in podobno.

V tem arhivu hranijo tudi stanovska napredovanja, do katerih je prišlo na Dunaju. Najdeno gradivo je mogoče filmati ali kopirati. Arhiv odgovarja na krajše poizvedbe, večjih raziskav ne opravlja.

4.1.7 Narodna knjižnica

Za rodoslovca je v tej ustanovi razmeroma malo gradiva. Tu se dobijo zlasti opisi socialne zgodovine, domovinske knjige in stari zemljevidi.

4.1.8 Ostalo

Poleg opisanih je še veliko okrajnih arhivov in muzejev, ki hranijo opise krajev, stare vedute in fotografije hiš in okolice. V Univerzitetnem arhivu so uporabne matrice univerze.

Omeniti je treba še osrednji evidenčni urad, tako imenovani MA61. Tudi ta je v mestni hiši. Pisne poizvedbe je treba plačati, 180 ATS za vsako poizvedbo. Odgovorijo v nekaj tednih.

Od mnogih drugih arhivov je treba posebej omeniti še finančni arhiv in arhiv dvorne komore.

4.2 Spodnjeavstrijsko

Katoliške matrice škofije St. Pölten, ki pokriva zahodni del Spodnjeavstrijske dežele, se v glavnem začnejo pred letom 1700, nekatere pred 1650 in nekaj malega celo pred 1600. Starejše matrice so uničili Švedci, cesarska vojska, Turki in malomarnost. Približno polovico knjig hrani škofijski arhiv v St. Pöltnu, druga polovica je po župnijah, vendar poteka postopek oddaje v škofijski arhiv. Matrice za obdobje po letu 1900 so vse še v župnijah. S telefonsko ali pisno poizvedbo v arhivu je moč izvedeti, kje so kakšne knjige in na željo dodajo še naslov župnišča. Na škofiji je treba pridobiti tudi privoljenje za raziskavo. Ta se nanaša na konkretno župnijo.

Obiskovalci v škofijskem arhivu v St. Pöltnu se morajo za obisk najaviti nekaj dni vnaprej. Obiskovalec lahko na dan dobi na vpogled do šest knjig. Arhiv pri raziskavah ne sodeluje in raziskovalcem ne pomaga pri branju.

Skoraj vse matrice te škofije so preslikane na mikrofilm. To velja za matrice do leta 1796, po tem času obstojajo že prepisi, te pa so vzeli iz redne rabe za obiskovalce. Projektor za mikrofilm je največkrat zaseden, zato se je treba pravočasno najaviti.

Vedeti je treba tudi, da je arhiv na Veliki teden in ves avgust zaprt.

4.2.2 Katoliške matrice Dunajske škofije

Vzhodni del Spodnjeavstrijskega spada pod dunajsko škofijo. Velika večina teh matric se hrani v župnijah. Kopij na mikrofilmu praktično ni. Nekatere od njih so v zelo slabem

stanju. Matrice za dunajsko okolico obstojajo večinoma od leta 1683 dalje. Dovoljenje za raziskovanje daje Dunajska nadškofija za vse župnije v nadškofiji.

4.2.3 Protestantske matrice

Za rodoslovca je zanimivih samo prav malo župnij, kjer hranijo matrice za čas pred letom 1900. Take so Mitterbach (1785), Mödling (1875), Naßwald (1822/1843) in Wr. Neustadt (1837/1841).

Privoljenje za raziskovanje daje pristojna superintendantura.

4.2.4 Gosposočlnski arhivi

Gradivo hrani novi Deželni arhiv v St. Pöltnu. Ta ima važno podružnico v Bad Pirawarthu, kjer hranijo spise okrožnega sodišča in gosposočlnske arhive za Mostviertel. Najbolj zanimivo je prav gosposočlnsko gradivo, ki je bilo uvodoma že omenjeno. Dostopni so originali. V tajništvu so na razpolago katalogi pristojnih okrožnih sodišč z natančno oznako arhiviranih knjig.

V tem arhivu se ni potrebno najavljati, arhivsko gradivo dajejo na razpolago za pol dneva. Pri roki so tudi referenčni spiski, v katerih je opisana pristojnost posameznih krajev različnim gospodvom. Med temi je najbolj zanesljiv Steiniusov.

Pisno odgovarjajo samo na vprašanja, ki se nanašajo na arhivsko gradivo. Raziskav ne prevzemajo.

Tu ne smemo pozabiti še okrajnih arhivov, posebej še odličnega Mestnega arhiva v Kremsu ob Donavi.

4.3 Gornjeavstrijsko

4.3.1 Gornjeavstrijsko - matrice

Vse matrice v tej deželi se hranijo v župnijah. Ponekod se začnejo pred letom 1650, južno od Donave ponekod celo pred 1600. Matrice so v glavnem v zelo dobrem stanju. Župniki so prijazni, pomoči pa od njih ne moremo pričakovati. Za obisk se je treba obvezno telefonsko najaviti.

Kopij na mikrofilmu ni. Prepisi, ki se začnejo leta 1819 so na vpogled v Deželnem arhivu. Za osebne raziskave daje privoljenje škofija v Linzu, kar je gola formalnost.

Posebnost v Gornjeavstrijskem so tako imenovani Heiderjevi indeksi. Za vse župnije severno od Donave in nekatere iz Salzkammerguta, je Heider v več kot petindvajsetih letih izdelal indekse. Indeksirani so vsi važni podatki: to so krsti, poroke, smrti, od prvih matric do leta 1784 (delno tudi še kasneje). Stipkani spiski so bili poslani vsem župnijam. Ta pripomoček je zelo koristen in uporaben, saj je mogoče raziskovati celo družine, za katere originalnih matric ni več. V ostalih predelih Zgornjeavstrijskega pa indeksov skoraj ni.

Innviertel je do leta 1771 pripadal Bavarski. V tistem času je bilo precej izseljevanj protestantov. Severozahodni del te pokrajine (južno od Passaua) je do leta 1784 pripadal Pasauski škofiji, zato so v pasauskem škofijskem arhivu tudi matrice iz tega področja.

4.3.2 Protestantske matrice

Velja isto kot za Spodnjeavstrijsko. Tiste župnije, ki imajo matične knjige za obdobje pred letom 1900 so: Attersee, Bad Goisern, Braunau am Inn, Eferding, Gallneukirchen, Gmunden, Gosau, Hallstatt, Linz (center), Neukematen, Rutzenmoos, Scharthen, Steys, Thening, Vöcklabruck, Wallern in Wels. Očitno se je protestantizem v teh krajih močneje razširil in se tudi v katoliških časih dlje obdržal.

4.3.3 Deželni arhiv v Linzu

Poleg gornjeavstrijskega gosposčinskega gradiva so tu zbrani tudi kompletni Heiderjevi indeksi. Pred obiskom župnije je priporočljivo že s pomočjo tega gradiva pripraviti grobi rodovnik. Arhivski delavci so ustrežljivi, gradivo se izdaja za pol dneva. V tem arhivu hranijo prepise na mikrofilmih. Te je mogoče uporabljati kadarkoli, brez najave in privoljenj.

Pisno odgovarjajo samo na vprašanja, ki se nanašajo na arhivsko gradivo. Raziskav ne prevzemajo.

4.3.4 Mestni arhiv v Linzu

Poleg mnogih važnih arhivskih dokumentov je tu na razpolago tudi indeks za vse matične vpise za mesto Linz. Vsaka omemba imena, naj bo to oče, ženin, nevesta, oče nezakonskega otroka, priča ali boter, vsi so popisani v kartoteki. Na pisne poizvedbe odgovarjajo, samo če gre za krajše zadeve.

4.4 Salzburg

Salzburg je zlasti zanimiv zaradi množične izselitve protestantov, ki so morali v 18. stoletju deželo zapustiti. Tu sta najbolj pomembna škofijski in deželni arhiv, oba sta v mestu. Za razliko od drugih arhivov opravljajo tu tudi obsežnejše rodoslovne raziskave. Del katoliških matrik je v arhivu, zato se je treba vnaprej pozanimati, katero gradivo je kje na razpolago. Katoliške matrike so presnete na mikrofilm in so dostopne v škofijskem arhivu. Protestantske matrike so tu nepomembne. Edina župnija, ki hrani protestantske matrike izpred leta 1900, je salzburška.

4.5 Tirolska

Katoliške matrike so preslikane na mikrofilm. Za to je poskrbela deželna vlada. Zanje obstajajo tudi indeksi. Vse gradivo je razpoložljivo v deželnem arhivu, kjer so za delo dobri pogoji. Obisk je treba najaviti, ker je število sedežev v čitalnici omejeno. Pisnih poizvedb ne obdelujejo in nanje ne odgovarjajo. Protestantske matrice so tudi tu nepomembne, edina protestantska župnija, ki je vodila matične knjige pred letom 1900, je bila innsbruška.

4.6 Predarlško

V zahodnem delu Avstrije so matrike v župnijah, nekatere so bile nastavljene že zelo zgodaj. Deželna vlada je poskrbela, da so vse preslikane na mikrofilm in jih je mogoče uporabljati v deželnem arhivu. Edina protestantska župnija z matičnimi knjigami pred letom 1900 je bregenska. Deželni arhiv hrani tudi vse gosposčinske arhive. V arhivu opravljajo manjše raziskave za naročnike, ki to zaprosijo pisno.

4.7 Štajerska

Katoliške župnije so na Štajerskem združene v škofiji Graz-Seckau. Matrike so delno v župniščih, nekatere v samostanskih arhivih, največ pa v škofijskem arhivu, kjer se zbirka stalno dopolnjuje. Pred raziskavo se je treba pozanimati, kje je želeno gradivo. Na tovrstne pisne poizvedbe odgovarjajo. Tudi tu je treba pridobiti privolitev za vpogled v matrike, dodeljuje ga za posamezno župnijo škofija.

Protestantski arhivi so tudi na Štajerskem nepomembni. Pred 1900 so matrike vodile župnije v Grazu, ki ima nekaj starejših knjig – rojstva 1559-1593, poroke 1567-1574, smrti 1595-1598. Poleg Graza imajo te knjige še Gröbming, Ramsau, Schladming in Wald am Schoberpass.

V Grazu je treba omeniti še društvo OEKIS. To neprofitno društvo zbira podatke o 126.000 avstrijskih vojnih ujetnikih, ki

so bili med drugo svetovno vojno ujeti in internirani v Sovjetski zvezi. OEKIS odgovarja na poizvedbe. Za vsako zaračunajo 500 šilingov. Obsežnejših raziskav ne opravljajo.

4.8 Koroška

Škofija je v Krki. Približno dve tretjini knjig hranijo v škofijskem arhivu v Celovcu in so tam na voljo raziskovalcem. Tam dajo na zahtevo tudi informacije o tem, kje je gradivo. Raziskav ne opravljajo. Protestantski arhivi so na Koroškem močnejši kot drugod. Župnije, ki hranijo gradivo izpred leta 1900, so: Arriach, Bleiberg, Dornbach bei Gmünd, Eggen am Kraigerberg, Eisentratten, Feffernitz, Feld am See, Fresach, Gnesau, Hermagor, Klagenfurt, Sankt Ruprecht, Trebesing, Tressdorf, Unterhaus, Waiern, Weissbriach, Wolfsberg in Zlan.

V deželnem arhivu v Celovcu hranijo gosposčinske arhive. Na pisne zahteve opravijo krajše raziskave. Obsežnejših raziskav ne opravljajo.

4.9 Gradiščanska

Ta je pred letom 1921 pripadala Madžarski, zato so matične knjige pogosto zapisane v madžarskem jeziku. Nekateri gosposčinski arhivski dokumenti so hranjeni v državnem arhivu v Budimpešti.

Starejše katoliške matrike so večinoma zbrane v škofijskem arhivu v Eisenstadtu. Na pisne poizvedbe povejo, kje je želeno arhivsko gradivo. Uradnih ur nimajo, zato se je treba za čas obiska dogovoriti. Arhiv ne opravlja raziskav.

Protestantske matrike so v župnijah Bernstein, Deutsch-Jahrdorf, Deutsch-Kaltenbrunn, Eltendorf, Gols, Großpetersdorf, Holzschlag, Kobersdorf, Kukmirn, Lutzmannsburg, Mörbisch am See, Neufeld, Neuhaus, Nickelsdorf, Oberschützen, Oberwart, Pinkafeld, Pöttlesdorf, Rust, Stadt Schlaining, Stoob, Sziget in der Wart, Unterschützen, Zurndorf in Pibersdorf. Presenetljivo je dejstvo, da so po letu 1900 nastale samo štiri nove župnije.

Gradiščanski deželni arhiv hrani le majhen del gosposčinskih arhivov. Večina teh je v plemiških zasebnih arhivih in v budimpeštanskem državnem arhivu. Na pisne poizvedbe odgovarjajo.

4.10 Južna Tirolska in Trient

Vse katoliške matrike so mikrofilmene. Uporabljati jih je mogoče v deželnih arhivih v Bolzanu in Trientu. Tam hranijo tudi gosposčinske arhive. Opravljajo krajše poizvedbe.

5 Republika Češka

Skoraj ni Avstrijca, ki med predniki ne bi imel Čeha, Moravca ali Šlezijca. Zato bi bilo treba Češko v tej razpravi uvrstiti med deseto avstrijsko deželo. Katoliški in protestantski arhivi so na Češkem v osmih arhivih. Pristojnost teh arhivov je поблиže predstavljena na spletni strani <http://www.netway.at/ihff/indexa.htm/index.htm>.

Na pisne poizvedbe opravljajo v arhivih raziskave, ki pa niso prav poceni. Piše se lahko tudi nemško ali angleško. Če se odločimo za to, da naročimo raziskavo, je priporočljivo, da čimbolj natančno povemo, kakšno raziskavo želimo. V nekaj mesecih sporočijo, da je delo opravljeno, rezultate pošljejo, ko je plačan račun.

Firma IHFF zaradi različnih razlogov raziskave na Češkem najraje opravlja sama. Matrike so zvečine pisane v nemškem ali latinskem jeziku, samo na nekaterih območjih v češkem.

Od marca 1997 je notranje ministrstvo odločilo, da lahko obiskovalec dnevno dobi na vpogled samo 5 oz. 6 knjig. Brez omejitev sta arhiva Troppau in Olomuc, Leitmeritz omejuje na 10 knjig dnevno na obiskovalca. Za obiskovalca, ki pride od daleč je to premalo. Mikrofilmi ne spadajo med omejeno gradivo. Za uporabo zaračunavajo uporabnino 20 kron. Za filme ni treba plačati uporabnine.

Matrike so samo delno mikrofilmne. Za to skrbijo arhivi sami. Preslikane knjige izvzamejo iz uporabe. LDS cerkvi (Mormonom) niso dovolili filmati.

Redke ohranjene židovske matrike so shranjene v posebnem arhivu v Pragi. Poleg originalnih židovskih matrik so za obdobje 1784 do 1866 dogodki vpisani tudi v katoliških matrikah.

Na Češkem, posebej še na severnem Moravskem, od koder so Židje množično odhajali v Galicijo, je več židovskih arhivov. Večina so žal sekundarni viri, pogosto posamični dokumenti, domovinski listi, prošnje in pritožbe, najemne pogodbe in podobno. Vse to je pogosto nepovezano v škatlah, inventurni sezname (če so) so samo v češkem jeziku in dokaj netočni, indeksov seveda ni. Dokumente je torej treba prelistavati, to pa je zelo zamudno. Vseeno lahko računamo s pozitivnimi rezultati.

Ing. Felix Gundacker je vodja Inštituta za rodoslovne raziskave na Dunaju. Njegov inštitut je predstavljen na spletni strani <http://www.netway.at/ihff/indexa.htm/index.htm>

Naslovi avstrijskih arhivov

Felix Gundacker

WIEN

Ordinariat der Erzdiözese WIEN

Wollzeile 2, A-1010 WIEN, Tel.: 01 51552 0

Israelitische Kultusgemeinde

Seitenstettengasse 4, A-1010 WIEN, Tel.: 01 531 040

Staatsarchiv

Nottendorfgasse 2, A-1030 WIEN, Tel.: 01 795 400

Öffnungszeiten: Mo, Mi, Do: 9.00-17.00, Di: 9.00-19.00, Fr: 9.00-15.00

Evangelische Superintendentur

Severin-Schreiber-Gasse 3, A-1180 WIEN

Tel.: 01 479 15 23, Fax: 01 479 15 23 20

Wiener Stadt- und Landesarchiv

Rathaus Stiege 6, 1. Stock, A-1010 WIEN, Tel.: 01 4000 84808

Öffnungszeiten: MO-DO: 8.00-18.30, FR: 8.00-16.00

Im Juli generell geschlossen

Wiener Stadtbibliothek

Rathaus Stiege 6, 1. Stock, A-1010 WIEN

Tel.: 01 4000 84808, Im August generell geschlossen

Verschiedene:

Magistratsabteilung MA 61, Rathaus, A-1010 WIEN

Universitätsarchiv

Postgasse 9, A-1010 WIEN, Tel.: 01 513 11 610

Öffnungszeiten: MO, DI, DO: 13.00-15.30, MI: 13.00-19.00

Finanz- und Hofkammerarchiv

Johannesgasse 6, A-1010 WIEN, Tel.: 01 512 54 340

Öffnungszeiten Hofkammerarchiv: MO, DO: 12.30-15.45,

DI, MI, FR: 8.30-12.30

Finanzarchiv: MO, MI: 12.30-15.30, DI, DO, FR: 8.30-12.30

NIEDERÖSTERREICH

Diözesanarchiv St. Pölten

Domplatz 1, A-3100 St. Pölten, Tel.: 027 42 324 321

Öffnungszeiten: MO-DO: 8.30-12.00, 13.00-16.00

Ordinariat der Diözese St. Pölten

Domplatz 1, A-3100 St. Pölten

Evangelische Superintendentur NÖ

Haselgraben 2, A-3193 St. Ägid am Neuwalde

Tel.: 027 68/ 22 79

Landesarchiv Niederösterreichs

Franz Schubert-Platz 4, A-3109 St. Pölten

Tel.: 027 42 200 6264 oder 2044

Öffnungszeiten: MO, MI, DO: 8.30-15.30, DI: 8.30-18.30

OBERÖSTERREICH

Ordinariat der Diözese Linz

Herrenstraße 19, A-4010 LINZ

Tel.: 0732 27 58 81

Oberösterreichisches Landesarchiv

Anzengruberstraße 19, A-4040 LINZ

Tel.: 0732 655 523 46 31, Fax: 0732 655 523 46 19

Öffnungszeiten: MO, DI, DO: 8.30-17.30, MI, FR: 8.30-12.30

Stadtarchiv Linz

Hauptplatz 1-5/2/3, A-4040 LINZ

Tel.: 0732 23 93 29 61, Fax: 0732 23 74 65

Öffnungszeiten: MO, DO: 8.00-12.30, 13.00-17.30;

DI, MI, FR: 8.00-13.00

Evangelische Superintendentur LINZ

Bergschlößgasse 5, A-4020 LINZ, Tel.: 0732 65 75 54 0

SALZBURG

Ordinariat der Erzdiözese Salzburg

Kapitelplatz 2, A-5010 Salzburg, Tel.: 0662 80 47

Erzbischöfliches Konsistorialarchiv Salzburg

Kapitelplatz 2, A-5010 Salzburg

Tel.: 0662 80 47 140, Fax: 0662 80 47 74

Aktuelle Öffnungszeiten fragen Sie bitte per Fax an.

MO-DO: 9.00-12.00, 14.00-17.00

Landesarchiv Salzburg

Michael-Pacherstraße 40, A-5010 SALZBURG, Tel.: 0662 80 42 45 21

Öffnungszeiten: MO-DO: 8.30-12.00, 13.00-18.00, FR: 8.30-12.00

TIROL

Landesarchiv Innsbruck

Michaelgeismaierstraße 1, A-6020 INNSBRUCK, Tel.: 0512 59 390 0

Öffnungszeiten: MO-DO: 8.00-13.00, 14.00-17.00, FR: 8.00-12.00

VORARLBERG

Ordinariat der Diözese Feldkirch

Hirschgraben 2, A-6800 Feldkirch, Tel.: 05522 34 85 0

Diözesanarchiv der Diözese Feldkirch

Bahnhofstraße 13, A-6800 Feldkirch, Tel.: 05522 76 404

Landesarchiv Bregenz

Kirchstraße 28, A-6900 Bregenz

Tel.: 055 74 511 45 12

Öffnungszeiten: MO: 8.00-19.00, DI-DO: 8.00-16.00, FR: 8.00-12.00

STEIERMARK

Ordinariat der Diözese Graz-Seckau

Bischofplatz 4, A-8010 GRAZ

Tel.: 0316 80 41 0

Diözesanarchiv der Diözese Graz-Seckau

Bischofplatz 4, A-8010 GRAZ, Tel.: 0316 8041 /213

Öffnungszeiten: MO-FR.: 8.00-12.00,

MI: 13.00-16.00, DO: 13.00-19.00

Landesarchiv Steiermark

Bürgergasse 2A, A-8010 GRAZ, Tel.: 0316 877 40 28

KÄRNTEN

Ordinariat der Diözese Gurk

Mariannengasse 6, A-9021 Klagenfurt, Tel.: 0463 577 70

Landesarchiv Kärnten

St. Ruprechterstraße 7, A-9020 Klagenfurt

Tel.: 0463 577 57 402 oder 402, Fax: 0463 577 57 400

Öffnungszeiten: MO-DO: 7.30-12.30, 13.00-16.00, FR: 7.30-13.00

BURGENLAND

Ordinariat der Diözese Eisenstadt

St. Rochus-Straße 21, A-7001 Eisenstadt, Tel.: 02682 777 0

Diözesanarchiv der Diözese Eisenstadt

St. Rochus-Straße 21, A-7001 Eisenstadt, Tel.: 02682 777 234

Landesarchiv Burgenland

Freiheitsplatz 1, A-7000 Eisenstadt, Tel.: 026 82 600 23 58

Öffnungszeiten: MO-DO: 7.30-12.00, 12.30-16.00, FR: 7.30-13.00

Evangelische Superintendentur Burgenland

Bergstraße 16, A-7000 Eisenstadt, Tel.: 026 82 24 90

SÜDTIROL und TRIENT

Südtiroler Landesarchiv

Fernandl-Diaz-Straße 8, I-39100 Bozen, Tel.: 040 471 27 00 31

Öffnungszeiten: Mo-FR: 8.30-13.00, 14.00-16.30, SA: 8.30-12.30

Kurien-Archiv Trient

Piazza della Fierra 2, I-Trento, Tel.: 0039 461 89 11 13

Öffnungszeiten: MO-FR: 9.00-12.00, 15.00-18.00

ČEŠKA

Zemský Archiv, Brno/Brünn

Zerotínovo náměstí 3-5 pp1, CZ-662 002 Brno

Tel.: 00420 5 422 12 169, Fax: 00420 5 412 11 489

Öffnungszeiten: MO-DO: 9.00-18.00, FR: 9.00-16.00 (jeden zweiten Freitag geschlossen!) Im Juli ist das Archiv gänzlich geschlossen, im August nur zwischen 9 und 14 Uhr geöffnet.

Statní Oblastní Archiv, Litomerice/Leitmeritz

Krajská 1, CZ-41202 Litomerice

Tel.: 00420 416 735 359, Fax: 00420 416 73 53 73

Öffnungszeiten MO, DI: 8.00-15.30, MI, DO: 8.00-18.00

Zemský Archiv, Opava/Troppau

Snemovni ul. C 1, CZ-74622 OPAVA

Tel.: 00420 653 623 364, Fax: 00420 653 623 476

Öffnungszeiten: Mo, MI: 7.30-17.30, DI, DO: 7.30-15.00

Statní Oblastní Archiv, Plzeň/Pilsen

Sedlackova 44, CZ-30000 Plzeň

Tel.: 00420 19 72 36 263

Öffnungszeiten: MO-MI: 8.30-18.00, DO, FR: 8.30-15.00

Statní Oblastní Archiv, Zámorsk

CZ-56543 Zámorsk, Schloß

Tel.: 00420 468 21 229, Fax: 00420 468 212 20

Öffnungszeiten: MO, MI: 8.00-17.00, DI, DO: 9.00-16.00

Statní Oblastní Archiv, Třebon/Wittingau

CZ-37901 TŘEBON, Schloß

Tel.: 00420 333 72 11 28, Fax: 00420 333 72 11 28

Öffnungszeiten: MO, MI: 7.30-17.30, DI, DO: 7.30-15.00

Das Archiv ist zwischen 5. und 23. Juli 1999 geschlossen

Statní Oblastní Archiv, Praha/Prag

Horska 7, CZ-12800 Praha 2

Tel.: 00420 2 29 04 86, Fax: 00420 2 290 310

Öffnungszeiten: DI, MI: 9.00-16.00, DO: 9.00-18.00

Statní oblstní Archiv, Mesto Praha/Prag Stadt

Archivní 6, CZ-14900 Praha 4

Tel.: 00420 2 24 48 11 11, Fax: 00420 2 79 32 632

Militärarchive in Prag

Vojenský historický archiv Sokolovská 136

CZ-18600 PRAHA 8-KARLÍN

sekretariat: pi Slukova 02 202 06 117

Zemský Archiv, Olomouc/Olmütz

u Husova Sboru 10, CZ-771 11 Olomouc

Tel.: 00420 68 522 0919, Fax: 00420 68 522 12 87

Öffnungszeiten: Mo, MI: 9.00-17.00, DI, DO: 9.00-15.00

Archivex spol.s.s.r.o.

POB 38 Premyslska 81, CZ-18200 PRAHA 8

Tel.: 00420 2 840 970, 876 872, Fax: 00420 2 877 907, 840 970

Statní Ustřední Archiv

für jüdische Matriken vor 1900, Milady Horakove 133

CZ-16000 PRAHA 6

Tel.: 00420 2 24 31 15 09

Statní Ustřední Archiv

für jüdische Matriken nach 1900, Obvodní Úrad Vodickova 18

CZ-11000 PRAHA 1

**Biti slovenske krvi, bodi Slovencu
v ponos (V. del)****Razpoznavnost***Johan Galjot*

Eden od smislov rodoslovja je gotovo iskanje in raziskovanje osebne razpoznavnosti. Zavedanje svojih predhodnikov podeljuje posamezniku občutek določljivosti in distinktivnosti. Tudi anonimni in nepomembni predniki so dobri in pridejo v poštev, če jih je le veliko in so dokazljivi za veliko let nazaj. Če je med njimi tudi kakšna pomembnejša osebnost, taka, ki jo omenja Slovenski biografski leksikon, Enciklopedija Slovenije ali kakšna druga podobna pregledna publikacija, je rodovnik toliko bolj zanimiv in všečen.

Distinktivnost ni nujno atribut samovšečnosti ali samopasnosti. Sploh ne. Iskanje individualne identitete posameznikov se kaže na najrazličnejše načine: v izbiri poklica, šolanja, načina oblačenja, govorjenja, po izbiri življenjskega ritma, po izbiri hobijev, potovanj itn. Pri nekaterih je želja po distinktivnosti bolj izražena, pri drugih manj. Včasih se za nekatere zdi, da jim ni čisto nič mar za okolico in druge. Tudi to je poseben vidik osebne distinktivnosti in razpoznavnosti. Življenje v družbi v bistvu zahteva določljivost. Malokdo se odloči za puščavništvo ali življenje na samotnih otokih. Imeti take ali drugačne prednike, je le ena od možnih dopolnilnih določljivosti posameznika. Potomci Habsburžanov, Hohenzollernov, Winsorjev, Karadjordjevičev, Sachsen-Coburžanov, Romanovov itn. so razpoznavno določeni že s svojim poreklom, vse ostalo je bolj za nameček. S takimi predniki se da celo preživeti. Pranečak Riharda Jakopiča, pravnuk Henrika Tume, hčerka Ivana Hribarja... - našete osebe od tega ne morejo živeti, prav gotovo pa njihovi predniki pobudijo nekaj spoštovanja v ljudeh, s katerimi se družijo. Kdor ima v rodu slavnega prednika, je nanj lahko utemeljeno ponosen; nekateri potomci včasih špekulirajo s svojimi slavnimi predniki. Po načelu dedovanja naj bi bili tudi ti uspešni in častivredni v svojih strokovnih in drugih aktivnostih. Če javnost ni čisto prepričana o sposobnostih potomcev, naj pomisli na njihove slavne prednike. Slavnih prednik naj bi bil merilo pomembnosti tudi za naslednike. Prav je, če so nasledniki zadolženi za spomin svojih predhodnikov. Za spomin najbolj slavnih skrbi država.

Moje prednike lahko sledim približno 200 do 300 let nazaj. Potem se sledi zgubijo in ostanejo le še domneve in špekulacije. Moji predniki so se pisali med drugim: Bergant, Bizjan, Božič, Hudnik, Lovrenčič, Marinko, Marolt, Peruzzi, Prijatelj, Rupnik, Sartori, Selan, Sühadolc, Vampel, Vidrih, Zore, Žerovnik itn. Težko bi rekel, kaj naj bi mi ta imena pomenila. Nekateri predniki sem, razumljivo, poznal, o nekaterih sem veliko slišal, večina v mojem rodoslovnem razporedu funkcionira le s svojim imenom, nič ne vemo o njih, so v bistvu osebno nerazpoznavne figure. Distinktivnost mojega rodovnika v primerjavi z rodovniki drugih Slovencev je razmeroma majhna.

Slovenija, Slovaška, Slovinsko, Slavonija, Slovani, Slovinci, Slovenci... so pojmi, ki jih niti naši državni sosedi čisto ne razlikujejo in obvladajo. Drugi, bolj oddaljeni, še manj. Ob osamosvojitvi je bila priložnost, da si nadenemo kakšno bolj razpoznavno ime mojega naroda in države. Vse bi bilo boljše kot to, kar imamo sedaj. Včasih smo bili Kranjci in živeli smo na Kranjskem. To bi se mi zdelo kar dobro izhodišče za ime naše države. Mogoče bi morali spustiti črko 'J', ki je itak nihče ne izgovarja in bi delala težave tujcem. Lahko bi izbrali tudi kakšno drugo ime. Milan Apih je nekoč iz podobnih razlogov že predlagal 'Alpadrio'. Skoraj vsako ime je boljše od tega, ki ga imamo sedaj. Pričakovati, da bomo pojmovni red v glavah celega sveta naredili z ne vem kakšno promotivno aktivnostjo naše države, je brezupno početje. Tega ne bomo nikoli učinili.

Nekateri si iz 'promotivne aktivnosti' naše države delajo prijetno in zanimivo življenje, pogosto imajo od tega početja tudi grotne koristi. Naivnost naše države je v tem pogledu včasih neizmerna. Se še spominjate promotivnega Evropskega meseca kulture?

Pišem o razpoznavnosti naše države. Prav bi bilo, če bi imeli nekaj razpoznavnosti na državni in narodnostni ravni. Prav bi

nam prišla v samozavedanju in dokazovanju o smiselnosti obstoja naše države in naroda. Naša država menda ne eksistira zato, ker se je enkrat nekaterim zdelo, da bi bilo fino imeti svojo državo. To je premalo. Razloga za obstoj ne moremo dokazovati le z govorico in jezikom, zaželena je tudi sorazmerna drugačnost, različnost, posebnost v razmerju do bližnje in manj bližnje okolice. Vsaj tistim državam in bližnjim sosedom, s katerimi imamo največ trgovskih, turističnih, političnih stikov bi se morali zdeti do neke mere razpoznavni, skratka, nekoliko drugačni od njih. Večkrat omenjamo približevanje Evropski skupnosti, Srednji Evropi in Severnoatlantski vojaški zvezi. Sčasoma se bi radi pridružili tem organizacijam. Mogoče bi bilo to dobro; osebno sem do vseh teh združenj precej nezaupljiv; ne vem, mogoče se motim. Vsemu naštetemu se skuša moja država približevati tako, da skuša čimbolj posnemati ravnanje, žitje in bitje teh asociacij. Moji državi se zdi silno pomembno, če se skuša obnašati čimbolj po angleško, nemško, francosko, špansko, ameriško, italijansko in ne vem še kako, da bi nas omenjeni razviti svet sprejel v svoje naročje. V tem početju zaznavam precejšno mero servilnosti, to mi ni všeč. Če smo res bolj avstrijski kot Avstrijci in bolj nemški kot Nemci, bolj evropski kot je Zahodna Evropa, potem nam lastne države sploh ni bilo treba. Tudi SHS in poznejši FLRJ in SFRJ naj bi bili v bistvu nepotrebni. Nekateri življenjski modeli in vzorci so neizogibni, nihče, na primer, si ne predstavlja življenja brez elektrike, vodovoda in kanalizacije..., tega je veliko. Kljub temu sem mnenja, da bi lahko moja domovina pokazala v kakšnem življenjskem segmentu kakšno nestandardno ravnanje in držo. Do nekaterih stvari bi se lahko obnašali nekoliko po svoje. Na ta način bi postali zanimivi za svojo okolico. Ne z bebastim posnemanjem, temveč s kritično distanco do razvitega sveta in nekaterimi samosvojnimi življenjskimi ravnanji.

Pred nekaj dnevi sem prebral v dnevnem časopisju, da pri nas gostuje čez 600 tujih nogometašev. Po naših nogometnih klubih prve, druge in tretje slovenske nogometne lige, po predmestnih, vaških, komunalnih nogometnih klubih igra, tako je pisalo v časopisih, nekaj stotinj tujcev. Večina jih je iz držav bivše Jugoslavije, nekaj tudi od drugod, celo iz Afrike. K tem tujcem je treba prišteti še nekaj stotinj nogometašev, ki so si zaradi svojega znanja nogometne igre že prislužili status slovenskih državljanov zato, ker "je njihovo delo pomembno za razvoj in promocijo naše države"- tako piše v argumentacijah za njihova pridobljena državljanstva. Računam: če je vsega okrog tisoč nogometašev, če stane vsak okrog 500 000 SIT na mesec potem to znese to na leto vrtoglavih 6 milijard tolarjev. Ob nogometaših je še cel roj trenerjev, maserjev, organizatorjev, mešetarjev, posrednikov, selektorjev..., ki so tudi začasno uvoženi ali dokončno uvoženi v našo državo in tudi veliko stanejo. 'Slovenački fuzbal' ni kaj posebnega. Prizorišča so borna, temu ustrezno je tudi tekanje za žogo po njih. Slovence nogomet v resnici ne zanima, saj se na tekmah zbira po nekaj sto ljudi. O kakšni splošni in množični privrženosti Slovencev tej igri ne more biti niti govora. Ni presenetljivo, da je glavnina akterjev v tem dogajanju uvožena ali uvoženega porekla. Ne spominjam se, da bi v zadnjih desetih letih naletel na družbo, ki bi se pogovarjala o slovenskem nogometu. Veliko večino Slovencev nogomet čisto nič ne briga. Jaz ne vidim v tem nobene nesreče.

Omenil sem že, da stane, po mojih izračunih, slovenski nogometni uvoz na leto okrog 6 milijard SIT. V primeri s tem, kar dajo za nogomet v Nemčiji, Italiji, Španiji in drugih državah vrhunskega nogometa, je naših 6 milijard pravi dro-

biž. Tam se vrtijo še čisto drugačne številke. Milijarda gor ali dol za vrhunskega nogometaša ni v teh okoljih nič posebnega. Denarji, ki se v tem svetu pretakajo v nogometu, so nepredstavljivi. V primeri z njimi bo slovenski nogomet zmeraj provincialna zadeva. Lahko si še ne vem kako prizadevamo in še bolj neumorno praskamo skupaj novce za slovenski nogometni uvoz, nikdar ne bomo niti približno primerljivi z svetovnim nogometom. Slovenski nogomet zvesto posnema dogajanja na svetovni sceni, s sorazmerno skromnimi sredstvi bo zmeraj na obrobju, veliki se ne bodo zanj nikdar kaj prida zmenili. V teh družčinah bo naš nogometaš zmeraj podcenjevan in omalovaževan.

Za veliki beli svet bi bili mnogo bolj razpoznavni in mnogo bolj zanimivi, če bi se odpovedali našemu nogometnemu uvozu in poklicnemu nogometu v celoti. Celemu svetu bi razglasili, da nas nogometni profesionalni cirkus ne zanima. Dodali bi še, da naj svet zapravlja denar in sredstva za nogomet kakor ve in zna, mi bi jih radi namenili za bolj potrebne in koristne stvari. Pod povečevalno steklo bi vzeli sponzorje nogometnega profesionalizma. Rekli bi, da je nogomet zadeva posameznikov in njihovega prostega časa. Bolje je, če tekajo po travnikih za žogo, kot da postajajo za šanki, posedajo po gostilnah ali se opijajo na veselicah. Ta vidik nogometa bi podpirali, profesionalnega in uvoženega pa ne. Svet bi se nad našim ravnanjem zamislil, mnogim bi bili najbrž všeč, spraševali bi se, kakšna neki je ta Slovenija, da zmore tako nestandarden življenjski vzorec. V nekem posebnem segmentu bi postali razpoznavni in zanimivi. *Zdeli bi se zanimivi za vključevanje v evropske in ne vem še kakšne asociacije.*

Tole vse skupaj pišem zato, ker sem zadnjič prebral, da bo stala nova otroška bolnišnica v Ljubljani 6 do 7 milijard tolarjev. Tako kažejo predračuni na podlagi izbranega natečajnega projekta. Zraven so pripisane lamentacije o denarju, ki ga je premalo, projekt naj bi bil programsko preobsežen, tako velike bolnišnice za otroke naj bi sploh ne potrebovali. V peripetije okrog natečaja se težko spuščam. Kot kaže, je bil natečaj, tako kot je to v navadi, spet slabo pripravljen. Razpisovalec očitno ni temeljito in skrbno pripravil vseh podatkov, ki jih tak razpis mora obsegati. To so nedopustne stvari. Meni bi bilo bolj všeč, če bi obnovili, dozidali ali smiselno predelali obstoječo zgradbo. Je čisto spodobna arhitektura. Mislim, da je avtor te stavbe arhitekt Platner. Za gradnjo te bolnišnice so v letih po vojni veliko prispevali slovenski izseljenci, posebno tisti iz Amerike. Zaradi tega je stavba spomenik slovenske solidarnosti, tudi zato bi jo morali rešpektirati. Za novo stavbo poteka zbiranje denarja počasi in se bo zato rok izgradnje kar naprej odmikal v prihodnost. Omenja se širša družbena zavest, ki naj z ustreznimi prispevki podpre zidavo nove bolnišnice; skladi za gradnjo zdravstvenih objektov so šibki, itn. itn. Na misel so mi prišli otroci po šolah in njihovi novčiči, pa Rdeči križ in Karitas s svojimi agenti, akcije za prodajo in nakup starih plišastih medvedkov, dražba umetnin znanih slovenskih umetnikov, dobrodelni koncerti, akcija 'mal položi dar za srečo staršev in zdravje otrok', priložnostne doplačilne znamke naše PTT, loterija za izgradnjo...itn, itn. Sem že dal in bom še dal za take reči. Kdaj in koliko, to je moj problem in vsakega posameznega Slovenca. Bistvo je v spervertirani resničnosti. Ni res, da ni denarja za to ali ono. Denarja je v resnici veliko, ogromno, še nikoli ga ni bilo toliko kot sedaj. Zamisliti se je treba o delitvi tega denarja. Za 'slovenački futbol' je to nekaj samo po sebi umevnega. Vsako leto nas stane za eno otroško bolnišnico. Nič ni treba prodajati plišastih medvedkov naše

mladosti, nobenih loterij, nabirkov po šolah, znamk, nalepnic in kar je še tega. Ta denar kar je, mora biti, ker se iz leta v leto ve, da mora biti. Ta razmerja so smrdljiva in puhtijo do nebes.

Dragi Kranjci! Ne bom več moraliziral. Kakšno povezavo in misel si utrnite še sami. Mi dajemo nogometu prednost pred otroško bolnišnico. Mislimo, da je pač nogomet pomembnejši od omenjenega objekta. Meni se to ne zdi posebno 'razpoznavno', ampak če je to volja ljudstva, pa naj bo tako. Se vdam. Edino, kar si želim, je, da me tako imenovano Ljudstvo ne nateguje in ne vleče za jajca, češ da za tako ali drugačno nujo ni denarja. Denar je, ogromno ga je, še nikoli toliko kot doslej, vic stvari je tem, za kaj je in za kaj ga ni.

Besedilo sem zastavil v prvih dneh avgusta. Vmes se je zgodil Maribor. Po zmagi nad belgijskim prvakom so izločili še lyonske favorite in se znašli v elitnem tekmovanju med dvajset najboljšimi evropskimi nogometnimi klubi. Takega uspeha mariborskega nogometa ni nihče pričakoval. Struktura nogometne igre je precej nepredvidljiva in se dogaja vsemogoče. Zmage autsajderjev v nogometu so vendarle razmeroma pogoste. To je bistvu najbolj zanimiv vidik te igre. Zato se je zgodilo, kakor se je zgodilo. Maribor in cela nogometna Slovenija sta se prebudila. Zanimanje za nogomet je veliko, kot še ni bilo nikoli. Že prej je tisk posvečal sorazmerno preveč prostora nogometu, po Mariboru so nogometu odmerjene cele strani. Iz mnogih podatkov je mogoče jasno razbrati 'uvožen' vidik profesionalnega nogometa na Slovenskem. Obetajo se še nove in nove obširne objave o mariborskem nogometnem dogajanju. Mariborski dogodki morda še bolj izrazito izpostavljajo nesmiselnost in napihjenost slovenskega nogometa. S srečo, ki je mariborskemu klubu ne manjka, utegne postati Maribor evropski klubski prvak. Vse naštetu v ničemer ne menja mojih razmišljanj o nogometu, pediatrični kliniki in razpoznavnosti moje dežele.

Omenil sem že, da Slovenija ni posebno razpoznavna država. Za Evropo je bila nekoliko eksotična in zanimiva njena nerazvitost in razmeroma romantična ruralna pokrajina. Vsesplošna modernizacija in opevani razvoj skupaj s kaotičnim prostorskim manipuliranjem vseh vrst bo hitro opravil tudi s to slovensko posebnostjo. Paradoksalno je dejstvo, da za slovensko nerazpoznavnost in utopitev v anonimnem globalnem civilizacijskem tkivu zastavljamo velikanska sredstva. Na vsak način hočemo biti nevtrarno-pavšalni, pa naj stane kar hoče.

Naj za sklep in razmislek ponovim trditev: Slovenija je slabo razpoznavna dežela.

Prebivalci mesta Kranja leta 1754

Franci Rihtaršič

V reviji 'Zgodovinski časopis' za leto 1983, št.4, letnik 37 sem našel dva prispevka: Anton Svetina: "Prebivalci mesta Kranja v letu 1754" in Marko Štuhec: "O družini v Kranju v sredi 18. stoletja".

Oba prispevka sta me pritegnila, in odločil sem se, da objavljene podatke s pomočjo programa za rodoslovno delo prepisem v računalniško obliko tako, da bodo razvidne tudi sorodstvene povezave med popisanimi osebami. Podatke

sem med vnosom dopolnjeval z razpoložljivimi podatki iz drugih virov.

Sistem zapisa:

1. Imena in priimke sem zapisal v obliki, ki jih navaja omenjeno delo. Če sem za vpisane osebe našel dodatne podatke, sem jih dopisal in to označil z ustrežno opombo.

2. Ker je v popisu navedena samo starost osebe ob popisu (1754), sem rojstvo določal z odštevanjem od te letnice. Zapisal pa v obliki, n.pr.: k._.1752. S tem sem hotel povedati, da je leto rojstva dokumentirano iz popisa l. 1754.

3. Namesto kraja rojstva sem navedel kraj bivanja osebe ob popisu.

4. Dodal sem zapise o zakoncih, če jih v popisu ni bilo, našel pa sem jih v drugih virih in vpisal, da je oseba umrla pred letom 1754.

5. V rubriko 'drugo' sem vnesel leto popisa 1754 in dodal besedilo 'popis prebivalcev' ter določil številko družine, ki jo je mogoče razbrati iz navedenega popisa.

Kasneje sem poskušal gradivo dograditi z vpisi porok posameznih zakoncev.

Slabosti gradiva

1. V popisu niso navedeni priimki vseh oseb, čeprav pa so v takratnih matičnih knjigah le te že vpisovali.
2. Popis zajema leto starosti posamezne osebe, ki pa ni povsem točna. Večje napake starosti oseb lahko pričakujemo pri starejših osebah.
3. Navedeni so kraji bivanja, ne pa kraj rojstva oseb, zato je pri branju teh podatkov potrebno to upoštevati.
4. Neenotno so popisani družbeni statusi oseb (grof, grofica, meščan, goštač, gospod itd.).
5. V popisu ni naveden datum poroke. Zaradi lažje obdelave sem vpisoval orientacijsko letnico, ki sem jo ocenil na podlagi rojstva prvega otroka.
6. Za vse osebe niso vpisane njihove dejavnosti, poklici in podobno.
7. V popisu manjka 557 priimkov za žene in dekleta

Rezultati popisa prebivalcev mesta Kranja

V popisu je zajetih 1550 oseb, od tega je 61 oseb umrlo že pred popisom. Tako je ob popisu živelo v starem mestnem jedru Kranja 1489 oseb. Živel so v 218 gospodinjstvih. Bilo je 352 zakonskih zvez, vendar je izpisanih le 107.

Ob proučevanju vsebine lahko odkrijemo:

1. sorodstveno povezanost med prebivalci
2. podatke o posamezni osebi
3. podatke o zakonski zvezi in otrocih
4. podatke o statusnem položaju (okvirno)
5. podatke o družinskih povezavah
6. podatke o kraju bivanja (trg, ulica, hiša, družinska skupnost)

Dograjevanje podatkov

Gradivo sem poskušal dograditi z vpisi porok iz poročne knjige posameznih zakoncev. Podatke, ki sem jih našel, sem vnesel v seznam.

V letu 1749 je bil v Kranju velik požar. Iz mrliške knjige tistega časa sem poiskal umrle zaradi požara in jih vnesel v seznam. Pregledamo jih lahko, če iščemo po letu smrti 1749.

Josip Žontar je v svojem delu 'Zgodovina mesta Kranja' popisal tudi meščanske hiše. S pomočjo tega gradiva sem povsod tam, kjer je to bilo možno, dopolnil osnovni popis prebivalcev.

Največja rodoslovna zbirka je sedaj dostopna tudi na Internetu

Albin Lotrič

Od 24. maja naprej je Internet bogatejši za stotine milijonov podatkov imen ljudi, ki so zbrani v največji svetovni rodoslovni zbirki. Ti podatki so zdaj prvič dosegljivi tudi z našimi domačimi računalniki, povezanimi na Internet. Storitve se imenuje 'The FamilySearch® Internet Genealogy Service', sponzorira pa jo Cerkev Jezusa Kristusa svetih iz poslednjih dni (The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints), ki je poznana tudi pod vzdevkom Mormonska cerkev, in sicer z namenom, da bi pomagala ljudem najti in izmenjavati rodoslovne informacije.

Za začetek so na razpolago podatki o štiristo milijonih umrlih ljudi, še več podatkov pa bo na voljo kasneje.

Omenjena storitev in podatki se nahajajo na naslovu www.FamilySearch.org.

Ta ogromna baza podatkov je del največje svetovne rodoslovne zbirke, ki se hrani pod okriljem The Family History Library in se nahaja v središču mesta Salt Lake City, v ameriški zvezni državi Utah.

Podatki na Internetu se nahajajo na računalniških strežnikih v dveh centrih, in sicer v Salt Lake Cityju in v Washingtonu D.C. V prvih osmih testnih tednih so zabeležili dvesto milijonov zadetkov, kar pomeni, da je v povprečju na vsakih 6 ur in pol milijon ljudi obiskalo ta naslov. Ta številka potrjuje dejstvo, da je raziskovanje rodoslovja zelo razširjen hobi, tako v ZDA kot tudi drugje po svetu.

The FamilySearch® Internet Genealogy Service ponuja naslednje storitve:

- **Search for Ancestors** (iskanje prednikov): iskanje informacij o ljudeh in podatki o povezavah na druge spletne naslove, kartoteke in morebitne dodatne podatke
- **Browse Categories** (iskanje po kategorijah): omogoča iskanje informacij o določeni temi s področja rodoslovja
- **Collaborate with Others** (sodelovanje z drugimi): omogoča izmenjavo rodoslovnih podatkov preko elektronske pošte
- **Preserve Genealogy** (obvarovanje rodoslovnih podatkov): omogoča pošiljanje GEDCOM datotek v hrambo. Datoteke so

shranjene v trezorju Granitne gore (Granite Mountain Records Vault). Podatki bodo zapisani na zgoščenkah z imenom 'Pedigree Resource File'. Tako poslani podatki ne bodo povezani s podatki, ki jih pošiljajo drugi ljudje. Ti podatki bodo lahko v prihodnje posredovani drugim sistemom, kot je na primer Ancestral File. Kot pogoj za hranjenje podatkov bo potrebna privolitev za uporabo informacij v ta namen.

- **Add a Site (dodajanje povezave):**
omogoča zainteresiranim posameznikom, skupinam, institucijam in podjetjem priporočanje njihovih lastnih ali pa tujih spletnih strani za vključitev v FamilySearch storitve
- **Other Family History Resources (ostali rodoslovni viri):**
tu najdete podatke o dodatnih rodoslovnih virih, ki jih Cerkev daje na razpolago, npr. publikacije, programska oprema in zgoščenke s podatki
- **About the Church (o cerkvi):**
predstavitve nekaterih temeljnih verovanj Cerkve Jezusa Kristusa svetih iz poslednjih dni, z možnostjo pridobitve dodatnih informacij, če to želite.

Razpoložljive informacije

- **Family History Library Catalog (katalog rodoslovne knjižnice):**
opisuje podatke v zbirkah shranjenih pri Family History Library. Številne od teh podatkov je mogoče naročiti v Centrih za družinske raziskave po celem svetu (Family History Center).
- **Family History Source Guide (vodič po rodoslovnih virih):**
vsebuje stotine vodičev, ki jih je izdala Cerkev na temo, kako opravljati rodoslovne raziskave.
- **Web Sites (spletne strani):**
na Internetu je na desetisoče strani, ki vsebujejo rodoslovne informacije. Cerkveni prostovoljci so te strani ocenili in razvrstili, tako da lahko obiskovalci te storitve dobijo podatke o straneh, ki bi morebiti lahko vsebovale informacije, ki jih iščejo.
- **Resource Files (izvirne datoteke):**
Cerkev je uredila več zbirk rodoslovnih podatkov. Ko bodo le-te razpoložljive na Internetu, bo možno iskati tudi po njih. Prvi od teh izvornih datotek, ki bosta na razpolago, bosta International Genealogical Index (mednarodni rodoslovni indeks) in Ancestral file (kartoteka prednikov).

Pred nami je torej možnost, da skupaj z ostalimi rodoslovci po svetu gradimo mrežo svojih prednikov in si medsebojno izmenjujemo podatke in jih tudi damo na razpolago drugim ter si tako povečamo možnosti za iskanje svojih prednikov po vejah, ki jih še nismo raziskali.

Za dodatne informacije se lahko po elektronski pošti obrnete na avtorja tega članka na naslov: albin.lotric@mf-rs.si.

Želim vam uspeha pri vaših raziskavah.

Kolikšne so naše zbirke

(redna letna anketa med člani SRD)

Janez Toplišek

Spet smo povprašali naše člane, koliko oseb imajo v svojih rodoslovnih zbirkah. Skupaj jih je **odgovorilo 34**, kar je približno enako kot v letu 1998. Po elektronski poti je bil odziv nekoliko manjši kot prej (ni bilo posebne e-ankete).

Največje zbirke štejejo kar precej oseb: 55.000, 25.800, 22.000, 8.800, 8.200, 5.500, 3.037 itd. **Povprečna zbirka** v našem društvu (*brez največjih treh*, ki bistveno odstopajo), zajema okrog 1800 oseb.

Vseh oseb v zbirkah je skupaj prek 170.000. V nekaterih zbirkah, zlasti velikih, se del oseb podvaja. Čedalje več je namreč rodoslovcev, ki so 'odkrili' svoje sorodnike v drugih zbirkah. Ne glede na to mora posamezen rodoslovec skrbeti za celotno zbirko svojih podatkov.

Letos smo prvič povprašali, če bi rodoslovec **odstopil podatke v skupno zbirko**. Vprašanje je delikatno, saj gre za zbirko osebno občutljivih podatkov. Kljub temu jih je 21 odgovorilo pritrdilno, dva tega nista pripravljena storiti, 5 pa bi jih svoje podatke odstopilo deloma ali pod določenimi pogoji.

Še vedno so razmeroma številni rodoslovci, ki pri svojem delu **ne uporabljajo računalnika**. Od 34 jih 11 še nima nobene osebe vnesene v računalniški program (ena tretjina!), ostali imajo vse ali večino; v enem primeru ni bilo podatka. Takšno stanje bi verjetno narekovalo, da bi se društvo močneje potrudilo pri usposabljanju članov za rabo računalniškega rodoslovnega programa. Pridobili bi ne le posamezni rodoslovci, temveč vsi skupaj, saj bi se povečale možnosti za analize, primerjave in za izmenjavo podatkov.

Čedalje bolj se pojavljajo primeri, da imajo posamezniki poleg svoje družinske zbirke tudi kakšne druge, ločene **tematske zbirke rodov** (znane osebe, svetopisemske osebnosti, grška mitologija, plemstvo...). To kaže, da mnoge zanima ne le lastno družinsko rodoslovje, temveč tudi rodoslovno raziskovanje nasploh. To pa je še dodaten prispevek našega društva k obči vrednosti našega raziskovalnega dela.

Odgovori na vprašanje, v katere kraje so pretežno usmerjena posameznikova raziskovanja, so dragocen podatek za druge rodoslovce. Našli bodo sogovornika in svetovalca z uporabnimi izkušnjami. Poglejmo odgovore:

Ime

Kraji pretežnih raziskav/interesa

Suzana Vidnjevič

Loški Potok, Bloke, Draga, Ljubljana

Ema Goričan

Ligojna, Vrhnika, Bevke, Unec

Vasja Butina

Kočevje, Banja Loka, Ljubljana, Morava, Ajbl, Kranj

Mojca Rogina Smith

Stara Lipa, Obrh-Vinica, Črnomelj, Anglija

Nela Urbančič

Ljubljana, Ilirska Bistrica, Knežak, Gradišče pri Materiji, Hrušica, Trst, Nova Gorica, Celeveland, Švica, Anglija

Mitja Rosina

Mali Gaber-Šentvid pri Stični, Novo mesto, Radeče, Ljubljana, Postojna, Ligosullo (Furlanija), Kraig (Koroška), Moravče, Sv. gora (NG), Plave/Tolmin

Marija in Cveto Lukežič

Ljubljana, Renče, Prvačina, Šmihel-NM, Bela cerkev, Šentjošt-Horjul, Polhov Gradec, Gorenja vas

Darja Nečemar

Kranj, Preddvor, Ljubljana, okolica Brežic, Vransko, Kamnik

Jože Sinigoj

Polšnik, Šentlampert, Dornberk, Ormož, Kog, Litija

Marjan Koblar

Bohinjska Bela, Bled, Srednja vas-Bohinj, Sorica, Balgova, Krašnja, Moravče

Franc Cankar

Polhov Gradec, Šentjošt-Horjul, Lučine, Gorenja vas, Žiri, Ig

Tita Kovač-Artemis

Novo mesto, Trebnje, Kranj, Ljubljana, Poljska, Jesenice, Mokronog, Zagreb, Atene

Leon Drame

Cerknica, Rakek, Unec, Begunje, Martinjak

Nada Šantel

Šmihel, Hrenovice, Hrašče, Bukovje, Landol, Predjama, Belsko, Šalino, Pavlaro

Andrej Voje

Svibno, Gabrovka na Dolenjskem, Ljubljana, Trbovlje, Polšnik, Litija, Podkum

Janez Vehovar

Sv. Ema-Podčetrtek, Šmarje pri Jelšah, Šmartno pri Litiji, Rogaška Slatina, Ruše, Šentjur, Ljubljana, Ptuj, Litija, Celje, Slovenske Konjice

Peter Hawlina

Škofja Loka, Kropa, Tržič, Dobrova pri LJ, Ljubljana, Kranj

Janez Žitko

Vrhnika, Podlipa, Preserje pod Krimom, Borovnica, Brezovica pri LJ, Žiri

Dagmar Slekovec

Ljubljana, Vrhpolje pri Vipavi, Celje, Novo mesto, Mengeš, Brežice

Angelca Fajfar

Kranj-Šmartin, Breg ob Savi, Drulovka, Jama, Mavčiče, Breg, Ljubljana, Cerklje na Gorenjskem

Avgusta Berce

Gročana, Lokev pri Lipici, Milje, Sv. Rok, Trst, Tomaj, Ljubljana, Zg. Kašelj, Tomačevo

Tone Logar

Šmartno v Tuhinjski dolini, Zagorje ob Savi, Trnovo, Vipava, Postojna, Ljubljana

Matej Suhač

Sv. Jurij ob Ščavnici, Mala Nedelja, Sv. Marjeta pri Rimskih Toplicah, Ljubljana, Selca, Primskovo na Dolenjskem

Srečko Pavličič

Ljutomer

Franc Šmid

Tržič, Ljubljana, Kranj, Kropa, Ravna gora, Španovica, Bohinj, Tržič, Slivnica pri MB

Janez Gartner

Javorje-Poljane, Sv. Lenart nad Selcami, Škofja Loka, Zali log v Poljanski dolini

Lea Benedejčič

Libušnje, Tolmin, Šmartno v Tuhinju, Žirovski vrh, Škofja Loka

Alojz Osrajnik

Vuhred, Vuzenica, Ribnica na Pohorju, Kamnica, Maribor, Ruše, Starše, Ljubljana

Janez Toplišek

Koprivnica, Zdole, Dramlje, širše Kozjansko, Laško, Golek-Leskovec pri Krškem, Poljčane

Joža Miklič

Novo mesto, Trebnje na Dol., Dol Nemška vas, Lukovek, Gornje Ponikve, Ljubljana-Barje, Mokronog, Trbovlje, Sevnica, Mirna peč, Mirna

Lojze Kobi

Ljubljana, Tržič, Vrhnika, Kranj, Ribnica, Novo mesto, Kropa, Maribor, Nabrežina, Rakek, Žirovnica, Begunje, Borovnica, Škofja Loka, Poljanska dolina, Idrija, Jesenice, Krn, Graz, Dunaj

Tomaž Artel

Tacen, Šmartno, Gameljne, Rašica, Pirniče, Smlednik, Mošnje, Radovljica, Koroška bela, Šentvid nad Ljubljano, Gunclje, Švica

Jožica Kolenc

Lokev

Srečko Žagar

Trbovlje

Gorazd Zupančič

Ribnica, Brdo pri Lukovici

Prvi slovenski priročnik za rodoslovni program Brother's Keeper

Janez Toplišek

Programa Brother's Keeper bralcem Dreves ni treba posebej predstavljati. To je računalniški program, ki ga slovenski rodoslovci uporabljajo najpogosteje. Gotovo je k temu prispevalo tudi dejstvo, da je to edini rodoslovni program, ki je v celoti preveden v slovenščino. Med rodoslovci je namreč precejšnje število takih, zlasti starejših, ki se nikoli niso učili angleščine. Če k temu dodamo, da se mnogi priučijo dela z računalnikom šele zaradi spremljanja rodovnikov, je še toliko

pomembneje, da se na računalniškem zaslonu vse dogaja v slovenskem jeziku. Pa ne gre le za zaslon. Izpisane rodovniške prikaze dajemo sorodnikom, med katerimi mnogi ne znajo angleško. Izpisi programa Brother's Keeper so v slovenščini, zato sorodnikom ni treba razlagati, da npr. beseda *born* pomeni *rojen*.

Prevedeni rodoslovni program je torej nedvomno pomemben za razvoj slovenskega rodoslovja. Sedaj se mu je pridružil še priročnik v slovenščini. Prejeli ga bodo vsi tisti, ki se bodo registrirali pri Johnu Steedu, avtorju programa. Domnevamo, da je ob izidu slovenskega priročnika registriranih uporabnikov v Sloveniji okrog 30, njihovo število pa se prav zaradi slovenskega priročnika hitro povečuje.

Priročnik zajema vse možnosti različice 5.2G, ki je bila na voljo ob izidu priročnika. Torej je v njem opisano tudi tisto, česar v običajnem ameriškem priročniku še ne najdemo, saj bo avtor programa novi priročnik izdal šele čez nekaj mesecev, ko bo objavil različico št. 6. Takrat bo slovenski priročnik skoraj popolnoma enak zadnjemu, ameriškem.

Glede na to, da smo z iskanjem nekaterih slovenskih strokovnih rodoslovnih izrazov opravili že pri prevajanju programa, je pri prevajanju priročnika šlo bolj za vprašanje, kako v tekočo slovenščino preliti suhoparno vsebino računalniškega priročnika. Pri tem je pomembno delo opravila tudi lektorica. Ker je bilo treba sproti preverjati, ali so slovenska navodila iz priročnika dovolj razumljiva za delo s programom, smo mimogrede odkrili nekaj nedoslednih ali neustreznih prevodov programa. Zato ob izidu slovenskega priročnika lahko omenimo tudi to, da se je prevod programa jezikovno izboljšal.

Slovenski priročnik Brother's Keeper obsega skupaj s kazali 46 strani formata A4. Prelom in vezava v izvorni format A5 bi bila zahtevnejša in zato dražja, zato smo se tokrat odločili za preprostejšo izvedbo. Tako bodo registrirani uporabniki priročnik dobili že za 1.000 SIT.

Že iz izkušnje prevajalca lahko rečemo, da v slovenskem priročniku opazimo marsikaj, česar v ameriškem ne bi tako hitro. Tudi dober poznavalec programa bo v njem našel rešitve, za katere bi, če bi jih iskal v angleškem jeziku, potreboval veliko več časa. Razen tega so prvič temeljiteje opisani nekateri prijemi, ki so značilni le za delo s prevedenim programom. Tako npr. o delu z datoteko, v kateri so opisani dogodki za časovno lestvico, ali o datoteki s prevedenimi sorodstvenimi razmerji, ki jo program uporabi pri nekaterih prikazih ali izpisih. Za slovenjenje sporočil o napakah (te so v programu BK na srečo zelo redke) je bilo treba kar nekaj truda, da so sicer povsem računalniška sporočila razumljivejša tudi povprečnemu uporabniku.

V slovenskem priročniku so prikazane tudi možnosti, ki jih v ameriškem še ni (npr. zbirna tabela - Tiny Tafel, štiri družine v okvirih, štetje potomcev in še nekatere). Ker je priročnik natisnjen v velikem formatu, so slikovni prikazi primerov nazornejši od tistih v izvorniku. Lektorici je nekaj negotovanja povzročilo dejstvo, da so prikazani primeri slovnično ali kako drugače jezikovno pomanjkljivi. Namenoma smo jih pustili nepopravljene. Uporabnika programa naj bi opozarjali, da program avtomatizirane izpise naredi po pravilih angleškega

jezika. Zato je treba že pri vnašanju podatkov misliti na to, da je treba vnaprej predvideti kakšno vejico, presledek ali veliko začetnico. Vse to z namenom, da bo slovenski izpis pravilnejši. To spretnost bomo pridobili z večkratnim pregledovanjem poročil na zaslonu (tudi v načinu *predogleda*) ali na papirju. Pri tekstualnih poročilih se da veliko postoriti tudi kasneje, saj jih lahko zapišemo na disk in dopolnujemo z urejevalnikom besedil. Pri grafičnih pregledih pa je treba na pravilne jezikovne rešitve misliti, kolikor je možno, že vnaprej.

Upamo, da bo slovenski priročnik za program Brother's Keeper prispeval k še večjemu razmahu družinskega raziskovanja na Slovenskem. Tudi ta prevod je ljubiteljsko delo, tako kot večina že doslej opravljenega dela v Slovenskem rodoslovnem društvu. Naj omenimo, da je npr. slovaški prevod programa in priročnika pripravila skupina v okviru znanstvene institucije 'pri *Matice Slovenske*' (1998), kar kaže na drugačno družbeno podporo rodoslovju kot v Sloveniji. Kljub temu pa je naš prevod programa BK dosti starejši od njihovega, internetno predstavitev slovaškega rodoslovja pa šele pripravljajo.

Ker na področju računalniško podprtega rodoslovja v Sloveniji nekatere jezikovne rešitve še iščemo ali utrjujemo, bo prevajalec hvaležen za pripombe in nasvete. Upoštevali jih bomo pri kasnejših izdajah priročnika.

Slovenski priročnik za rodoslovni program Brother's Keeper dobite na rednem društvenem srečanju ali neposredno pri prevajalcu: mag. Janez Toplišek, tel. 061/713-188, e-naslov: janez.toplisek@ki.si. Sporočiti morate svojo uporabniško številko, ki ste jo dobili ob registraciji programa.

Knjige

Nadaljujemo z objavljanjem naslovov del, ki marsikdaj vsebujejo dragocene informacije za rodoslovce. Tokrat jih je posredovala Alojzija Švajger.

1. Anton Lesjak: Zgodovina Šentjernejske fare na Dolenjskem. Ljubljana 1927.
2. Marjan Slabe in Danijel Kostrun: Župnija Polhov Gradec, (Ponatis 700 let zgodovine župnije, 1998), Župnijski urad Polhov Gradec.
3. Župnija Dob skozi stoletja-700-letnica župnije Dob pri Domžalah, 1998.
4. Jožef Kržišnik: Zgodovina horjulske fare (ponatis iz Zgodovinskega zbornika). Samozaložba, tiskala Kat. tiskarna, Ljubljana.
5. Franc Rožnik: Skozi življenje, I. knjiga-Mladostna leta (Zgodovina Horjula, Vrzdence in okolice), Ljubljana 1969.
6. Ivan Vrhovnik: Trnovska župnija v Ljubljani. Faksimile izdaje iz leta 1933. Akademsko založba 1991.
7. Zgodovina Ribnice in Ribniške pokrajine. Spisal dekan Anton Skubic. Buenos Aires 1976.
8. Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini. Spisal Jernej pl. Andrejka. Družba sv. Mohorja, Celovec 1904.
9. Milan Valant: Hiše in ljudje stare Ljubljane. Samozaložba, Ljubljana 1979.

Odmevi

Pisati v revijo Drevesa je za mene velika čast, saj na področju rodoslovja delujem zgolj ljubiteljsko in poleg tega tudi nisem ne vem kakšen računalničar. Za ta prispevek sem se odločila na zadnjo pobudo urednika in zato, da bi bralci Dreves spoznali tudi drugo stran rodoslovja, ki bi mu lahko rekli kar 'ljudsko'.

Imam obširno rodovino, ki se večkrat srečuje in pogosto se pogovarjamo o prednikih, hišah, ki so jih sezidali, opravilih, s katerimi so si služili kruh in drugih podobnih družinskih zadevah. Ko na teh srečanjih poskušam nekatere, že kar v meglo zavite spomine obrazložiti s podatki, zbranimi po metodah, s katerimi me je seznanilo Slovensko rodoslovno društvo, doživljam neverjetno zanimanje prisotnih. Spomnijo se stvari, ki so se jim prej zdele samo po sebi umevne in vsem znane, naenkrat vsi zbirajo podatke, vsi se želijo vključiti v 'družinsko drevo', snov priteguje mlade in rodbinska srečanja zapuščamo vsi z zadovoljstvom, da smo tudi mi del zgodovine naroda, ki mu pripadamo.

Seveda pa ne gre samo za popestritev družinskih srečanj. Pomembno se mi zdi povedati, da smo z pomočjo rodoslovja spoznali že več svojih sorodnikov, ki bi jih sicer ne. Dolenjski Mikličevi smo odkrili svoje sorodnike v ljubljanskih, čateških in mirnapeških, medtem ko smo skromnejšo družinsko vejo Čehovih sploh na novo odkrili na Homu, v Trbovljah, v Ljubljani in Lukovku. Spoznala sem prijetne, razumne in napredne ljudi, ki so v življenju predvsem pridno delali, bili načelni v svojih svetovnih nazorih in živeli res pošteno. Bili so hotelirji, trdni gospodarji velikih kmetij, župani v svojem okolju, cenilci premoženja pa tudi reveži in bajtarji s številnimi otroci, od katerih si je že marsikdo pridobil univerzitetni naziv. Med nami so uspešni obrtniki in podjetniki, dobre gospodinje, računovodkinje in direktorice, imamo kar dva pisatelja in sorodnike z drugimi poklici, ki se dostojno preživljajo.

Skoraj neverjetno je spoznanje osebnih doživetij posameznega sorodnika. Človek, ki sploh ni izstopal v družbi, je bil npr. večkrat poročen na dveh popolnoma različnih koncih Slovenije in ima tri vrste otrok. Imamo tetko, ki je še vedno simbol zvestobe; na poroko s svojo prvo ljubeznijo je morala čakati 10 let in se je smela poročiti šele potem, ko je že skoraj privekala

na svet njena prvorojenka. Imamo strica, ki ni imel lastnosti gospodarja, pa je moral prevzeti ogromno kmetijo; doživljal je krize, da se bog usmili, toda danes so njegovi potomci čvrsti gospodarji na svoji zemlji. Še in še bi lahko naštevala. Vsako osebno izpoved beležim po sistemu Brother's Keeper v svojem računalniku v prepričanju, da se bo našel čas ali človek, ki bo narisal 'drevesa' moje rodovine in iz osebnih zgodb morda napisal pripoved, ki se bo brala kot 'pravljica' v poznih letih prihodnjega tisočletja.

In zdaj najpomembnejše: pravijo, da je gonilna moč razvoja kraja, dejavnosti, osebnosti ... ljubezen. Če imaš nekaj rad, potem to raziskuješ in spoznaš ter ustvarjaš pogoje za stalni napredek. Člani moje rodovine se prav zaradi pozornosti, ki jo namenjamo svojemu rodoslovju, vedno bolj poznamo, si pogosteje priskočimo na pomoč in se bolj spoštujemo. Prepričana sem, da smo prav zaradi tega marsikateri problem lažje rešili in predvsem, da se veselimo uspehov kogarkoli izmed nas brez tako poznane slovenske nevoščljivosti in prepirljivosti.

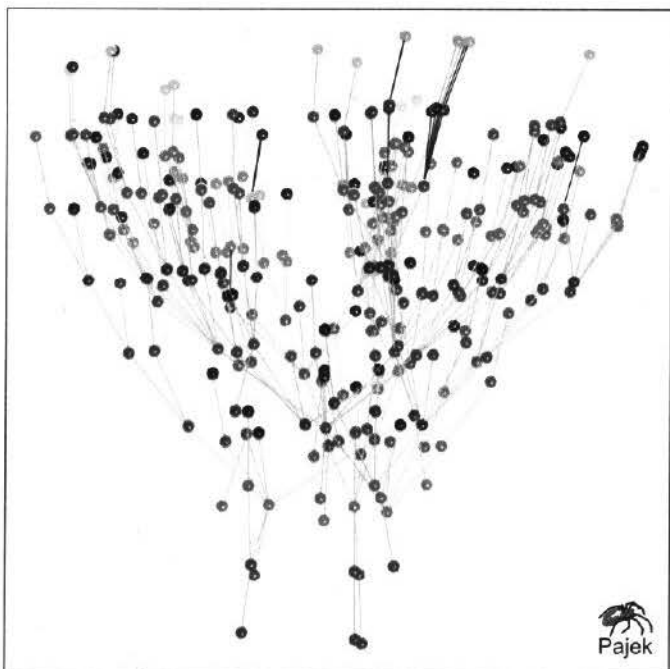
Rodoslovje zato po naših ocenah ni samo 'konjiček' za zabavo, če ga prav razumeš, ti je lahko v veliko pomoč pri obvladovanju svojega duha in duha družbe, v kateri živimo. Prepričana sem, da bo nekoč močnejši in pomembnejši delovni pripomoček terapevtov družbe - sociologov in osebnih terapevtov - zdravnikov. Prav iz tega razloga občudujem rodoslovne strokovnjake, ki ste nam preko društva omogočili vpogled v svoje dosežke. Spodbudili ste mojo zvedavost za arhive, kjer so skrite res zanimive stvari, opozorili ste me na enostavnost računalniške metode dela in povedali ste mi, da moram svojo rodovino poznati, če se hočem v njej dobro počutiti. Naj mimogrede povem, da imam tudi med vami člane naše rodovine s priimkom Melik, ki je tudi priimek moje mame. Torej dragi oblikovalci slovenske rodoslovne znanosti, ne vrzite puške v koruzo zaradi nekaj prebitih par, ki so vam potrebne za izdajanje 'Dreves'. Revijo potrebujemo, da se bomo Slovenci bolje spoznali, da ne bomo seznanjeni samo s političnimi prepiri in spletkami, ki botrujejo imenovanju na pomembne in dobro plačane položaje, potrebujemo jo tudi za hitrejše napredovanje v informacijski dejavnosti in še bi lahko naštevala. Naj zaključim z navidezno nepomembnostjo: dobro bi bilo, da bi tudi *šepet sedmih dni* v Nedelu kot neki sedanji slovenski rodovnik črpal podatke vaših baz, da ne bi klatil neumnosti in s tem padal v povprečje ali pod povprečje v sicer prijetni in ljudem dopadljivi temi. V tem primeru pa postajajo Drevesa tržno blago, čeprav sem prepričana, da davkoplačevalci ne bi imeli nič proti, če bi se Drevesa financirala tudi iz proračunov." To pa je seveda že druga zgodba.

Lepo pozdravljeni! Joza.miklic@insert.si

Smrt Jurija Vege

Anton Kos

Prispevek kolege Francija Rihteršiča v prejšnji številki dopolnujem z informacijo, ki je bila leta 1902 objavljena na strani 636 v reviji Dom in svet. V isti reviji je bil leta 1891 objavljen njegov življenjepis.

Pajek

Kako je umrl baron Jurij Vega.

Dne 17. sept. t. l. je preteklo sto let, odkar je umrl nesrečne smrti naš učen in hrabri rojak Jurij Vega. Sicer smo prinesli v „Dom in Svetu“ l. 1891. na str. 339. že življenjepis in podobo tega slavnega Slovenca, a ob tej žalostni stoletnici omenimo še nekaj posameznosti. Vega je bil rojen v moravški dekaniji ter se je imenoval pravzaprav „Veha“. Od 17. septembra l. 1802. so ga na Dunaju pogrešali znanci. Govorili so, da so ga zadnjič videli z nekim prijateljem, s katerim se je odpeljal konje kupovat. Šele 26. septembra so našli po dolgem iskanju njegovo mrtvo truplo. Ležal je v Donavi, z močno vrvico privezan na drog. Takoj so slutili, da se je zgodil zločin — a šele čez več let je prišla resnica na dan.

Dunajčani so si takoj izmislili cel roman, da „pojasnijo“ Vegovo smrt. Govorili so, da je imel Vega zavistne tekmece. Šele dve leti prej je bil postal baron. Nasprotniki so baje podkupili onega „prijatelja“, da ga je zvalil k Donavi, da bi tam nakupil konj, katere je rabil za prihodnjo vojno, in tam da so ga umorili. A resnica se je pokazala šele čez devet let po čudnem slučaju.

Po zimi l. 1811. je opazil neki topničarski častnik pri navadnem topničarju proporcijsko šestilo, ki je bilo nenavadno natančno izdelano. Ko je opazoval natančneje to orodje, je začuden zagledal vrisano ime „Vega“, ter spoznal, da je bilo to šestilo lastnina slavnega matematika. Izpraševali so topničarja, odkod ima to šestilo, in ta je izpovedal sledeče: L. 1809. je bil nastanjen v Nussdorfu pri Dunaju. Stanoval je pri nekem mlinarju, kateri je večkrat opazoval, kaj dela vojak. Nekega dne je rabil topničar šestilo. Mlinar mu reče, da ima on tako orodje, ter mu prinese šestilo in ga slednjič podari topničarju. Bilo je Vegovo šestilo, in to je izdalo morivca. Mlinarja so zaprli, in kmalu je priznal ves zločin. Vega je hotel kupiti od mlinarja konja. Mlinar je imel lepo žival, katere pa ni hotel prodati, dasi mu je Vega ponujal vedno višje vsote. Mlinar je zagledal pri njem veliko možnjo polno zlata, in tega denarja se je polakomil. Rekel je, da mu proda konja. Čez brv sta šla proti hlevu. Mlinar je pustil, da je šel Vega naprej, in odzadaj ga je pobil s kolom. Vega, zadet v tilnik, je takoj padel, in mlinar mu je vzel uro, denar in matematiško orodje. Potem je vrgel truplo v Donavo ter ga privezal ob drog.

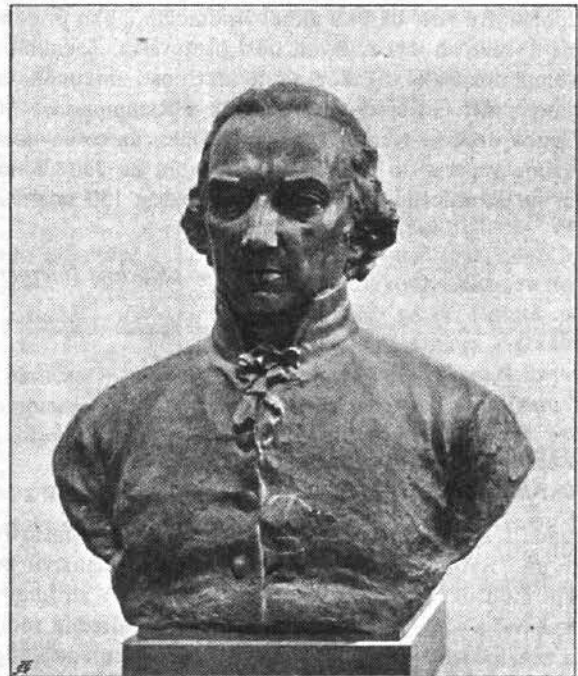
Vegovo smrt so obžalovali ne le v Avstriji, ampak tudi drugod, kjerkoli so se zanimali za matematiko in za vojaško vedo. Na ljubljanski gimnaziji je bil ubogega sina kmečkih starišev duhovnik profesor Maffei navdušil za matematiko, in z železno vztrajnostjo si je nadarjeni mladenič priboril pot do svetovne slave. Njegovi logaritmi in mnogoštevilni strokovni spisi so našli splošno priznanje v vsem učenem svetu, in vojaška hrabrost mu je pridobila visoka odlikovanja. Posebne zasluge ima Vega za streljanje z možnarji. Tudi je jako olajšal račune za streljanje z bombami. Z možnarji, ki so dobili njegovo ime, so 3. junija l. 1795. delali poizkuse v Mannheimu. Prejšnji možnarji so v elevacijskem kotu 45° in nabasani z 32½ funta smodnika nesli krogle po 872 sežnjev daleč. Vegovi pa so streljali pod istimi pogoji 1153 sežnjev, in močneje nabasani celo 1600 sežnjev daleč.

L. 1793. ga je imenovala znanstvena akademija v Erfurtu za svojega člana; temu zgledu sta sledili učeni društvi v Pragi in Mogunciji ter „Kraljeva velkobritanska znanstvena družba“. Njegova domovina Kranjska ga je pa počastila s tem, da ga je malo pred smrtjo sprejela med deželne stanovce.

Pavel Cserna, ki je objavil ob Vegovi stoletnici nekaj spominskih črtic o njem, pripoveduje tudi, da je bil Vega oženjen in da je imel sina Frančiška. Tega so sprejeli v vojaško akademijo v Dunajskem Novem mestu, iz katere je prišel l. 1813. kot konjeniški poročnik. Njegov konec je bil še nesrečnejši od očetovega: dne 24. novembra l. 1817. se je sam usmrtil.

☉☉

Vegov spomenik v Moravčah. Poleg stoječa slika nam kaže krasni doprsni kip Vegov, ki stoji na spomeniku, katerega mu odkrijejo v Moravčah njegovi častivci. Slavnost odkritja „Vegovega“ spomenika se bo vršila 16. septembra v Moravčah. Spomenik je visok 4 m 44 cm in sicer podstavek 3·24 m, doprsni kip iz bron pa 1·16 m. Načrt je napravil gospod akademični kipar Zajc. Kip je izvrstno vlit, poteze jako izrazite, naredi najlepši, impozanten vtisek. Vlija ga je dvorna livarna na Dunaju. Kameniti podstavek je iz nabrežinskega marmorja fino izdelal domači kamnosek iz Peč gospod Ivan Vektorac. Spomenik bo res pravi kras za prostorni, lepi trg pred veličastno dekanijsko cerkvijo v Moravčah. Da se je tak veličasten spomenik napravil, gre zasluga gospodu stotniku Fridolinu Kaučiču in moravški duhovščini, posebno gospodu dekanu Bizjanu in M. Škrjancu.

lv. Zajec.

Vegov spomenik v Moravčah.

☉☉

Razno

Ugani, kdo pride na večerjo pri Jeffersonovih

Večerja bo pri Jeffersonovih 15. maja ob njihovem družinskem srečanju. Prvič bodo na večerjo, ki jo prirejajo že 85 let, povabljeni tudi potomci Sally Hemings, ki je bila pri Jeffersonovih sužnja. Že vnaprej se mnogi sprašujejo, ali bodo Hemingsove zares sprejeli kot sorodnike Jeffersonovih.

Družinsko srečanje bo prvo po tem, ko naj bi bilo po DNA analizah dokazano, da je bil tvorec Deklaracije neodvisnosti oče vsaj enega od otrok Sally Hemings (za podrobnosti primerjaj prispevek na <http://www.ancestry.com/columns/eastman/eastNov9-98.htm>). Zaradi rezultatov teh raziskav se je eden od belih Jeffersonovih potomcev v šesti generaciji odločil, da bo od svojih bratrancev zahteval, da Hemingsove uradno povabijo, da se pridružijo družinski organizaciji; rečejo ji Združenje Monticello (Monticello Association).

Tisti, ki Hemingsove zavračajo, niso nič drugega kot rasisti. Tako pravi Lucian K. Truscott, uspešen pisatelj in član Združenja Monticello in nadaljuje: Meni verjamejo na besedo, da sem potomec, njim pa to odrekajo kljub ustnemu izročilu in kljub rezultatom znanstvenih analiz. To je rasizem v najčistejši obliki.

Robert Gillespie, predsednik Združenja Monticello, se strinja, da uradno stališče spominja na rasizem, vendar že zaradi zadostne zanesljivosti vztraja pri tem, da se sorodstvena zveza potrdi še z rodoslovnimi dokazi. Pri teh pa naj bi bilo še precej neraziskanega. Poleg tega genetski preizkusi še ne dokazujejo, da je bil oče otroka Sally Hemings nekdo od moških članov družine Jefferson. To bi lahko bil Thomas, njegov brat Randolph ali eden od šestih Randolphovih sinov. Zdaj zgodovinarji raziskujejo razpoložljive vire, da bi z njihovo pomočjo lahko pridobili nadaljnje dokaze ali izključili možnost očetovstva. Zaenkrat še ne moremo dokazati, nikakor pa te možnosti dokončno ne zavračamo, pravi Gillespie, sicer pravnik v Richmondu.

34 članov družine Hemings je napovedalo, da se bo udeležilo letošnje večerje ob družinskem srečanju na Jeffersonovi domačiji na Monticellu, kjer pričakujejo okrog 150 udeležencev.

(posneto po objavi na Internetu)

z realnostjo in da so odnosi plemstva do mladih deklin nazorno prikazani tudi v operetah. Štirideset odstotkov tistih, ki so podedovali plemiški naslov, je bilo spočetih izvenzakonsko ali pa so potomci mešancev, pravi Moseley, ki se v nadaljevanju še bolj na široko razpiše o vprašanju dedovanja plemiškega naslova pri nezakonskih otrocih. Cel članek najdete na naslovu <http://webcrawler-news.excite.com/news/r/990517/18/odd-aristocrats>

(posneto po objavi na Internetu)

Napravi sam svojo genetsko analizo

Družba *DNA Identification Systems* v Alabami, ZDA, ponuja na trgu svoj novi proizvod, ki bo nemara zanimiv tudi za rodoslovce: pribor za genetsko analizo, ki stane 20 dolarjev. Družba svoj proizvod sicer bolj oglašča med pravnimi osebami, ne ravno med rodoslovci. V ceni je namreč vsebovano samo tisto, kar je potrebno za jemanje vzorcev; klinična analiza DNA vzorcev ostaja še vedno razmeroma drag postopek. Vseeno je novi proizvod prvi med tistimi, ki jih v prihodnosti še lahko pričakujemo.

DNA Identification Systems zatrjuje, da je z analizo mogoče razrešiti spore okrog dednosti, izdelati medicinske genetske izvide, identificirati ugrabljene otroke, napovedati tveganja obolevnosti v bodočih generacijah in dokazovati sorodstvo. V kompletu sta dva sterilna posnemalca in posebej obdelan karton. Uporabnik s posnemalcem obriše notranjost ustne stene, namaže posneto slino na karton, ga prekrije, zapre in shrani v omari ali predalu. Za zakonsko jamstvo ga lahko zapečati pred pričami in notarjem.

Proizvajalci računajo, da bo proizvod dobrodošel artikel tam, kjer bo nekdo zainteresiran za dokazovanje sorodstva z umrlo osebo, saj za tak dokaz ne bo več potrebno izkopati trupa.

Shrani se lahko (anonimno) genetsko gradivo bioloških staršev in starih staršev v primerih posvojitve. Tako imajo posvojitelji popoln genetski zapis za posvojenega otroka. Priporočajo jemanje genetskih vzorcev staršev in starih staršev ter jih hraniti do takrat, ko bo mogoče zdraviti dedne bolezni.

Ker je veda o DNA vzorčenju še razmeroma mlada, proizvajalec jamči učinkovitost postopka samo za deset let, čeprav ne vidi nevarnosti, da bi shranjeno gradivo ne bilo trajno obstojno. Današnja družina lahko na preprost način shrani svoje genetsko gradivo za prihodnje generacije.

(posneto po objavi na Internetu)

So britanski aristokrati bolj rdeče kot plave krvi?

Po zadnji izdaji Burkove knjige o plemstvu z naslovom *Peerage and Baronetage* naj bi bilo britansko plemstvo bolj rdeče kot modrokrvno. Vsaj polovica je mešancev ali imajo v genih kukavičja jajca kljub sklicevanju na neoporečne rodovnike, ki segajo tisoč let nazaj. O novi izdaji omenjene knjige, ki je že stošesta po vrsti, piše tudi Reuterjev novinar Will Hardie. V njej bo prvič objavljen spisek nezakonske gospode. Glavni urednik Charles Moseley dodaja, da se predstavniki plemstva ne bodo mogli več sklicevati na svoje visoko poreklo, da je zastareli odnos do aristokracije povsem nezdržljiv

Rojen v sedmem mesecu

Živela sta mož in žena. Zelo nestrpno sta pričakovala otroka. Žena pa je rodila že po sedmih mesecih, otrok je bil zdrav in glasen. Moža pa je zelo skrbelo, ali bo otrok preživel; hodil je po mestu in spraševal, kaj o tem mislijo drugi. Pa mu je rekel

prijatelj: "Ne skrbi! Moj stari oče se je tudi rodil v sedmem mesecu." Zaskrbljeni očca pa se ni dal pomiriti: "Verjamem, samo povej mi, ali je tudi preživel."

Delo, Sobotna priloga, 13. marca 1999, str. 39

114-letni moški se namerava poročiti s sedemnajstletnico

Egiptovski kmet se namerava poročiti navkljub nasprotovanju svojih otrok in policije. Mohamed, osemdesetletni Fayezev sin, se je na policiji pritožil, saj namerava oče kmetijo prepustiti bodoči soprogi.

Policija v pokrajini Sohag (okrog 400 km južno od Kaira) je po starih navadah sestavila sosvet očancev, ki naj razreši spor. Fayezev ima sedem sinov in 45 vnukov.

(posneto po internetu)

Ancetus Akuku Oguela iz Aora Chuodho, Kenya, je bil rojen leta 1918 in je imel več kot 117 žena. Od osemdesetih se je že ločil. Vseh imen se ne spominja več. Zdaj jih ima samo še 37. Trdi, da ima 172 otrok, prvi se je rodil leta 1948, zadnji pred štirimi meseci. Mati je bila rojena leta 1979.

(posneto po internetu)

Pripomba: Znano je, da se je računalnik potrdil kot izvrsten pripomoček na številnih področjih, ne nazadnje pri rodovniškem delu. Pravimo tudi, da se nam z računalnikom ni treba ustrašiti obsežnejših raziskav, saj ne predstavlja nikakršne omejitve. Vseeno to ne drži povsem. Gornjega primera ne bi mogli evidentirati z vsakim rodoslovnim programom. Brother's Keeper namreč ne predvideva možnosti, da bi nekdo imel več kot osem zakonskih partnerjev. Ancetusu torej tudi naš priljubljeni BK ne bi mogel ohraniti v spominu vseh 117 (in več?) žena.

Človeška bitja so na videz posamezniki, kadar jih gledamo okrog nas. Tako jih vidimo, ker smo vajeni gledati sedanjost. Če bi lahko videli preteklost, bi bila podoba drugačna. Bil je čas, ko je bil vsak od teh posameznikov del svoje matere, še prej del svojega očeta, in pred tem del starih staršev. Če bi nam bilo dano videti človeštvo v časovnem trajanju, kot je dano Bogu, bi imelo podobo ene same rastoče tvorbe – podobno zapletenemu drevesu. Vsak posameznik bi bil povezan z vsemi drugimi.

C.S. Lewis, 1898-1963

Kaj delajo

Rodoslovni vtisi iz Londona

Peter Hawlina

Morda je že komu odveč, ker se v Drevesih pojavljajo prispevki, ki govorijo o tem, kako je z rodoslovjem v drugih državah in kulturah, kakšne so možnosti za raziskovanje, kako so organizirani, kakšni so rezultati njihovega dela, koliko je rodoslovje družbeno priznано in podobno.

Tuji arhivi in rodoslovni viri so lahko neposredno zanimivi samo tistim, katerih sorodstvo seže prek kranjskih meja. Takih, ki bi imeli prednike in sorodnike v Angliji, je v Sloveniji malo.

Predstavitev rodoslovne dejavnosti v tujini je za nas bolj primerjalno koristna. Lahko nam služi za vzgled.

V novembru sem bil en teden v Londonu. Odveč je razlagati, da je London veliko mesto in se v njem ni prav lahko znajti, pa četudi nisi prvič tam. Izkoristil sem dopisnega znanca, ki sicer ni rodoslovec. Dela pri agenciji, ki se ukvarja z iskanjem morebitnih sorodnikov posameznikov, ki so umrli brez znanega dediča. V nekaterih zadevah, ki so se nanašale na slovensko ali hrvaško ozemlje, sem sprejel naročilo in posredoval rešitev. Po vtisu, ki ga dajejo pisarniški prostori te agencije, sklepam, da se s tem poslom zelo dobro zasluži. To omenjam kot možni vir zaslužka za tiste, ki so si pri rodoslovnem delu pridobili kar nekaj 'detektivskih' izkušenj.

Ta znanec me je pospremil v zgradbo, kjer hranijo največjo zalogo gradiva za rodoslovce. To je The Family Records Centre (FRC). Možni prevod bi bil Rodoslovni center. V njem so za rodoslovne raziskave združili največ tistega, kar lahko pride prav rodoslovcem in se je nabiralo v dveh vladnih ustanovah: Office for National Statistics (Statistični urad) in Public Records Office (Register prebivalstva).

FRC je bil ustanovljen namensko za rodoslovce in njihove raziskave. Odprt je bil leta 1997. Z ustanovitvijo tega centra so na enem mestu združili najbolj uporabno rodoslovno gradivo. Obiskovalcem je tu na voljo marsikaj. Omenil bom najbolj pomembno. To so najprej indeksi rojstev, porok, smrti in posvojitve ter popisi prebivalstva za 19. stoletje. Popisi prebivalstva za zadnjih sto let so še vedno varovani kot osebni podatki. Podatki o popisu iz leta 1901 bodo sproščeni januarja 2002. Podatki popisov 20. stoletja torej niso dosegljivi, kar pa za rodoslovce ni posebno omejujoče dejstvo, saj je večina teh podatkov znana ali dosegljiva na druge načine. Toliko bolj pa so uporabni podatki iz 19. stoletja, za katere ni nobenih omejitev. Za razliko od teh pa so vsakomur brez omejitev dosegljivi podatki o rojstvih, porokah in smrtih. Na razpolago so vsi podatki od leta 1837 do današnjih dni. Omejitev je samo v tem, da uporabniki gradiva ne morejo raziskovati sami. Za vsak dogodek, rojstvo, poroko ali smrt mora prosilec vložiti zahtevek za izdajo potrdila (certificate). Za vsak tak prepis mora plačati 6.5 funtov in ga dobi četrti delovni dan po tem, ko je vložil zahtevek. Če želi rezultat v enem dnevu, plača za vsak prepis 22.5 funtov.

Nova zgradba je bila zgrajena namensko in leži v bližini drugih sorodnih ustanov, kot sta npr. Londonski arhiv (London Metropolitan Archives) in Rodoslovna družba (Society of Genealogists). Namen ustanove ni samo hraniti podatke. Že-

lijo biti pravi rodoslovni center in obiskovalcem nuditi kar največ pomoči. Kupil sem si poučni priročnik za delo v tej zakladnici podatkov. V delu zgradbe je stalni prikaz priporočil za delo na lepo urejenih panojih. Obiskovalcem so na voljo prostorne čitalnice, ki so bile ob mojem obisku skoraj povsem zasedene. Na leto sprejmejo okrog 15.000 obiskovalcev. Občasno prirejajo predavanja, tečaje in vodenje po arhivu.

V čitalnicah so uporabnikom na voljo tudi računalniki, na njih pa obsežno referenčno gradivo. Med drugim je tu tudi znani mednarodni rodoslovni indeks (International Genealogy Index).

Na kratko sem omenil dve največji in najbolj uporabni zbirki, ki jih hrani FRC. Poleg teh so obiskovalcem na voljo še nekatere druge zbirke, kot so oporoke, župnijski arhivi, arhivi verskih skupnosti, različnih šol, vojaški, mornariški, policijski, časopisni arhivi, arhivi sodišč, davčnih služb, ubožnic, volilni imeniki, zemljevidi in podobno. V omenjeni knjižici so navedeni kratki opisi vsakega od njih in naslov ustanove, ki jih hrani.

Spletne predstavitve najdete na spletnih naslovih <http://www.pro.gov.uk> in <http://www.ons.gov.uk>

Rodoslovna družba (Society of Genealogists)

Naslednji dan sem obiskal še Rodoslovno družbo. Tu je spet toliko vsega, da sem se po zgradbi s petimi etažami samo površno sprehodil in samo tu in tam tudi kaj malo poglobljeno ogledal. Ta hram me je spomnil na obisk podobnih ustanov na Dunaju, v Parizu, San Franciscu in Salt Lake Cityju. Še največ sem se zadržal v njihovi trgovini, kjer prodajajo knjige, revije, rodoslovne računalniške programe in pripomočke, kot so podatkovne zbirke na disketah in zgoščenkah. Za podrobnejše spoznavanje vsega tistega, kar hrani knjižnica, bi rabil dneve. Presenetilo me je število objavljenih del, še bolj pa njihov obseg. V obsežnem delu knjižnice so v arhivskih škatlah na razpolago zapuščine številnih rodoslovcev. Nič čudnega, da je zgradba polna marljivih raziskovalcev, ki so zagledani v gradivo na čitalniški mizi ali na računalniškem zaslonu.

Obiskovalci plačujejo vstopnino, ki pa ne more pokrivati stroškov poslovanja te ustanove. Nisem spraševal, kako se financirajo, prepričan pa sem, da večino dela opravljajo prostovoljci. Take sem v Družbi tudi srečal. Štiri priletne dame so mi povedale, da delajo na enem od projektov prepisovanja podatkov v računalniške datoteke. Teh datotek je spet toliko, da sem se zavedel, da v tako kratkem času ni mogoče dobiti dobrega pregleda nad njihovim obsegom in vsebino. Tisti, ki želijo o tem vedeti več, lahko za začetek odprejo spletno stran na naslovu <http://www.sog.org.uk>

O poteku nekaterih zanimivih in ambicioznih projektov priča eno od aktualnih povabil k sodelovanju. Prostovoljce vabijo z naslednjo objavo na Internetu:

Prepisovanje zapisov o rojstvih, porokah in smrtih za Anglijo in Wales poteka vse hitreje, odkar lahko prostovoljci pri svojem delu uporabljajo novi scanner. Prepisanih je že okrog 500.000 zapisov. Grafikon, ki prikazuje naraščanje pridobljenega gradiva je objavljen na <http://freebmd.rootsweb.com/statgraphs/submission.gif>. Za nadaljevanje bi rabili okrog 100 dodatnih prostovoljcev, ki bi znali uporabljati projekcijske naprave za predvajanje mikrofilmanega gradiva. Za prepisovanje priporočajo poseben program za osebni računalnik, ki je dosegljiv na <http://freebmd.rootsweb.com/addons/SpeedBMD/>. Zainteresirani si lahko dosedanje rezultate ogledajo na <http://freebmd.rootsweb.com/cgi/search.pl>

Za primerjavo še en od mnogih na Internetu objavljenih primerov: *Državni arhivi v Illinoisu so se v sodelovanju s tamkajšnjim rodoslovnim društvom lotili indeksiranja vseh porok v državi. Projekt še ni končan, indeksiranih pa je že milijon porok (dva milijona imen) za obdobje pred letom 1901.*

Ta izsek je vzet iz prispevka, ki je bil 12. 10. 1999 objavljen v dnevnem časopisu, ki ga po spletu pošilja družba Ancestry. Časopis lahko brezplačno naročite na naslovu <http://www.ancestry.com> in se sami prepričate, da vsak dan postreže z vsaj eno tako novico v stani rubriki Datoteka dneva. O podobnih podvigih v Avstriji govori v tej številki v svojem prispevku Felix Gundacker, o mnogih drugih smo večkrat poročali v prejšnjih številkah.

Knjižnice

Mimogrede sem stopil še v British Library. Pri recepciji sem izvedel, da so glede obiskovalcev zelo selektivni. Obiskovalec mora dokazati dokaj tehten razlog, da mu dovolijo obisk v čitalnici. To me je rahlo presenetilo, saj je objekt tako neznan- sko velik, da bi že samo avlo težko napolnil z obiskovalci, pa če bi tudi ne bilo nobenih omejitev, kaj šele vse ostale prostore. Tako sem v eno od čitalnic samo pokukal, sicer pa sem si v kompleksu knjižnice ogledal dve razstavi, nekaj dlje sem se zadržal pri računalniku in brskal po njihovem katalogu. Zanimalo me je, kaj imajo o Sloveniji in kateri pesniki in pisatelji so jim znani. Prav veliko ni bilo, bilo pa je vsaj desetkrat več kot sem leto poprej našel v Francoski narodni knjižnici. Vseeno pa ima britanska manj kot imajo ameriške knjižnice podobnega ranga. Ta izjava je dokaj tvegana, saj sem katalog pregledoval zelo površno in naključno. Vsiljuje se mi prepričanje, da je opremljenost narodnih knjižnic v neposredni povezavi z zanimanjem njihovih obveščevalnih služb za posamezne države.

Ker sem imel s seboj komplet našega časopisa Drevesa, sem poklical osebo, ki je odgovorna za Slovenijo. Prikazala se je ljubka dama. Pogovarjala sva se srbsko. Z veseljem je sprejela Drevesa in mi podarila katalog knjižnice na zgoščenki.

Po katalogu lahko sami brskate. Dobite ga na <http://opac97.bl.uk>. Informacije o knjižnici so objavljene na <http://www.bl.uk>

V čitalnico torej nisem vstopil. Dama na recepciji mi je v zameno dala zloženko z naslovi večjih in specializiranih knjižnic. Med takimi bi bilo verjetno vredno obiskati Hyde Park Family History Centre, pa ga nisem. Sem se pa med vsakodnevnim pešačenjem po mestu včasih spotoma za kako uro odpočil tudi v kakšni knjigarni in se največ zadrževal ob policah, namenjenih rodoslovni literaturi.

Pokopališče

Stanoval sem blizu enega od mnogih londonskih pokopališč in si ga na kratko tudi ogledal. Ni mi bilo žal. Na vhodu je bilo sicer treba plačati funt vstopnine. Česa podobnega nisem še nikjer doživel. Pokopališča Highgate je iz 19. stoletja. Že gospodinja, kjer sem stanoval, je pripomnila, da je pokopališče prava džungla. Ko sem vstopil, sem hitro uvidel, da ni preveč pretiravala. Večina grobov je zelo starih in zanje očitno nihče več ne skrbi. Obraslo jih je grmovje, bršljan in drevje. Včasih je komaj mogoče pod tem rastjem zaslutiti grob s spomenikom. Vse skupaj daje ponekod vtis scene iz grozljivih stripov in filmov. Za povrh je še rahlo rosilo.

Sam sem vedno grajal navado, da se grobovi pri nas v eni ali dveh generacijah povsem preuredijo. S tem je uničen duh časa, okusa, arhitekture. Pogosto sem uničijo prave dragocenosti. Za

rodoslovce je to še dodatne izguba. Bolj bi bil za to, da bi stari deli pokopališč ostali kolikor je mogoče nespremenjeni, sodobni okusi in ureditve pa naj pridejo do izraza na novih oddelkih. Po obisku pokopališča Highgate sem se zavedel, da bi se s starimi deli pokopališč najbrž tudi pri nas dogajalo nekaj podobnega. Brez vzdrževanja bi jih začelo požirati rastje. Pa Highgate ni povsem muzejsko pokopališče. Nekateri deli se sproti urejajo, tu in tam so povsem sveži grobovi. Nekoliko me je presenetilo, da grob Karla Marxa ni povsem pozabljen. Pod spomenikom je ležal skoraj svež šopek. Zamislil pa sem se nad napisom na spomeniku: Proletarci vseh dežel, združite se!

Librairie de la Voûte

Tomaž Pisanski

Današnji dan, 2.12.1999, mi bo gotovo ostal še dolgo v spominu. To je namreč zadnji dan mojega obiska v Parizu. Jutri se vračam s službene poti domov. Tokrat me je pot zanesla v okolico Pariza, v Marne la Vallée, ki leži kakih 20 km vzhodno od središča Pariza. Ker je tamkajšnja univerza čisto mlada, sem si bil pri svojem delu prisiljen pomagati s knjižnico slovite École normale supérieure, tam blizu Patheona, znanega najbrž najbolj po Foucoltovem nihalu. Lagal bi, če bi ne priznal, da sem vsak prosti trenutek uporabil za ogled znamenitosti Pariza. Pariški javni prevoz, takoimenovani RER, me je kadarkoli v dvajsetih minutah pripeljal od hotela do centra mesta. Predvčerajšnjim sem v odgovoru na elektronsko pismo Petra Hawline omenil, da sem v Parizu in včeraj sem v njegovi repliki prebral, "24, rue de la voûte". Ko sem zvečer prebral, da ta ulica leži tako rekoč na poti v knjižnico, kamor sem bil namenjen, sem sklenil, da se namesto na kosilo raje odpravim raziskovat ulico Voûte. Na poti z učinkovitim RER sem izstopil na postaji Nation in se po širokem bulvarju odpravil proti Porte Vincennes. Srce mi je kar zaigralo, ko se je na desni strani odprl pogled navzdol na uličico, kakršnih v dandanašnjem Parizu že primanjkuje, saj ohranja duha, ki sem ga bil deležen med svojim prvim, skoraj enoletnim bivanjem v Franciji na prelomu šestdesetih v sedemdeseta, ko še ni bilo sledov MacDonald'ovih restavracij, čeprav je bil načrt za likvidacijo slovitega trebuha Pariza, ogromne tržnice Les Halles, že izdelan. Po stopnicah sem se spustil na rue de la voûte, po nekaj deset metrih našel knjigarno na številki 24 in brez oklevanja vstopil. Žal me je čas preganjal in sem v knjigarni ostal vsega slabe pol ure. Na vidnem mestu, tik ob izložbi, so razstavljene rodoslovne knjige, s katerimi so zelo dobro založeni. Ne gre le za rodoslovne knjige ampak tudi za najrazličnejše spremljevalne priročnike, namenjene bolj poglobljenemu rodoslovnemu delu. Na razpolago imajo več kazal po arhivih, opisov zgodovinskih migracij, analiz osebnih in krajevnih imen, itd.

Ker doslej še nisem našel veje svoje rodbine, ki bi vodila v Francijo, sem nabavil le tri cenene, vendar koristne knjižice (nekaj o imenih, arhivih in nekaj o rodoslovju). Pred tem sem si v treh drugih knjigarnah kupil že knjižico o vladarskih genealogijah, kratek priročnik grboslovja ter še ponatis grboslovne knjige s konca prejšnjega stoletja, ki izhajajo v zbirki Sinople. Pri vsem tem me je seveda najbolj zanimal prav francoski pogled na rodoslovje. Res je, da so Ilirske province, čas, ko se je moč Ljubljane raztezala tja do Dubrovnika, zgolj nekajletna

epizoda v naši zgodovini, so pa za francosko oblastjo ostale v arhivih trajne sledi tudi v matičnih knjigah. Ker si doma počasi gradim rodoslovno in grboslovno knjižnico, jo na takih popotovanjih vztrajno širim.

Med plačevanjem izbranih knjižic sva s knjigarnarjem na hitro izmenjala najnujnejše informacije. Ker sem bil skoraj ves čas obiska knjigarnice edini kupec, se mi je lastnik lahko posvetil, čeprav naju je kar dvakrat prekinil telefon. Delo slovenskega rodoslovnega društva pozna, ker dobiva Drevesa, tudi on je postavil svoje strani na Internet. Dogovorila sva se, da bova na najinih straneh opozorila drug na drugega. Med svojim kratkim, a intenzivnim obiskom sem spoznal, da je Librairie de la Voûte eno od središč francoskega rodoslovja. Knjigarnar mi je za popotnico dal kopico letakov o njihovih srečanjih, razstavah, predavanjih in tečajih, podaril mi je kar tri zgoščenke s demonstracijskimi rodoslovnimi programi, ki jih zaradi francoščine pri nas najbrž ne bodo množično kupovali.

Ko sem čez četrto uro začel z delom v matematični knjižnici, sem bil vesel, da sem se odpovedal kosilu, saj sem v zameno dobil več, kot sem pričakoval, še posebej, ko sem proti večeru, po obisku knjižnice na Boulevard St. Michel, še v ogromni Librairie Gibert Joseph med drugim poiskal police z rodoslovnimi knjigami. Takrat sem si dokončno priznal, da je knjigarnica v zakotni ulici voûte z rodoslovnimo literaturo res dobro založena. Aja, še tole: v francoščini voûte pomeni obok, sinople pa je grboslovni izraz za zeleno barvo.

Opombe. Preden oddam rokopis v tisk, sem na hitro preskusil vse tri zgoščenke: GénéaTique in Heredis sta videti čisto spodobna rodoslovna programa, ki bosta zagotovo koristna vsem, ki jim je francoščina bližje kot angleščina. Tretjega programa, Parantèle, pa žal ni uspelo namestiti v prvem poskusu. Na zgoščenki sem našel še demonstracijo programa za grboslovje, s katerim pa sem imel tudi težave.

Če bralca zanima pogled v francosko rodoslovje, ga lahko dobi skozi internetni obok na naslovu <http://perso.cybercable.fr/voute/>. Med združenji pa je najbrž najpomembnejša Francoska rodoslovna federacija (<http://www.genefede.org/>), ki med drugim organizira tudi 24. mednarodni kongres rodoslovja in grboslovja v Besanconu 2-7 maj, 2000 (<http://congres2000.besancon.net/>).

Dodatek: Seznam kupljenih rodoslovno-grboslovnih knjig. Za vsako knjigo je označena cena v francoskih frankih. Z zvezdico so označene tiste knjige, ki sem jih kupil na ulici voûte.

1. Jean-Charles Volkmann: Généalogies des rois et des princes. Editions Jean-Paul Gisserot 1998. 32 FF.
2. W. Maigne: Abérgé méthodique de la science des armoiries. Zbirka Sinople, Pardès, Puiseaux 1991 (prva izdaja 1885). 198 FF.
3. Geneviève d'Haucourt, Georges Durivault: Le Blason. Zbirka Que sais-je?, 336. 10. izdaja. Presses Universitaires de France, Paris 1995 (prva izdaja, 1949). 42 FF.
- 4.* Jean Favier: Les archives. Zbirka Que sais-je?, 805. 6. izdaja. Presses Universitaires de France, Paris 1997 (prva izdaja, 1958). 42 FF.
- 5.* Charles Rostaing: Les noms de lieux. Zbirka Que sais-je?, 176. 12. izdaja. Presses Universitaires de France, Paris 1997 (prva izdaja, 1945). 42 FF.
- 6.* Jean-Louis Beaucranot: Votre arbre genealogique. Le Livre de Poche, Paris 1997 (prva izdaja, Denoël 1989). 26 FF.

Kaj delamo?

Milan Govekar

Kriv je bil internet, zdaj sem pa jaz!

Podpisani sem po stažu med najmlajšimi člani našega rodoslovnega društva, še ne 63 let star pa na poti v zgodovino; za zdaj kot absolvent prava Univerze v Ljubljani, sicer pa upokojeni novinar. Živim v Ljubljani, Podlimbarskega 41 a, tel. 061 554 955 ali 041 672 624.

Od hobijev sta mi od mladosti ostala ljubezen do planinarjenja in pa (zdaj mirujoča) filatelija, usmerjena na vse 'naše', predvsem v zbiranje odtisov poštinih žigov z vsega slovenskega etničnega ozemlja. V rodoslovje pa sem 'zabredel' zaradi interneta. Naš Grega je namreč po tej poti dobil vprašanje, če lahko poišče kakšne podatke o več Glavanih, ki so med leti 1900 in 1920 iz vasi iz okolice Iga, takrat v Avstriji, prišli v Ameriko in naj bi bili ali pa tudi so predniki ali vsaj sorodniki sprašujočega Glavana, ki mu žal še nismo mogli poslati pozitivnega odgovora. Zato pa se je žena Danica poglobila v raziskovanje svojega rodu, ki dejansko izvira od tam (Škrilje), sam pa sem nadaljeval, bolj rečeno na novo začel, z iskanjem svojih korenin. Ob prvem poskusu pred več kot 30 leti sem namreč prehitro odnehal - zaradi neprijaznega sprejema v neki hiši, za katero takrat nisem vedel, da ni prava!

Dela sva se z Danico pred dvema letoma lotila 'peš'. Iskanje sem si skušal olajšati s prošnjo na takratnega ministra Mirka Bandlja, da bi mi iz Centralnega registra prebivalstva posredovali podatke o številu in razpršenosti oseb s priimkom Govekar in Glavan. V zelo kratkem času sem dobil odgovor s podatki o številu oseb po upravnih enotah in po naseljih. Tako sem izvedel, da je po stanju dne 25.2.1999 v Sloveniji bilo 269 Govekarjev in 464 Glavanov. Uradnemu dopisu je bil pripet listič s pripombo sestavljalke odgovora, gospe Lučke Bogataj, da so Govekarji iz Sevnice njeni sorodniki, njena mama pa je tudi bila Govekarjeva! Je pa svet res majhen...

Izhodiščnih podatkov in usmeritev za resno delo je bilo tako dovolj. Sledili so telefonski pogovori z ljudmi mojega oziroma našega priimka. Z zgodovinskim gradivom pa sva se z ženo začela seznanjati pri g. Vinku Kobalu, župniku v Godoviču, od koder izvira očetov rod. Po ohranjenih knjigah sva odkrila v Godoviču št. 48 najstarejšega Govekarja, in sicer Jurija, rojenega leta 1719. Imel je 6 otrok. Štirje sinovi so nadaljevali rod. Od prvega (Jurija) Govekarja do mojega deda Jakoba, ki se je leta 1905 z vso družino (žena in 5 otrok v starosti od manj kot leto do 5,5 let, moj oče Jože je bil najstarejši) moral preseliti na Dolenjsko v Malo Črnelo pri Stični, se je zvrstilo pet generacij. Moja je torej sedma, nečakinje sin Tevž pa deveta generacija doslej.

Že ob prvem vpogledu v status animarum za deda Jakoba me je začelo zanimati, zakaj se je pravzaprav selil na Dolenjsko. Doma namreč o tem do očetove smrti nismo govorili, z njegovimi sorodniki pa tudi ne, ne takrat in ne pozneje. Le eden izmed bratrancev se je spominjal pripovedovanja svojega očeta, ki da je vedno govoril, naj bi najinega deda, domnevno zelo premožnega kmeta in prevoznika, uničil in v revščino pahnil njegov stric, ki je bil duhovnik in pisatelj.

Zadeva mi ni dala miru. Začel sem preverjati. Duhovnik in pisatelj v eni osebi ni bil v tistem času noben Govekar. Eno ali drugo pa. Tako me čaka podrobnejša raziskava vej, ki jim pripadata omenjeni osebi. Vse kaže, da iz idrijskega odrastka godoviških Govekarjev izvira kasnejši pisatelj in dramaturg Fran Govekar. Delo mi bo precej olajšano s tem, da sem z razumevanjem družine Minatti prišel do Rodbinske kronike Govekarjev in Minattijev z bogatim dokumentarnim gradivom. Iz tega rodu je tudi pesnik Ivo Minatti.

Nakazuje pa se mi tudi zelo verjetna sorodstvena povezava z družino pesnika Janeza Menarta. Moja babica po očetovi strani se je tudi tako pisala. Ob vseh obiskih po župniščih, v nadškofijskem arhivu in drugod, tudi pri prebiranju strokovne literature pazim, da ne bi spregledal kakšnega, s tem priimkom povezanega podatka v knjigah za Godovič, Idrijo in Hotedrišico.

Ob vsem dosedanjem trudu pa še nisem našel povezave med godoviškimi in žirovskimi Govekarji. Rod iz Godoviča je po matičnih dokumentih sicer starejši za kakšnih sto let od prvih glavarjev treh družin žirovskih Govekarjev. Sicer naj bi bilo nekje zapisano, da je leta 1629 eden Govekarjev z Brda, imenovan Brdar, iz Godoviča 48 prišel na Jelični vrh in tam kupil njivo Na Leskovci. Tega še nisem preveril po dokumentu (urbarju). Res pa na Jeličnem vrhu še danes živijo tudi Govekarji, s hišnim imenom Pri Leskovcu. Potem pa še tole: dr. Franc Kos je že 1894. leta v svojih 'Doneskih k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja', knjigo je založila Matica Slovenska, po urbarjih med drugim ugotovil, da so leta 1560 med podložniki loškega gospostva navedene tudi 3 osebe mojega priimka. V Hobovšah pri Stari Oselici je bil Matevž Govekar, na Govejku pa Jernej, sin Pavla Govekarja.

Ne da bi se človek kakorkoli visoko postavljaj ali hvalil s tujim perjem pa je vseeno prijeten občutek, da najstarejša meni znana omemba priimka Govekar, četudi tisti iz leta 1560 ne bi bili 'moji', seže v čase, ko je Primož Trubar med ljudstvo poslal prvi slovenski katekizem. Osebnost se zagotovo niso poznali.

Pri različnih strokovnjakih sem dolgo iskal odgovor na vprašanje o izvoru svojega priimka. Odgovora sta bila dva. Mogoče je, da gre za preoblikovanje geografske oznake Govej(e)k. Nič neobičajnega pa ne bilo, da je dejavnost (živinoreja ali točneje: govodoreja) dala ime tako ljudem kot področju, kjer so se ukvarjali z živino. Že omenjeni pisatelj Fran Govekar je leta 1944 v svoji Družinski kroniki takole zapisal: "Govekarji so dobili svoje pristno slovensko ime po visoki planoti Govejek nad Idrijo, po krajini, koder so pasli govejo živino in so jim zato dejali Govejkarji. Vsekakor so bili vedno v zvezi z živino, ker je prapraded imel službo v Lipnici pri Trstu, kjer so gojili slavnoznanne cesarske bele lipicance. Ta Govejkar se je nato vrnil v Idrijo, njegov sin je bil nadglednik v rudniku". Itd.

Naštel sem samo nekaj podatkov, ki kažejo, kako se raziskave širijo v mojem primeru. Zaradi dreves pa, pravimo, človek ne sme spregledati gozda. Ob vseh neznankah, omenjenih v tej zgodbi, sem najprej in nesporno po dokumentih

iz idrijske zemljiške knjige ugotovil pravi vzrok dedove selitve z vso družino iz Godoviča na Dolenjsko. Kmetija je bila, na kratko rečeno, prodana zaradi dolgov. Vseh okoliščin še ne vem, nemara jih nikoli ne bom spoznal. Postavil pa sem si cilj. Ob stoletnici propada dedove kmetije, prodana je bila 5. avgusta 1905, nameravam pripraviti srečanje vseh Govekarjev na izbrani lokaciji v Godoviču. Četudi nas pride le četrtina, bo velik miting in dobra fešta. In spoznali se bomo!

Danica Glavan

Sem računovodkinja v pokojju. Pravzaprav sem že večkrat poprej, še med aktivno službo, premišljevala, da bi bilo lepo imeti nekaj družinski kroniki ali celo rodovniku podobnega. Pa do upokojitve nikoli ni bilo pravega časa. Saj ga niti zdaj nimam oziroma mi ga ostaja manj kot včasih. Pač usoda nas upokojencev, ki za enako ali podobno opravilo porabimo vse več in več časa kot nekdanj. No, v rodovniško vodovje se vseeno ne bi spustila, če ne bi bilo velike želje: pomagati sinu Gregi, da bi nekemu amerškemu Glavanu pomagal poiskati njegove korenine. Bile naj bi nekje na območju Iga pri Ljubljani. Od tam, iz Strahomera je bil doma pokojni oče, zelo znan in cenjen ljubljanski krojač.

Kakšni dve leti sta minili, odkar sem se lotila dela. Dlje kot do starega očeta družinski spomin ni segel. Z iskanjem po cerkvenih matičnih knjigah na Igu in sosednjih župnijah, nato v Nadškofjskem arhivu v Ljubljani, s pogovori in obiski pri resničnih ali pa tudi le domnevnih sorodnikih, z ogledovanjem spomenikov na pokopališčih in iskanjem po literaturi ter spominu sem prišla nekaj dlje kot v leto 1680. Od prvih dveh znanih Glavanov do zdaj, mislim tudi na vnuke moje sestrične Mare in bratranca Staneta, je že 14 generacij Glavanov, vseh imen v računalniški zbirki pa 1293.

Že kmalu po začetnih korakih sem ugotovila nekatere prav zanimive stvari. Po matičnih knjigah, kolikor so bila možna spremljanja skozi desetletja, je razvidno, da so se nekatere osebe mojega priimka sicer rodile, vendar nikoli poročile (kar je verjetno), umrle pa sploh niso. To je pa nemogoče! Kje so se izgubili ti Glavani? V knjigah, ki so bile uničene. Ali pa so se ti ljudje, kar bi človek sicer pričakoval in kar se je v resnici dogajalo, razselili v bližnje kraje in tudi zelo daleč. Ne vem, to bom morala še vse preveriti, saj sem vsaj približno dokončala šele prvi del mojega raziskovanja. To pa so 'moji' Glavani iz Strahomera oziroma Škrilj.

Če bi knjigo Moj rodovnik dobila v roke pred začetkom mojega dela, bi kakšne operacije zasnovala tudi drugače, predvsem pa bi začela takoj uporabljati rodovniški program

Brother's Keeper. Poskusila pa sem, kako bi šlo, če bi prednike sledila po poti, nasvetovani v tej knjigi: torej od knjig pokojnih nazaj proti njihovim staršem oziroma prednikom. Pokazale so se mi podobne vrzeli kot pri moji varianti. Zdaj sem naenkrat imela Glavane, ki so umrli, pa se po nobenih dokumentih niso nikjer rodili. Torej so od nekod prišli v naše oziroma moje kraje.

Tako sem se resno soočila z vprašanjem, kdo je bil prvi Glavan in od kod izvira. Najstarejša meni znana Glavana (izračunano po metodologiji v knjigi Moj rodovnik), naj bi bila rojena okrog leta 1612 in okrog leta 1614. Oba sta iz Škrilj. Sta nosilca vsak svoje veje. Ampak: ali sta brata ali vsaj bratranca? V tistem času v tako majhnem kraju kot so Škrilje, najbrž ni bilo dveh družin, ki bi se enako pisali. Ali pa sta bili, kdo ve? Kakorkoli bi ta dva Glavana rada proglasila za brata, nesporna stvar le ne bi bila. Že zato vprašanje 'prvenstva' puščam odprto, saj določene sledi kažejo tudi drugam.

Na območju Žužemberka, predvsem na Rebri in okrog Dvora npr. tudi živi (ali pa od tam izvira) večje število oseb s priimkom Glavan. Med njimi so tako znane osebnosti kot g. Glavan, vodja rokopisnega oddelka v NUK. G. Jože Glavan iz Dvora pri Žužemberku, ki zdaj živi v Ljubljani, letnik 1922, pa je eden še živečih ekonomov-oskrbovalcev bolnišnice Franja pri Cerknem. Odkrila sem ga pred dnevi, ob prebiranju neke monografije o tej edinstveni partizanski bolnišnici. Spominja se, da je njegov oče govoril, da so si s tistimi Glavani na Igu bratranca. Torej bom raziskovala tudi v tej smeri. Zabeležim vsako osebo našega priimka, ki jo najdem kjerkoli ali pa izvem zanjo.

Še ko smo v bivši državi potovali na dopuste v Istro, Dalmacijo in drugam sem si zapomnila, da je priimek Glavan znan v krajih okrog Zadra, na Pagu, blizu Pulja pa je celo vas Glavani. Tja naj bi prišli iz okolice Makarske pred več sto leti.

Niti pa se vlečejo še drugam. Z družino stanujem v družinski hiši, katere sosed je veleposlaništvo Republike Romunije. Ob nekem srečanju se je gospod sekretar te ambasade močno začudil, ko sem mu bila predstavljena. "Ne vem, če veste, ampak ta priimek je zelo pogost v Romuniji, posebej okoli Temišvara," je dejal in obljubil pomoč pri zbiranju podatkov, če bo potrebno.

Vsaj posredno je ta informacija že konkretno potrjena. Ob nedavnem obisku v Novem Sadu (konec septembra 1999) je mož v telefonskem imeniku odkril nekega Jovana Glavana. Njegova hči je za letos preminulega očeta povedala, da v neki vasi blizu Temišvara še živijo Glavani. Potomci tistih Glavanov, ki so, še v turških časih, pod vodstvom Arsenija Čarnojevića leta 1690 prišli po znani selitvi Srbov iz Hercegovine v Banat in naprej do Arada v Romuniji. "Če pa si bo moj brat ustvaril družino, bodo v Novem Sadu spet Glavani," je mož še izvedel od nje. Uspešen, spoštovan in v medicinskih krogih zelo upoštevan, posebej kot avtor strokovnih knjig, pa je bil 'daljni' sorodnik novosadskih Glavanov dr. Ivo Glavan, predstojnik psihiatrične bolnišnice v Osijeku.

Pri vsem tem pa, priznam, nisem še skoraj nič postorila, da bi kaj več izvedela o družini oziroma prednikih moje mamice. Bila je Pečnikarjeva iz Semiča. Umrla je stara komaj 26 let.

RAST - Raziskovalski STiki

Ta rubrika je namenjena objavam različnih vprašanj, na katere bi morda kdo od bralcev vedel odgovor. Uporabite jo!

Tiny Tafel

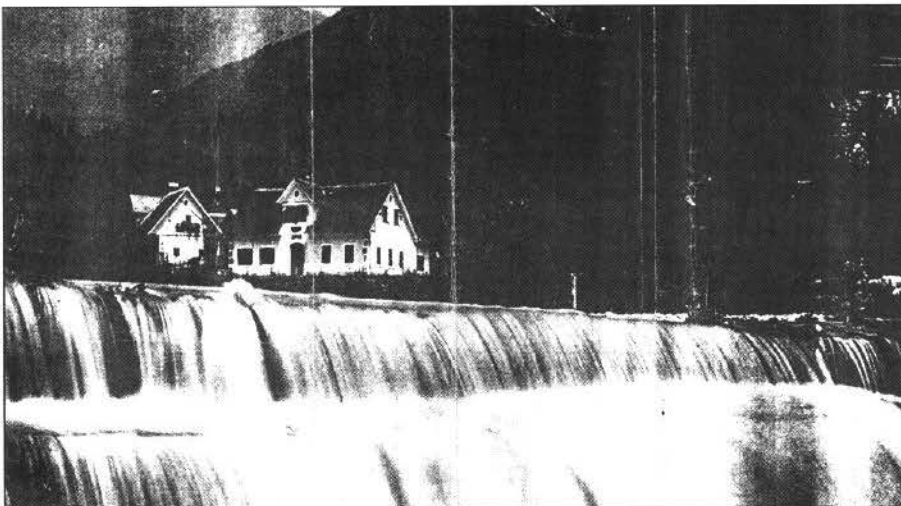
N Danica Glavan in Milan Govekar
 A Podlimbarskega 41a
 A 1000 Ljubljana
 T 061 554 955
 D /IBM/
 F Brother's Keeper Windows 5.2
 Z 17 Brother's Keeper MP

A524 1780:1851 ANZELJC\Kremenica 4/Kremenica 4
 B000 1904:1939 BUH\Ljubljana/Crna trava,Srbija
 B645 1876:1876 BRLAN\Žalna/Žalna
 B652 1787:1889 BRANCELJ\Gor.Ig 2/Gor.Ig 17
 G126 1719:1997 GOVEKAR\Godovič 48(74)/Jelični vrh
 14(11)
 G415 1612:1991 GLAVAN\Škrljice 12/Strahomer
 G536 1792:1792 GANTAR____/____
 J000 1825:1825 JUHA\Strahomer 9/Strahomer 9
 K250 1784:1784 KOCJANČIČ____/____
 K520 1822:1822 KUNC\Godovič 41(67)/Godovič 41(67)
 M312 1939:1939 MATVEJEV\Crna trava,Srbija/Crna tra-
 va,Srbija
 M320 1810:1810 MODIC\Ig 6/Ig 6
 M520 1813:1889 MOČNIK\Police 15,Cerkno/Strahomer 4
 M563 1829:1912 MENART\Novi svet 72/Novi svet 34
 N120 1720:1720 NOVAK\Zapotok 8/Zapotok 8
 P120 1789:1789 PIVK____/____
 P526 1920:1920 PEČNIKAR\Semič/Semič
 P652 1786:1786 PRUNK\Strahomer 6/Strahomer 6
 S212 1751:1751 SAJOVIC____/____
 Š315 1836:1836 ŠTEFANČIČ\Novi svet 56/Novi svet 56
 T600 1828:1828 TAUČER____/____
 V653 1780:1780 VIRANT____/____
 Z652 1875:1904 ZRNEC____/Žalna
 Ž425 1716:1759 ŽELEZNIKAR\Visoko 6/Visoko 6
 Ž612 1780:1780 ŽEROVC____/____
 W 28.11.1999

Poročila o delu

Srečanja in predavanja

- 12. 1. 1999 Redno mesečno srečanje. 35 udeležencev.
- 26. 1. 1999 Predavanje dr. Tomaža Pisanskega: Grbo-
slovje z računalnikom. 29 udeležencev.
- 9. 2. 1999 Redno mesečno srečanje. 21 udeležencev.
- 23. 2. 1999 Predavanje dr. Tatjane Tomazo-Ravnik: Ma-
tične knjige kot vir biodemografskih podatkov. 33 udele-
žencev.
- 9. 3. Redno mesečno srečanje. 41 udeležencev.
- 23. 3. 1999 Napovedano predavanje dr. Janeza Cvirna
je prestavljeno na kasnejši termin. 34 udeležencev se je
zadržalo na rednem srečanju.
- 13. 4. 1999 Redno mesečno srečanje. 28 udeležencev.
- 20. 4. 1999 Predavanje dr. Marije Stefančič: Rodovniki
človeštva. 22 udeležencev.
- 17. 5. 1999 Charlotte Pueppke v imenu Slovenian Ge-
nealogy Society izroči Arhivu ljubljanske nadškofije 500
dolarjev kot prispevek pri prizadevanjih za varovanje ar-
hivskega gradiva. Ob tej priložnosti SRD izroči istemu
arhivu mikrofilmske posnetke matičnih knjig, za katere je
plačalo preslikavanje.
- 18. 5. 1999 Charlotte Pueppke v imenu Slovenian Ge-
nealogy Society izroči SRD prenosni skener. SRD poda-
ri SGS Telekomov telefonski imenik na CD. Prisotnih je
14 članov in poleg imenovane gostje še zakonca Diane
in Donald Erjavec iz ZDA.
- 24. 5. 1999 Odprtje razstave vrhniških rodovnikov. Vrh-
niška sekcija SRD je ob prvi obletnici svojega obstoje pri-
redila že drugo razstavo vrhniških rodovnikov.
- 25. 5. 1999 Predavanje ing. Felixa Gundackerja z naslo-
vom Rodoslovje v Avstriji. 21 udeležencev. Povzetek pre-
davanja je objavljen v tej številki.
- 8. 6. 1999 Redno mesečno srečanje. 25 udeležencev.
- 22. 6. 1999 Predavanje slavista Silva Torkarja na temo
Predkrščanska osebna imena v slovenskih priimkih. 20
udeležencev.

Poizvedba s pomočjo stare fotografije

John Yazbec iz ZDA nam je poslal naslednjo kopijo fotografije.

Zraven je pripisal: Na fotografiji je hiša mojega pradedca Mihaela Šimenca. Fotografija je bila posneta pred približno 100 leti. Zelo vesel bi bil, če bi bilo mogoče ugotoviti, kje je ta kraj.

- 13. 7. 1999 Redno mesečno srečanje. 21 udeležencev.
- 20. 7. 1999 Napovedano predavanje dr. Marije Makarovič je bilo preloženo. Namesto tega redno društveno srečanje.
- 10. 8. 1999 Dopustniško srečanje v gostišču Livada
- 14. 9. 1999 Redno mesečno srečanje. 24 udeležencev.
- 25. 9. 1999 Četrta konferenca SRD na temo Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije. 12 udeležencev. Glej povzetek v prispevku z enakim naslovom v tej številki.
- 12. 10. 1999 Redno mesečno srečanje. 31 udeležencev.
- 26. 10. 1999 Predavanje dr. Marije Makarovič: Kmečka družina v času in prostoru. 21 udeležencev.
- 9. 11. 1999 Redno mesečno srečanje. 23 udeležencev.
- 23. 11. 1999 Predavanje dr. Staneta Grande: Koliko družin vlada v Sloveniji? 21 udeležencev.
- 27. 11. 1999 Predstavitve rodoslovja in Slovenskega rodoslovnega društva v Brežicah. 22 udeležencev. Glej poročilo spodaj.
- 14. 12. 1999 Redno mesečno srečanje. 25 udeležencev.

Rodoslovni krožek na Škofijski klasični gimnaziji

V šolskem letu 1998/1999 je bil na pobudo Janeza Šparovca, profesorja matematike, v sodelovanju s Slovenskim rodoslovnim društvom organiziran rodoslovni krožek. Načrtovan je bil v dvotedenskih intervalih, vsakič po dve šolski uri. Zainteresirani dijaki so krožek obiskovali praktično celo leto. Zaradi nekaterih dodatnih šolskih obveznosti in dogodkov se krožek ni zaključil z načrtovano razstavo rezultatov dela.

Sodelovanje med SRD in Slovenian Genealogy Society

V programu našega delovanja imamo tudi povezovanje in sodelovanje s podobnimi društvi v tujini. Kot primer takega sodelovanja zasluži posebno omembo sodelovanje s Slovenian Genealogy Society iz ZDA. To je društvo, ki pri rodoslovnih raziskavah združuje napore tistih potomcev slovenskih izseljencev, ki jih prav zanimanje za svoje slovensko poreklo še vedno žene k iskanju pisnih in osebnih stikov z deželo svojih prednikov in iskanju daljnih sorodnikov.

Obe društvi sta se odločili, da svoj odgovoren odnos do dragocenih arhivskih virov dokažeta tako, da dasta svoj prispevek pri njihovem varovanju. Originalni dokumenti so kljub skrbnemu hranjenju in pazljivi uporabi podvrženi obrabi. Finančnih sredstev in opreme za ohranjanje ni nikoli dovolj.

Največ gradiva, ki ga pri svojem delu uporabljajo rodoslovci, hrani nadškofijski arhiv v Ljubljani. Zato sta se obe društvi odločili, da svojo podporo namenita prav temu arhivu. Predstavnika obeh društev sta 17. 5. 1999 dr. Bogdanu Kolarju, vodji arhiva ljubljanske nadškofije, izročila vsak svoj prispevek. Ameriško društvo je za potrebe arhiva namenilo 500 ameriških dolarjev, slovensko društvo pa je plačalo račun za 400 mikrofilmskih posnetkov v višini 70.500 tolarjev. Znesek so prostovoljno prispevali Peter Hawlina, Lojze Kobi, Suzana Vidnjevič, Tone Logar, Marija in Cveto Lukežič, Alojzija Schweiger, Vasja Butina, Lea Benedejčič, Valentin Erjavec, Ema Goričan, Janez Žitko, Angelca Fajfar in Anton Bah.

Obe društvi bosta poskušali tudi v bodoče s podobnimi dejanji dajati svoj prispevek k ohranjanju in s tem sproščanju in poenostavljanju uporabe arhivskega gradiva. Za ta namen smo se pri SRD odločili za prepisovanje nekaterih izbranih arhivskih dokumentov na računalniške datoteke. S tem je brez nevarnosti za originalno gradivo močno poenostavljen dostop do podatkov.

Ameriško društvo je slovenskim kolegom podarilo prenosni skener, slovensko pa je amerškemu pomagalo z nekaterimi referenčnimi podatkovnimi zbirkami in telefonskim imenikom na cederomu.

Peter Hawlina

Četrta konferenca SRD

Leon Drame je v gozdarski koči na vrhu Korena organiziral četrto konferenco na temo Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije. Referata ni prijavil noben od udeležencev. Namesto referatov smo opravili razgovor o dosedanjih akcijah. Ugotovili smo, da lahko na podlagi dosedanjih izkušenj določimo priporočila za delo. Našteli smo nekaj najbolj znanih opravljenih poskusov in jih med seboj primerjali po vsebini, obsegu in po uporabljenem programskem orodju. Izrečeno je bilo mnenje, da je treba poskusiti čimveč prenosa opraviti z neposrednim vnašanjem podatkov s pomočjo programa Brother's Keeper. Kadar gre za prepise delnih podatkov, kot so zlasti indeksi, je bolj smiselno uporabljati standardna orodja, ki jih predvideva Microsoft Office. Zapis v različnih orodjih kot so Excell, Word, Access je mogoče s temi orodji brez posebnih težav prenašati in po potrebi preoblikovati.

Prisotni (Leon Drame, Peter Hawlina, Jožica Kolenc, Anton Kos, Ana Skok, Aleksander in Dagmar Slekovec, Jasmina Stanojevič, Janez Toplišek, Gorazd Zupančič, Srečko Žagar in Janez Žitko) smo se po konferenci zadržali še v rekreacijskih aktivnostih in si privoščili pikniške užitke..

Ustanovitev obalne sekcije SRD

Že četrto leto sem članica SRD in več ali manj redno obiskujem sestanke in predavanja. Pri tem sem spoznala, da je večina najbolj aktivnih rodoslovcev iz Ljubljane, Gorenjske, delno Štajerske in so tako te pokrajine že precej dobro obdelane. Zelo malo pa je aktivnih članov s Primorske. Na drugi strani pa sem v svojem okolju ugotovila, da se kar nekaj mojih znancev ukvarja z rodoslovjem in popolnoma na lastno pest raziskujejo svoj rod. Zato smo bili v tem krogu mnenja, da bi se morali tudi na Primorskem organizirati, zaenkrat na Obali. Pri organizaciji nam prav prijazno pomaga Matična knjižnica Izola, ki nam posoja svoje prostore, računalnik in priključek na Internet. Sestajamo se vsak prvi torek v mesecu ob 19. uri. Na prvem sestanku (v marcu) smo bili samo trije, ker je bil takrat čas viroz, na drugem (v aprilu) pa je bilo sedem članov, kar je za začetek dovolj. Eden izmed njih je prinesel svoj rodovnik do l. 1200.

Upajmo, da bomo na ta način tudi mi kaj prispevali v skupni slovenski rodovnik.

Dagmar Slekovec

Poročilo o delu sekcije SRD na Vrhniki

Sekcija je prvo obletnico obstoja obeležila s svojo drugo rodoslovno razstavo. V enem tednu si jo je ogledalo 75 obiskovalcev. Razstava je pritegnila nekatere obiskovalce, da so pokazali tudi rezultate svojega dela in s svojim vedenjem dopolnili nekatere razstavljene rodovnike. Nekatere prinesene ročno izpisane rodovnike smo prenesli v računalniško datoteko. Veseli bomo, če bodo temu vzgledu sledili še neka-

teri drugi rodoslovci. Z rezultati svojega dela izstopata Janez Žitko in Ema Goričan. Tudi sam sem napredoval pri svojem delu. Zaradi pogostosti pojavljanja priimka (Kos) je delo dokaj zapleteno.

V bodoče bomo nadaljevali z spodbujanjem zanimanja za rodoslovje in spomladi organizirali rodoslovno učno uro.

Anton Kos

Sodelovanje SRD s Svetovnim slovenskim kongresom

Težko je reči, koliko pozornosti smo Slovenci v preteklosti posvečali rodoslovju. Znanih je precej vnetih rodoslovcev, ki so se raziskavam posvečali v večjem obsegu in pustili dragocene rezultate svojega dela. O organiziranem rodoslovju pa nimamo podatkov. Lahko bi sicer omenili delovanje društva Adler, ki deluje že skoraj 115 let in so bili v časih nekdanje Avstroogrske vanj včlanjeni tudi nekateri Slovenci. Morda bo najbolj pošteno reči, da o slovenskem rodoslovju ne vemo veliko.

V zgodnjih devetdesetih letih je nekaj posameznikov začelo računalnik uporabljati tudi kot pomoč pri rodoslovnih raziskavah. Število priložnostnih znancev s sorodnimi motivi je počasi naraščalo in začelo vse bolj sistematično delovati. Pred približno petimi leti so se odločili, da ustanovijo društvo. Od takrat je delo slovenskih rodoslovcev še bolj organizirano in poglobljeno.

Delo je prostovoljno in neplačano. Društvo nima formalnih projektnih nalog. Prepričani smo, da bi lahko rezultate našega dela merili z vsoto rezultatov dela njegovih članov. Ti rezultati, ki so sicer težko konkretno merljivi, so zagotovo največji potencial društva.

Opazni pa so tudi rezultati skupnega dela. Med te na prvo mesto uvrščamo redna mesečna srečanja. Ta so najbolj dragocena oblika delovanja društva, saj si na njih posredujemo mnogo koristnega, ne bom se spuščal v podrobnosti. Druga najpomembnejša oblika dela so redna mesečna predavanja. Strokovnjaki z različnih znanstvenih področij nam vsakič predstavijo temo, ki se bolj ali manj navezuje na rodoslovje.

V šesto leto stopamo z izdajanjem društvenega časopisa. V letu 1995 je časopis izhajal mesečno, v ostalih letih pa štirikrat letno.

Delo društva je predstavljeno tudi na spletnih straneh. Vzdržujemo dve močnejši strani, eno v angleškem in drugo v slovenskem jeziku, poleg teh pa se poraja vse več posamičnih spletnih strani vidnejših rodoslovcev.

Vasja Butina, član upravnega odbora društva, je izdal knjigo Moj rodovnik, prvi priročnik za rodoslovce v slovenskem jeziku.

Večina nas pri delu uporablja ameriški rodoslovni program Brother's Keeper. Tega je mag. Janez Toplišek prevedel in smo s tem Slovenci prehiteli marsikateri večji narod oziroma jezikovno skupino.

V letu 1998 smo priredili dve rodoslovni razstavi, eno bolj na krajevni ravni, druga je imela mednarodni značaj. Pod naslovom Nismo od včerajšnjega dne je bila na ogled čez poletje 1998 na Loškem gradu in je bila posvečena 1025 letnici prve omembe Kranjske. Tej obletnici je bilo posvečeno vse naše delo

v letu 1998, posebej pa še ena razstava. To je bila razstava Kranjska in zamorc s krono, ki je bila na ogled na Ljubljanskem gradu v mesecu novembru. Predstavljala je kraje, ki so bili v zgodovini določen čas posest freisinske škofije, tako kot Škofja Loka, kjer je sedež našega društva.

Delujemo tudi izobraževalno, rodoslovje kot znanstveno disciplino in kot predmet našega ukvarjanja občasno publiciramo v dnevnikih in periodičnih časopisih. Letos smo prevzeli vodenje rodoslovnega krožka v Škofijski klasični gimnaziji v Ljubljani.

Posamezniki so pripravili številne dragocene delovne pripomočke in referenčne podatkovne zbirke. Nastaja obsežnejša zbirna datoteka rodovnikov. V njej je trenutno nekaj nad 20000 oseb. Vseh rezultatov dela zlepa ne bi našteali. Med nje lahko gotovo štejejo občasna predavanja, ki jih člani društva prirejamo za različne interesente. S tem sem se približal začetku sodelovanja s SSK. Januarja 1998 smo se odzvali vabilu SSK, da rodoslovje predstavimo tudi v njihovi seriji predavanj s skupnim naslovom Izza kongresa. To je bil naš prvi stik. Ob tem smo ugotavljali, da se delovanje obeh društev v nekem pogledu dotika in prekriva. Začeli smo razmišljati o tesnejšem sodelovanju in združevanju naših naporov pri doseganju ciljev. Na obe društvi se vse bolj pogosto obračajo potomci naših izseljencev. Zavest o domovini njihovih staršev ter zanimanje zanje sta se jim prebudila ob sestavljanju svojih rodovnikov. To početje, ki je nekatere povsem prevzelo, se kaže v pogostih poskusih vzpostavljanja stikov s posamezniki in ustanovami v domovini njihovih prednikov. Prejeli smo že na stotine dopisov, največ prek elektronske pošte. Mnogi od njih so bili z rezultati naših odgovorov nadvse zadovoljni, nekateri od njih so se prav zaradi naše pomoči odločili za obisk Slovenije.

Peter Hawlina

Predavanje mag. Janeza Topliška v Brežicah

Predavanje je bilo v soboto, 27. novembra ob šestih popoldne v pevski sobi Prosvetnega doma v Brežicah. Poleg predavatelja so se ga iz Ljubljane udeležili še predsednik društva g. Peter Hawlina in še dva člana Upravnega odbora SRD, prišli pa so tudi trije člani vrhniške sekcije z vodjem g. Kosom. Obe veji društva sta prinesli kar nekaj rodovnikov, ki smo jih razobesili po stenah predavalnice. Tako so Vrhničani pokazali prelep rodovnik Antona Martina Slomška, družinski Ogrinov rodovnik, ki ima tudi slike prikazanih oseb, Kosov rodovnik na leseni plošči, ljubljanski del pa je prispeval rodovnike nekaterih naših pesnikov in pisateljev (Tavčar, Jurčič, Igo Gruden, France Prešeren) in rodovnik grških olimpijskih bogov, ki je zapleten zaradi pogostega 'skakanja čez plot' njihovega vodje Zevsa. Aktivnosti Društva Kerini in Stritarji je na kratko predstavil ing. Andrej Kerin

Predavanje je bilo res zelo nazorno in razumljivo tudi tistim, ki o izdelavi rodovnika še ne vedo veliko. Ilustrirano je bilo s primeri na prosojnicah, ki jih je predavatelj zelo ustrezno izbiral, saj je kot primere uporabil rodoslovne vire z ožjega območja Brežic (Bizeljsko, Raka, Brežice in še nekatere). Poslušalci so si misli predavatelja zapisovali in upati je, da se bodo tudi dela na rodovnikih svoje družine sami lotili.

Izvajanja je zaključil predsednik društva, ki je povedal staro resnico, da je za sestavljanje rodovnika "vedno že zadnja minuta", ker je žal "tista teta, ki je toliko vedela, pravkar umrla". Poslušalci so nekatera svoja vprašanja po koncu predavanja naslavljali kar vsakemu izvajalcu posebej tako, da nismo imeli javne razprave, kar je bilo morda še bolj učinkovito; vsakdo je izvedel tisto, kar ga res zanima, ne da bi s tem dolgočasil ostale poslušalce, ki so si pred in po predavanju z zanimanjem ogledali razstavljenе rodovnike.

Seveda je predavatelj poudaril rodoslovno delo z računalnikom in tudi pokazal, kako se to dela, in kako pripravna naprava je računalnik pri urejanju rodoslovnih podatkov.

Poslušalcev ni bilo veliko, toda ker je bilo veliko zanimanja, je upati, da bo okrog tistih nekaj poslušalcev, ki so se poglobili v stvar, sčasoma tudi v Brežicah zrasla sekcija Slovenskega rodoslovnega društva.

Društvo ima namen podobne predstavitve ponoviti še v drugih krajih po Sloveniji.

Tita Kovač

Poročilo o projektu Zamorc s krono

V letu 1999 smo pod pokroviteljstvom Slovenskega rodoslovnega društva in v sodelovanju s Svetovnim slovenskim kongresom pripravili ponovitev razstave Kranjska in zamorc s krono. Razstava, ki primerjalno predstavlja kraje, ki so bili v zgodovini posest škofije v Freisingu, je bila aprila na ogled v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa, v aprilu in maju pa v hotelu Convent v Ankaranu.

Kopija razstave v nemškem jeziku je bila od maja do oktobra 1999 prvič razstavljenā v tujini. Na ogled smo jo postavili v avstrijskem mestu Neuhoften. Predvideno je, da bo razstava doživela še več ponovitev. Februarja 2000 je ponovitev načrtovana v bavarskem mestu Ismaning, nato v kraju z imenom Isen. Do ponovitev razstave bo najbrž prišlo tudi v Sloveniji. Razstava je poskusno predstavljena tudi na Internetu. Ogledate si jo lahko na naslovu <http://www.krajnik.si/zamorc/>

Peter Hawlina

V Nadškofijskem arhivu v Ljubljani lahko člani uporabljajo računalnik

Po dogovoru z Upravnim odborom SRD in vodstvom nadškofijskega arhiva (NŠALj) smo enega od društvenih računalnikov namestili v arhiv. Tam je na razpolago članom SRD in ostalim obiskovalcem. Že doslej so nekateri obiskovalci arhiva pri delu uporabljali prenosne računalnike, vsi pa prenosnega računalnika nimajo.

Računalnik je opremljen z osnovnim Windows okoljem. Instaliran je **rodoslovni program** Brother's Keeper. Od ostalih orodij je možno uporabljati še Word in Excell.

Večina uporabnikov bo računalnik najbrž uporabljala za sprotno vnašanje najdenih podatkov. To delo bo verjetno

potekalo tako, da bo vsak uporabnik pred delom naložil svoje podatke, po končanem delu jih bo spet shranil na disketo in po želji tudi odstranil z računalnika.

Koristil bo tudi tistim raziskovalcem, ki si pri delu v arhivu delajo izpiske, saj vnašanje podatkov v računalnik navadno ni zamudnejše od ročnega zapisovanja, vneseni podatki pa so mnogo bolj uporabni kot zapiski na papirju, pa naj bodo v prosti ali tabelarični obliki.

Naložene so že tudi nekatere referenčne datoteke. Med temi je gotovo zanimiv **indeks oseb**, ki so se nam nabrale pri dosedanjih raziskavah. Trenutno je na ta način indeksiranih nekaj čez 30.000 oseb, sčasoma bomo to zbirko dopolnjevali. Datoteka ima informativni pomen. Navedena so imena, priimki, datum in kraj rojstva posamezne osebe. Če v zbirki najdemo iskano osebo, se lahko za morebitno izmenjavo obrnemo na 'lastnika'.

Kot koristno referenčno gradivo se je že velikokrat izkazal **spisek članov Mohorjeve družbe** iz leta 1900. Gre za spisek priimkov z navedbo župnije. Raziskovalec včasih ne ve, v kateri župniji bi lahko iskal določeno osebo. V tem primeru mu je lahko vodilo prisotnost nekega priimka pred sto leti. Za današnji čas je za tak namen še veliko bolj uporaben računalniški **telefonski imenik**, ki ga vzdržuje Telekom Slovenije. Za čas pred sto leti pa je to doslej edini spisek priimkov v računalniški obliki, ki dokaj dobro pokriva takratno prebivalstvo.

Na razpolago bodo vodniki po arhivskem gradivu. Tako je že na voljo **Vodnik po matičnih knjigah za Mariborsko škofijo**. Temu vzgledu bo verjetno sledil tudi NAŠLj, ki je pred kratkim izdal vodnik po svojih zbirkah.

Kmalu bo končan in naložen tudi **Vodnik po župnijskih arhivih**. To je znano, že davno razprodano delo, ki je v dveh delih izšlo pred približno tridesetimi leti. Prenašanja v računalniško datoteko so se lotili mag. Janez Toplišek s sodelavci.

Naložen bo slovar nemških in latinskih izrazov, ki se pogosto pojavljajo v matičnih knjigah, nemško-slovenski slovar vzrokov smrti in še nekatere druge priročne datoteke, med njimi rutine za preračunavanje datumov, koledarske konverzije in podobno.

Peter Hawlina

Vodniki po arhivih

Že skoraj eno leto je na razpolago **Vodnik po matičnih knjigah za Mariborsko škofijo**. Vodnik je mogoče kupiti kot knjigo ali na disketi.

Pred kratkim sta izšla še dva pomembna vodnika. Eden je **Vodnik po zbirkah Arhiva Republike Slovenije**, ki je izšel na cederomu, drugi je **Vodnik po zbirkah Nadškofijskega arhiva v Ljubljani**, ki je v decembru 1999 izšel v knjižni obliki in bo morda na razpolago tudi kot računalniška datoteka. V kratkem bo v računalniško datoteko prenesen tudi celoten **Vodnik po župnijskih arhivih Republike Slovenije**.

Do vodnikov marsikatere arhivske ustanove že tudi pri nas lahko pridemo kar prek Interneta. Lep primer je vodnik **Zgodovinskega arhiva v Ljubljani**.

Peter Hawlina

Načrtovana predavanja

-
18. 1. 2000
Dr. Vincenc Rajšp
Stari zemljevidi in poimenovanja krajev
-
22. 2. 2000
Bogdan Novak
Slovenska saga
-
28. 3. 2000
Dr. Andrej Vovko
Biografski leksikoni
-
18. 4. 2000
Mag. Helena Ložar-Podlogar
Slovenski običaji ob rojstvih, krstih, porokah, smrtih in pogrebih
-
23. 5. 2000
Dr. Zvonka Zupanič-Slavec
Epikraniološka povezava družine grofov Celjskih
-

Vsa predavanja bodo ob 18. uri v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa na Cankarjevi 1/IV v Ljubljani. V istih prostorih in ob istem času bodo vsak drugi torek v mesecu (11. 1., 8. 2., 14. 3., 11. 4., 16. 5., 13. 6. itd.) redna društvena srečanja. Vsak torek od 16. do 18. ure v istih prostorih deluje klubska pisarna z možnostjo uporabe računalnikov in knjižnice.

Novi člani

- 136 Rečnik Metka, 1000 Ljubljana, Črtomirova 29
137 Nečemar Darja, 1000 Ljubljana, Pod hrasti 61
138 Bah Anton, 1000 Ljubljana, C. v kostanj 5a
139 Race Zdenko, 4260 Bled, Zasip - Sebenje 66
140 Goričan Ema, 1360 Vrhnika, Stara Vrhnika 36A
141 Marsel Jože, 1000 Ljubljana, Vrhovnikova 9
142 Berce Avgusta, 1000 Ljubljana, Peričeva 7
143 Zupančič Gorazd, 4000 Kranj, Pot v Bitnje 25
144 Fedran Marjan, 1410 Zagorje ob Savi, Dolenja vas 9a
145 Kramar Janez, 1233 Dob, Račni vrh 37
146 Dolenc Jože, 4228 Železniki, Jesenovc 1
147 Lavrič Marjan, 1000 Ljubljana, Friškovec 4
148 Govekar Milan, 1000 Ljubljana, Podlimbarskega 41 a
149 Lotrič Albin, 4246 Kamna gorica,
150 Tavčar Feliks, 4000 Kranj, Smedniška 11
151 Devinar Maša, 1000 Ljubljana, Reboljeva 8
152 Krašan Marko, 5261 Šempas 67,
153 Fabjan Mitja, 8000 Novo Mesto, Slavka Gruma 64
154 Podgornik Judita, 8000 Novo Mesto, Šegova 6
155 Vilfan Špela, 1292 Ig, Iška vas 97
156 Sila Aleksander, 1000 Ljubljana, Brilejeva 1
157 Zupančič Marko, 1000 Ljubljana, Ptujka 28

Vsem izrekam dobrodošlico.

Članske obveznosti

Vse člane, ki še niso poravnali svojih obveznosti, vabim, da to storijo čimprej. Po pravilih društva je član dolžan plačati članarino za tekoče leto do občnega zbora, ki ga sklicujemo vsako leto v mesecu maju. Ves čas skušamo poslovati s čim nižjimi stroški, zato tudi ne razpošiljamo posebej opominov in položnic za plačilo. Namesto tega opozarjamo zamudnike v časopisu in izrednih obvestilih. Po sklepu upravnega odbora je treba za obnovitev članstva plačati 1500 SIT. Članarina je po sklepu občnega zbora 6000 SIT in ni vezana na izid časopisa. Če bi ne izdajali časopisa, bi verjetno lahko poslovali celo brez članarine, saj bi bili stroški za nujno dejavnost ob volonterskem delu tako majhni, da bi se celo lahko izognili vodenju finančnega poslovanja. Če bi vsi člani plačali članarino, bi ta komaj zadostovala za kritje stroškov za izdajo časopisa. Slišati je bilo že predloge, da bi izdajo časopisa pogojevali z vnaprej zagotovljenimi sredstvi, da bi se izognili zamudam pri plačilu ali zalaganju lastnih sredstev nekaterih članov.

Vabimo vas tudi, da posnemate vzgled tistih posameznikov, ki so znali pridobiti denarno podporo z ali brez objave oglasa v časopisu. Gotovo bi lahko še kakšno knjižnico nagovorili, da naroči naš časopis.

Našo dejavnost že nekaj let predstavljamo tudi na internetu. Vzdržujemo dve spletni strani <http://genealogy.ijp.si/> in <http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/rod.htm>, od obeh pa vodijo številne povezave na samostojne spletne strani slovenskih rodoslovcev, še veliko več pa je povezav do nekaterih domačih in brez konca tujih podatkovnih zbirk. Prek naših aktivnosti na internetu se je oblikovala močna skupina posameznikov, ki sicer niso člani SRD, želijo pa biti obveščani o delovanju društva. Kolegica Jasmina Stanojevič je prevzela odgovornost za vzdrževanje spiska naslovnikov z e-naslovi. To obveščanje ni povezano s stroški, zato niso potrebne omejitve. Nasprotno; kdorkoli bi želel biti obveščan o dejavnostih SRD, lahko svoj e-naslov posreduje Jasmini na naslov jasmina.stanojevic@fmf.uni-lj.si

Lojze Kobi

Slovenian Genealogical Society (Slovensko rodoslovno društvo - SRD)

It was founded in March 1995. Before that, a group of family researchers worked in an informal way. SRD is an association of amateur researchers. We aim to support research in the area of genealogy and associated disciplines.

There are three main activities that characterize our work. We publish a bulletin, titled Drevesa (The Trees), we meet every second Tuesday of every month and we carry out an additional event on special topic - presentations are often accompanied by practical work and demonstrations.

SRD strives to catch up with other (western) nations which have started similar activities dozens of years ago and have great tradition and experience. We hope to follow their example. We recently started a project of data transfer from archival material into the computer medium.

We emphasize the use of computers in our research work. Since we do not have any genealogical computer program developed in our country, we mainly use a translated version of Brother's Keeper.

We have introduced ourselves to almost all European and to the largest overseas countries. We maintain contacts with most of them and exchange our publications. Some members are INTERNET users, and we have joined it as well.

We have prepared a manual for researchers

Annual membership is SIT 6000 (US \$ 50), which covers the subscription to the bulletin Drevesa.

Our address is: Slovenian Genealogical Society

Lipica 7, 4220 Škofja Loka, Slovenia

Phone: +386 64 654261

Fax: +386 61 1235840

Email: srd1@guest.arnes.si

URL: <http://genealogy.ijp.si>

<http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/rod.htm>

Rodnik, Tereza Aurnspig

Lipa v lipici pri Skofji Loki

Drevored na vrhu skalnatega grada

Buker nad Bukovico pri Skofji Loki

Kostanj v Žuževcu nad Skofjo

Hripi v trestnici pri Skofji Loki

Drevored ob križevni poti na Hrbi

Javor v Javornih

Breze v Brezici

Brijun v Bečini

Lipa ob jarki na Jezovem bregu

Preprost v Preprotnem

Gaber v Gobju pri Skofji Loki

Srnaka v Smerlju nad Skofjo Loko

Hrabi nad Hrazdo pri Skofji Loki

Trnje v Trnju pri Skofji Loki

Stov v Stropju pod Sv. Lovčenom nad Skofjo Loko

1025 let Kampilje

Piloge k razstavi

Adamov rodnik

Pozek

NA ZALOGI IMAMO ŠE IZVODE PRETEKLIH ŠTEVIK BILTENA.

ZINTERESIRANI JIH DOBITE NA DRUŠTVENIH SREČANJIH ALI NA UREDNIŠTVU.